

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

PERİYODİK İSTİHBARAT RAPORLARI ÇERÇEVESİNDE KORE
SAVAŞI'NDA TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emre GÜL

Danışman: Doç. Dr. Yunus Emre TEKİNSOY

TOKAT-2024

ETİK SÖZLEŞME

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Doç. Dr. Yunus Emre TEKİNSOY danışmanlığında hazırlamış olduğum "Periyodik İstihbarat Raporları Çerçevesinde Kore Savaşı'nda Türk Silahlı Kuvvetleri" adlı Yüksek Lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

.../.../...

Tez Yazarı

Emre GÜL

JÜRİ KABUL VE ONAY

Emre GÜL tarafından hazırlanan “**Periyodik İstihbarat Raporları Çerçevesinde Kore Savaşı’nda Türk Silahlı Kuvvetleri**” adlı tez çalışmasının savunma sınavı 29.08.2024 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen Jüri tarafından Oy Birliği ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmzası

Üye (Başkan) : Prof. Dr. İsmet TÜRKMEN
Üye: : Doç. Dr. Yunus Emre TEKİNSOY
Üye : Dr. Öğr. Üyesi İsmail ÖZER

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam sırasında desteğini hiçbir zaman esirgemeyen danışmanım Doç. Dr. Yunus Emre TEKİNSOY'a, yoğun çalışmalarım sırasında her daim yanımda olan sevgili eşim Meryem GÜL'e ve varlığı ile bana mutluluk ve neşe veren biricik kızım İNCİ'm başta olmak üzere, tüm eğitim hayatım boyunca desteklerini ve fedakarlıklarını eksik etmeyen canım aileme sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

PERİYODİK İSTİHBARAT RAPORLARI ÇERÇEVESİNDE KORE SAVAŞI'NDA TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ

GÜL, Emre

Yüksek Lisans, Tarih Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Yunus Emre TEKİNSOY

Ağustos 2024, xii + 100 sayfa

Kore Savaşı başta olmak üzere, savaş, yüzyıllar boyunca kapsamı ve yöntemleri değişime uğrayan bir olgudur. Tarih boyunca devletler arasında süregelen güç savaşlarında, en etkili silahın bilgi ve bilginin doğru kullanımı olduğu görülmüştür. İstihbarat da bilgiye ulaşma yolları içerisinde en etkili yöntemlerden birisi olma hüviyetini çağlar boyunca korumuştur. Geçmişte ancak top ve tüfekle kazanılabilecek bir savaştan söz edilirken; bugün hem savaşı kazanmak hem de barışın devamını sağlamak için istihbarat, istihbarata karşı koyma, istihbarat faaliyetleri gibi kavramların önem kazandığını görmekteyiz.

Türk Silahlı Kuvvetleri kuruluşundan itibaren günümüze kadar geçen süre içerisinde farklı coğrafyalarda ve hava şartlarında, ülkemizin yakın desteği olmaksızın yurt dışında çeşitli görevler icra etmiştir. Bu görevlerin başarılı bir şekilde icra edilmesi için birçok faktörün doğru şekilde ve zamanda yönlendirilmesi gerekmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin farklı bir coğrafyada gireceği ilk savaş olan Kore Savaşı, 1950 yılının ortalarında farklı düşüncelere ve ideolojiye sahip tek millet fakat iki devlet arasında anlaşmazlık ve husumetler olarak ortaya çıkmıştır. Özellikle Kuzey Kore kendisine bağlı tüm Kore Yarımadasını kapsayan bir devlet haline gelmek istemiştir. Birleşmiş Milletler bu iki hükümet arasında sorunun barışçıl yollarla çözülmesi için komisyon oluşturmalarına rağmen bunda muvaffak olamamıştır. Bu iki hükümet arasındaki sorunlar 25 Haziran 1950 sabahı sıcak savaşa dönüşmüştür. Kore Savaşı'nın en kritik zamanında Türk Tugayı savaşa dâhil olmuştur.

Savaşların kaderini belirleyen en önemli unsurlardan biri de istihbarat faaliyetleridir. Soğuk Savaş Dönemi Dünya ve Avrupa istihbaratı için dönüm noktası olmuştur. Bu durum Kore Savaşı'nda da karşımıza çıkar. Savaşa katılan bütün devletler

askeri istihbaratı çok yönlü kullanmayı bilmiş ve istihbarata karşı koyma faaliyetlerini daha fazla ön planda tutmuştur. Türk Tugayı görev yapmış olduğu bütün bölgelerde keşif ve istihbarat faaliyetlerini savaşın son anına kadar devam ettirmiştir.

Bu çalışmada Kore Savaşı'nın safhalarına, istihbaratın kavramsal kökenine ve tarihine değinilerek, Genelkurmay Personel Başkanlığı Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Daire Başkanlığı (ATASE) arşivinde yer alan “periyodik istihbarat raporları” çerçevesinde Kore Savaşı'na farklı bir açıdan bakmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kore, İstihbarat, Savaş, Kore Savaşı, Türk Silahlı Kuvvetleri

ABSTRACT

TURKISH ARMED FORCES IN THE KOREAN WAR WITHIN THE FRAMEWORK OF PERIODIC INTELLIGENCE REPORTS

GÜL, Emre

Master's Thesis, Department of History

Advisor: Assoc. Dr. Yunus Emre TEKİNSOY

July 2024, xii + 100 pages.

War is a concept whose scope and methods have changed over the centuries, especially the Korean War. In the ongoing power struggles between states throughout history, it has been seen that the most effective weapon is information and its correct use. Intelligence has maintained its status as one of the most effective methods of accessing information throughout the ages. While in the past there was talk of a war that could only be won with cannon and rifles; Today, we see that concepts such as intelligence, counter-intelligence, and intelligence activities have gained importance in order to both win the war and ensure the continuation of peace.

Since its establishment until today, the Turkish Armed Forces have carried out various missions abroad in different geographies and weather conditions, without the close support of our country. In order to carry out these tasks successfully, many factors must be directed correctly and at the right time. The Korean War, which was the first war that the Republic of Turkey would fight in a different geography, emerged in the mid-1950s as disagreements and hostilities between a single nation but two states with different thoughts and ideologies. In particular, North Korea wanted to become a state covering the entire Korean Peninsula. Although the United Nations established a commission between these two governments to resolve the issue peacefully, it was not successful. The problems between these two governments turned into a hot war on the morning of June 25, 1950. At the most critical time of the Korean War, the Turkish Brigade joined the war.

One of the most important factors that determine the fate of wars is intelligence activities. The Cold War period was a turning point for world and European

intelligence. This situation also occurs in the Korean War. All states participating in the war knew how to use military intelligence in multiple ways and prioritized counter-intelligence activities. The Turkish Brigade continued its reconnaissance and intelligence activities in all regions where it served until the last moment of the war.

In this study, by touching on the phases of the Korean War, the conceptual origin and history of intelligence, we tried to look at the Korean War from a different perspective within the framework of "periodic intelligence reports" in the archives of the General Staff Personnel Department, Military History and Strategic Studies Department (ATASE).

Key Words: Korea, Intelligence, War, Korean War, Turkish Armed Forces.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
KORE SAVAŞI VE KORE'DEKİ GELİŞMELER	4
1.1. KORE'NİN JEOPOLİTİK KONUMU VE YAKIN DÖNEM TARİHİ.....	4
1.2. KORE SAVAŞI ÖNCESİ SİYASİ VE ASKERİ GELİŞMELER.....	8
1.3. KORE SAVAŞI'NIN SEBEPLERİ.....	9
1.4. KORE SAVAŞI'NIN BAŞLAMASI.....	12
1.5. TÜRKİYE'NİN SAVAŞA KATILIŞI VE KORE TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİNİN KURULUŞU.....	14
1.6. TÜRK TUGAYININ KATILDIĞI MUHAREBELER.....	18
1.6.1. Kunuri Muharebeleri.....	20
1.6.2. Kumyangjangni Muharebesi.....	23
1.6.3. Kunuri ve Kumyangjangni Muharebelerinden Sonra Meydana Gelen Gelişmeler.....	25
BÖLÜM 2	28
İSTİHBARAT VE TÜRK İSTİHBARATI.....	28
2.1. KAVRAM OLARAK İSTİHBARAT	28
2.2. İSTİHBARATIN TEMEL İLKELERİ.....	29
2.3. İSTİHBARAT ÇARKI	31
2.4. İSTİHBARAT TOPLAMA TEKNİKLERİ VE İSTİHBARAT TÜRLERİ	31
2.4.2. Açık Kaynak İstihbaratı (OSINT).....	32
2.4.3. Teknik İstihbarat (TECHINT)	33
2.5. ÖLÇEKLERİNE GÖRE İSTİHBARAT	34
2.5.2. Operasyonel İstihbarat:	35
2.5.3. Taktik istihbarat:	35
2.5.4. Entegre İstihbarat:.....	35
2.6. İSTİHBARAT RAPORLAMA TİPLERİ	37

2.6.1. Cari Tanımlayıcı İstihbarat:	38
2.6.2. Temel Tanımsal İstihbarat:	38
2.6.3. Spekülatif Değerlendirmeci İstihbarat:	38
2.7. İSTİHBARAT TARİHİ VE TÜRK İSTİHBARATI.....	39
2.8. SAVAŞ VE İSTİHBARAT.....	49
BÖLÜM 3	51
PERİYODİK İSTİHBARAT RAPORLARI ÇERÇEVESİNDE KORE	
SAVAŞI'NDA TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ.....	51
3.1. KORE SAVAŞI'NDA İSTİHBARAT	51
3.2. KORE SAVAŞI' NDA TÜRK İSTİHBARATI.....	55
3.3. KORE TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ İSTİHBARAT RAPOR TİPLERİ.58	
3.3.1. Kore TSK Cari Tanımlayıcı İstihbarat Raporları	63
3.3.3. Kore TSK Spekülatif Değerlendirmeci İstihbarat Raporları	70
3.4. KORE TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ İSTİHBARAT RAPORLARI	72
3.4.1. Birinci Türk Tugayı İstihbarat Raporları	72
3.4.2. İkinci Türk Tugayı İstihbarat Raporları.....	77
3.4.3. Üçüncü Türk Tugayı İstihbarat Raporları.....	82
3.5. KORE TSK PERİYODİK İSTİHBARAT RAPORLARI ÇERÇEVESİNDE	
KORE SAVAŞI DEĞERLENDİRMESİ	88
SONUÇ	92
KAYNAKÇA.....	95
EKLER	101
ÖZGEÇMİŞ	112

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
age.	Adı Geçen Eser
agt.	Adı Geçen Tez
ATASE	Askerî Tarih ve Stratejik Etüt
BM	Birleşmiş Milletler
G.	Gömlek
HUMINT	Human Intelligence (İnsan İstihbaratı)
KHK	Kore Harbi Koleksiyonu
K.	Kutu
IMINT	Image Intelligence (Fotoğraf İstihbaratı)
İHA	İnsansız Hava Aracı
MEDINT	Medical Intelligence (Tıbbi İstihbarat)
MİKK	Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu
MİT	Millî İstihbarat Teşkilâtı
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
s.	Sayfa
ss.	Sayfa sayısı
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi

T.C. Türkiye Cumhuriyeti

TECHINT Technical Intelligence (Teknik İstihbarat)

TSK Türk Silahlı Kuvvetleri

GİRİŞ

Tarih boyunca Kore Yarımadası defalarca işgal edilmiş ve bu savaşların her birinde yabancı güçler Kore yarımadasını çatışma alanına çevirmiş ve en çok zarar gören Kore halkı olmuştur. II. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyetler Birliği arasında yapılan anlaşma ve paylaşımına göre, ABD ile SSCB arasında imzalanan Postdam Antlaşması ile Japon yönetiminden kurtarılan Kore toprakları 38. enlem boyunca iki parçaya bölünmüştür. 1945'te kuzey tarafı SSCB tarafından savaş bölgeleri ve vesayet bölgeleri, güney tarafı ise Amerika Birleşik Devletleri olarak kabul edildi. Japonya'nın 2. Dünya Savaşı'ndaki yenilgisinden sonra 38. Paralelin güneyi ABD kontrolüne, kuzeyi Sovyet kontrolüne geçmiş ve Kore Yarımadası iki parçaya bölündü: Güney Kore ve Kuzey Kore.

ABD ve Sovyet Rusya bulundukları bölgelere kendi düşünce ve fikirlerini aktarmıştır. 10 Mayıs 1948'de Amerika Birleşik Devletleri'nin desteğiyle Güney Kore Cumhuriyeti kurulduğunda, 9 Eylül 1948'de SSCB kendi kontrolü altında Kuzey Kore Halk Cumhuriyeti'ni kurdu. BM'nin her iki tarafı uzlaştırma ve birleştirme çabaları başarısız olmakla kalmadı, Kuzey Kore 38. paralelin güneyini kendi genişleme bölgesi olarak gördü. Kuzey Kore'nin hedefi, BM'nin müdahalesine izin vermeden hızla Güney Kore'yi ele geçirmek ve Kore'yi birleştirmektir. Nitekim 25 Haziran 1950'de ilerleyen Kuzey Kore ordusu, Seul'u alıp Uijeongbu, Suwon, Daejon, Daegu'dan hızla Pusan'a inerek Güney Kore birliklerini denize atmak istiyordu. Kuzey Kore kesiminde komünist düşünce hâkim olurken, Güney Kore kesiminde ise daha demokratik bir düşünce yapısı hâkim olmuştur. Böylece bir yarımada iki farklı düşünce yapısına sahip iki devlet meydana gelmiştir.

Arkasında SSCB ve Çin gibi güçlü komünist ülkeler bulunan Kuzey Kore kendisine bağlı tüm Kore Yarımadasını kapsayan bir devlet haline gelmek istemiştir. Birleşmiş Milletler barışçıl bir çözüm için büyük bir çaba göstermiş fakat bunda başarılı olamamıştır. Bu iki farklı düşünce yapısına sahip iki devlet arasında 25 Haziran 1950 sabahı sıcak savaş başlamıştır.

Bu durumun ardından Güney Kore yardım için BM'ye başvurdu. Bu kez Kuzey Kore'ye karşı BM Güvenlik Konseyi askerî harekât başlatma kararı almış ve üye devletlerden yardım çağrısında bulunmak için toplanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti, Birleşmiş Milletlerin yardım çağrısına ABD'den sonra cevap veren ilk devlet oldu.

Türkiye Cumhuriyeti bu yardım çağrısına olumlu yanıt vererek bu savaşta taraf olmuştur. Türkiye'den gönderilen Türk Tugayı, Güney Kore halkının gönlünde yıkılmaz bir taht kurmuştur. Başta Kunuri Muharebeleri olmak üzere pek çok cephede gösterdiği kahramanlıkların yanı sıra, Kore halkına verdiği yardım eli de tüm dünyada yankı uyandırmıştır.

Birleşmiş Milletler ilk ortak askeri müdahalesi Kore Savaşı olmuştur. Kore Savaşı bununla birlikte Soğuk Savaş'ın çatışmaları içerisinde ilk olma özelliğini de taşıyor. Soğuk Savaş'ın en önemli özelliği, tarafların birbirleriyle girdikleri askeri-teknolojik rekabetin yanı sıra, istihbarat faaliyetleri aracılığıyla kendi kamplarında istihbarat karşıtı faaliyetleri engellemeye, karşı kampı sürekli kontrol etmeye ve bozmaya çalışmalarıdır. 2. Dünya Savaşı öncesinde bilgi toplamak ve bu bilgiyi anlamlandırarak sonuç çıkarmakla kısıtlı olan istihbarat, Soğuk Savaş'ın başlamasıyla birlikte daha kapsamlı hale geldi. Hem Soğuk Savaş'ın hem de istihbaratın dönüm noktalarından biri olan Kore Savaşı'nda Türk Tugayı'nın da yapmış olduğu önemli istihbarat faaliyetleri vardır.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırlarının kilometrelerce uzağında gerçekleşen bir savaşta Türk askerinin ortaya koymuş olduğu başarıları bir kez daha hatırlamak ve arşiv belgeleri ışığında Türk Tugayının yapmış olduğu istihbarat faaliyetleri ile Kore Savaşı'na farklı bir bakış açısı kazandırmaktır.

Ortaya konulacak olan çalışma üç bölüm altında incelenecektir. Birinci bölümde, Kore'nin tarihinden kısaca bahsedilerek, gerçekleştirilen askeri operasyonu tam olarak anlamak için, bölge hakkında bilgiler, savaşın nedenleri, Türkiye'nin savaşa katılma kararının nasıl alındığı ve alınan karar neticesinde savaşa gönderilecek askeri kuvvetin hangi boyutta olacağına dair bilgiler verilecektir. Aynı zamanda Türk Tugayının savaşa nasıl hazırlandığı, savaşta hangi muharebelere katıldığı ve başarıları hakkında bilgiler verilerek okuyucunun konu hakkında bilgi sahibi olması amaçlanmıştır.

Araştırmanın ikinci bölümünde ise istihbarat kavramı, istihbarat çarkı, istihbarat toplama yöntemleri, istihbarat ve Türk istihbarat tarihi, istihbaratın belli başlı ilkeleri, istihbarat-savaş kavramları arasındaki ilişkiler açıklanarak istihbarat raporlama tipleri ele alınmıştır.

Tezin üçüncü ve son bölümünde Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Millî Savunma Bakanlığı, ATASE, Kore Harbi Koleksiyonu (1950-1953)'n

da bulunan periyodik istihbarat raporları ve diğer istihbarat dokümanları ışığında Kore savaşının farklı bir değerlendirmesi yapılarak sunulacaktır. Ayrıca teknik istihbarat kavramları ve prensipleri doğrultusunda arşiv belgelerinde bulunan savaşın safhaları irdelenecektir.

Yapacağımız çalışma konusu bundan daha önce bu şekilde çalışılmamış olmakla birlikte, konu ve kapsam açısından farklı bir çalışma olacak ve hem istihbarat çalışmalarına hem de tarih bilimine katkı sağlayacaktır. Daha önceki yapılan araştırmalarda Kore Savaşı'nda yaşanan olaylar, askerî açıdan, basın açısından okuyucuya aktarılmış ama istihbarat çalışmaları açısından değerlendirilmesi yapılmamıştır. Bu yönüyle ortaya konacak bu çalışma özgün bir çalışma olacaktır.

Bu çalışma yapılırken konu hakkındaki tetkik eserler, tezler ve makaleler de başta Milli Kütüphane olmak üzere (ATASE) Genelkurmay Personel Başkanlığı Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Daire Başkanlığı arşivindeki Kore Harbi Koleksiyonundan faydalanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KORE SAVAŞI VE KORE'DEKİ GELİŞMELER

1.1. KORE'NİN JEOPOLİTİK KONUMU VE YAKIN DÖNEM TARİHİ

Kore Savaşı'nın nedenlerini anlamak için Kore'nin jeopolitik durumuna ve yakın tarihine kısaca göz atmak yarar sağlayacaktır. Kore, Doğu Asya'da, Mançurya'dan yaklaşık 500 mil güneye doğru uzanan ve genişliği 105 ila 220 mil arasında değişen, S şeklinde dağlık yarımada¹. Bahse konu yarımada, doğuda Japonya Denizi, batıda Sarı Deniz, kuzeyde Mançurya ve güneyde Japon Kyushu adasının oluşturduğu kısıtlı bir deniz geçidiyle sınırlanmıştır². Ülkenin doğu kıyısı boyunca kuzey ve güney yönlerde dik ve sarp dağ sıraları vardır. Kore bununla birlikte farklı yolların da kavşak noktasıdır. Mançurya ve Sovyetler Birliği'nden gelecek ana kara yolları Kore'de birleşir. Kuzey ve Orta Asya'nın mühim merkezlerine giden demiryollarının ilk noktasındadır³.

Kore'nin İlk, orta ve yeniçağlarda ki tarihine kısaca değinecek olursak; Kore Devleti, MÖ 2333 yılında Tangoon önderliğinde bugünkü Pyongyang'ın bulunduğu yerde kuruldu. Tangoon Hanedanlığı M.Ö 1122 yılına kadar hüküm sürmeye devam etmiştir. Kore tarihinin ikinci dönemi M.Ö 1122'de başlar. Kija yönetimi altındaki Çin'den gelen göçmenler Mançurya ve Kuzey Kore yerleştiğinde. Kija, sabahın ferahlığı anlamına gelen “Seçilmiş Kişi” ismini verdiği krallığını burada kurmuştur ve krallığın başkenti Pyongyang olmuştur. Krallık M.Ö. 193 yılına kadar hüküm sürdü. M.Ö 193'te Çin'den gelen başka bir mülteci Wei-Man, Seçilmiş Krallığı devirdi ve onun yerine geçti. Yeni krallık Çinlilerle sürekli savaş halindeydi. Çinliler M.Ö 109'da Kore'yi işgal etmiş fakat işgal çok uzun sürmemiştir⁴.

Çin'in Kore'yi işgali sırasında, Yalu Nehri boyunca güneye doğru uzanan Kogurio Krallığı ortaya çıktı. Kogurio Krallığı, Chosen'ı M.Ö 37'de Çin egemenliğinden kurtararak, 668 yılına kadar Han Nehri'nin kuzeyinde ki bölgeyi

¹ Turgut Sunalp, *Kore Harbi*, Harp Akademileri yay., İstanbul, 1954, s.1.

² ERKİLET, H. Emir. *Kore Harbinde Türk silahlı kuvvetlerinin muharebeleri, 1950-1953*. Gnkur Basımevi, 1975. s.1.

³ Ali Denizli, *Kore Harbinde Türk Tugayları*, Genelkurmay yay., Ankara, 1994, s.5

⁴ Sertif Demir, Suat Akgül, Sema Demirtaş, İbrahim Çağlar, *Kore'de Türk Muharebeleri*, Ankara, ATASE Yay., Genelkurmay Basımevi, 2015, s.5.

yönetmiştir. Bu hanedanın başkenti de Pyongyang'dı⁵.

Kogurio Hanedanlığı Choosen'u işgal ettiğinde Güney Kore'deki iki farklı kabile Çin'in desteğiyle kendi krallıklarını kurdu. Bu dönemde Kore'de üç farklı krallık vardı;

- Korai Krallığı: Kore ismi de bu krallıktan gelmektedir. Başkenti Pyongyang'dır ve Kore'nin kuzey kısmına hakimdir.

- Paik-Tiyei Krallığı Güneyde.

- Sinlo Krallığı ise Kore'nin Güneybatısında kurulmuştur⁶.

Bu üç krallık yarımada içerisinde ki güç savaşları sonucunda dış müdahale ye açık bir hale gelmişlerdir. Tarihsel süreç içerisinde bu hanedanlar kendilerine Çin ve Japonya'dan müttefikler bularak varlıklarını devam ettirmeye çalışmışlardır. Dönem olarak güçlü kim ise onun desteğini alan hanedanın yönettiği Kore, 10. yüzyılın başında Sinlo Krallığı'na karşı isyan etmiş ve hakimiyeti neredeyse yarım yüzyıl (918-1392) süren Wang Hanedanının bayrağı altında birleşmişlerdir. Wang Hanedanlığı 1392'de çöktüğünde Lee Hanedanlığı, 1910'da Japonlar tarafından ilhak edilene kadar Kore'yi yönetti⁷. 19. Yüzyılda da durum çokta farklılaşmamıştır.

19. yüzyıla gelindiğinde Uzakdoğu bir taraftan büyük devletlerin hâkimiyet mücadelesine sahne olurken diğer taraftan bölgesel aktörler, Japonya ve Çin Kore'nin geleceğiyle ilgili politikaları hayata geçirmeye çalışıyorlardı. Japonya, 1. Dünya Savaşı sırasında Kore'yi ilhak ettikten sonra Kore vatandaşlarını Japon hakimiyeti altında eritmeye, milliyetçi hareketleri engellemeye ve Kore kaynaklarını kendi avantajına kullanmaya başladı. 1. Dünya Savaşı'nda İtilaf Devletleri'nin yanında savaşan Kore, savaştan sonra Wilson İlkeleri'nden yararlanamamıştır⁸. Aynı coğrafyanın farklı bir etkin gücü olan Çin, Kore'yi Rusların ve Japonların egemenliğine bırakmamak için Kore'nin Avrupa devletleriyle anlaşmalar imzalamasını arzuluyordu. Japonya ise Kore ile Çin arasındaki bu ilişkiyi bozmaya ve zayıf Kore'yi yalnız bırakmaya çalışmıştır⁹.

Kore, yüzyıllarca Japonya, Çin, SSCB gibi ülkelerin arasında bir köprü vazifesi görmüştür. Bu yarımada Japonya'nın Asya'ya yayılmasında önemli bir rol oynadı. Çin ise Kore'yi asırlarca imparatorluğunun bir parçası olarak görmüş, uygarlığının

⁵ Sertif Demir vd., *a.g.e.*, ss.5-6

⁶ *A.g.e.* s.6.

⁷ Shannon Mccune, *Korea's Heritage A Regional and Social Geograhpy*, Vermont: Charles E. Tuttle Company of Rutland, 1956, ss. 3-6.

⁸ Erhan Yücel, *Kore Harbi Kore Türk Tugayı ve BM Askerlerinden Alınan Dersler*, EDOK Yayınları, Ankara, 2001, s.3.

⁹ Ali Denizli, *a.g.e.*, s.13.

Japonya'ya uzanması için tabii bir yol olmuştur. Stratejik olarak çok önemli bir konumda bulunan Kore, Pasifik Okyanusu'ndan Asya'ya yapılacak saldırılar için bir hazırlık alanı sağlayabilecek takımadaları içeren bir dizi ada gibi görünmüştür. Kore'de konumlanmış hava kuvvetleri kolaylıkla Japonya'yı bombalayabilir. Ada ülkeleri için adaların en yakın komşusunun Asya kıtası olması nedeniyle kilit bir konuma sahiptir. Asya'nın doğusunda bulunan ülkelere stratejik imkanlar sunan Kore, aynı imkanları Pasifik'ten çıkan Uzak Doğu ve Batılı ülkelerin ordularına da sağlayabilir¹⁰. Özetle; Kore, Asya kıtası ve Japonya arasında kalan bir savaş sahası olmaktan kurtulamamış ve tarihi boyunca bu tarz ikilemlerle sürekli karşı karşıya kalan Kore, ikinci dünya savaşından sonra ülke bütünlüğünü sona erdirecek bir sona doğru gidecekti.

İlk defa Kore sorunu Kahire Konferansı'nda tartışıldı. Konferansa Çan Kai Şek, Roosevelt ve Churchill katılmış ve Kore meselesi zamanı gelince yine Kore'nin bağımsızlığının kazanılmasına karar verildi¹¹. Yalta Konferansı'nda Japon birliklerinin Kore'den çekilmesine, ABD ve SSCB'nin kontrolüne devredilmesine karar verilmiştir. Kore ile ilgili Kahire Konferansı'nda alınan kararlar, Postdam Konferansı'nda onaylanmıştır¹².

II. Dünya savaşının sonlarına doğru Amerika Japonya'ya atom bombası attıktan sonra Rusya, Japonya'ya savaş ilan edip, Mançurya'yı da işgal etti. Bunun sonucunda Japon cephesi kapanmış ve Rus birlikleri Kore'ye girmiş, Kuzey Kore'yi ilhak etmiş, orada Japon birliklerini ele geçirmiş ve Kuzey Kore'nin 38. paralelini Amerikalılara kapatmıştır. Amerikan birlikleri 38. paralelin güneyini de işgal etti. Böylece Kore, sadece askeri sınır olan 38. paralel ile iki parçaya bölünmüş oldu. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Rusya'nın dışişleri bakanları Aralık 1945'te Moskova'da düzenlenen bir konferansta Kore'de demokrat bir yönetim kurulması konusunda anlaşmışlardır¹³.

İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda, Mayıs 1945'te ABD ve Sovyet Rusya, Kore konusunda anlaşmaya vardı. Sırasıyla; Savaşın bitiminden sonra Kore, ABD, Sovyet Rusya, Büyük Britanya ve Çin'in ortak gözetimi altına alınacaktı. Temmuz 1945'teki Postdam Konferansı'nda Kore toprakları 38. enlem çizgisine göre iki parçaya bölündü;

¹⁰ A.g.e. s.6.

¹¹ Celal Dora, *Kore Savaşı'nda Türkler (1950-1951)*, İstanbul, Akgün Yay., 1963, s.1.

¹² Genelkurmay Harp Dairesi Başkanlığı, a.g.e., s.13.

¹³ Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1980)*. 5. baskı, Türkiye İş Bankası yay., Ankara. 1988. s.454.

bu çizginin kuzeyi Sovyet, güneyi ise ABD askeri operasyonlarının alanı olarak tanındı. Amerika Birleşik Devletleri'nin Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombası atmasının ardından Sovyetler Birliği derhal Japonya'ya savaş ilan etti, Kuzey Kore'ye girdi ve 38. paralele ilerledi. Böylece, savaşın sonunda Kore fiilen iki parçaya bölündü: Kuzeyi Sovyet işgali altında, güneyi ise ABD işgali altındaydı. Daha sonra Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyetler Birliği arasındaki müzakereler ve Birleşmiş Milletler' in çabaları bölünmüş Kore'yi birleştirmede başarısız oldu¹⁴.

10 Mayıs 1948'de Güney Kore genelinde BM Komisyonu gözetiminde seçimler yapılmıştır. 15 Ağustos 1948'de yapılan seçimler sonucunda Syngman Rhee başkanlığında Güney Kore Cumhuriyeti kuruldu. Kore Halk Cumhuriyeti, 9 Eylül 1948'de Sovyetler Birliği'nin işgal ettiği Kuzey Kore'den kuruldu. ABD işgal güçlerinin Güney Kore ve Japonya'da bulunması Sovyet Rusya'yı bu durumdan kaygılandırıyordu. 1949 sonlarında Çin'de komünist rejimin kurulmasının ardından Sovyet Rusya, Amerika'yı Asya kıtasından çıkarma zamanının geldiğine inanıyordu. Ardından 25 Haziran 1950 sabahı Sovyet Rusya'nın yönlendirmesiyle Kuzey Kore birlikleri Güney Kore'ye saldırı başlattı.

BM Şartı hükümleri uyarınca Güvenlik Konseyi, Güney Kore'nin yardımına göndermek üzere çoğunluğu ABD askerleri ve çeşitli ülkelerden askerlerden oluşan bir BM Gücü oluşturdu. Amerikalı General Mac Arthur bu kuvvetlerin komutanlığına atandı¹⁵. Sovyetler Birliği, BM Komisyonu'nun kendi fikirleri doğrultusunda kuzeyde seçim yapmak üzere Kuzey Kore'ye gitmesini yasakladı¹⁶. Bu gelişmelere rağmen kuzeyde Sovyet Rusya desteğiyle komünist usûl bir seçim yapılarak Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti kuruldu. Güney Kore hükümetini, Birleşmiş Milletler Kore'nin yasal hükümeti olarak tanıdı. Kore'deki 38. paralelin kuzeyinin "Demir Perde" haline gelmesinin ardından Ruslar, Kuzey Kore Kızıl Ordusu'nu Kuzey Kore'de oluşturmuştu¹⁷. Kore tarihi ve jeopolitik konumuna değindikten sonra yaşanan diğer gelişmeler bizi Kore Savaşı'na daha da yaklaştıracaktır.

¹⁴ Ahmet Emin Yaman, "Kore Savaşı'nın Türk Kamuoyuna Yansıması", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S.37-38, Mayıs-Kasım 2005, ss.231-245, s.232.

¹⁵ Yaman, a.g.e. s.37-38.

¹⁶ Yılmaz, a.g.e., s.53; Kore Harbinde TSK Muh..., s.24.

¹⁷ *Kore Harbi Kore Türk Tugayı...*, s.8

1.2. KORE SAVAŞI ÖNCESİ SİYASİ VE ASKERİ GELİŞMELER

Kore Yarımadası'nda bölünme sonucu iki farklı sistemin kurulması Kore Savaşı'nın nedenlerinden biri olsa da gerçek nedenin Kuzey Kore'nin Güney Kore'yi işgal etme amacıyla saldırması olduğu söylenebilir¹⁸. Kore Savaşı'nın Kim Il-Sung'un planı ve Stalin'in onayıyla başladığını Sovyet Komünist Partisinin Genel Sekreteri Nikita Kruşçev'in anılarında doğruladığı ortaya çıkmıştır. Stalin, ABD ile çatışma konusunda endişeli olsa da sonunda Kim Il-Sung'un işgalini onaylamıştır. Bu süreçte ABD'nin Kore Yarımadası'na yönelik politika yönelimi bu kararı verirken önemli rol oynamıştır. Çünkü Stalin, Amerika Birleşik Devletleri'nin Güney Kore'yi koruyamayacağını düşünmüştür. Burada dikkat edilmesi gereken husus, 1950'lerin başında Kore Yarımadası'nda durum ne olursa olsun, ABD' nin savaşa katılmayacağına sadece Stalin'in değil, Kim Il-Sung'un da ikna olmuş olmasıdır¹⁹. Kore hakkındaki görüşleri ve Güney Kore'yi dışlayan güvenlik zincirinden söz etmesi, Kuzey Kore'de ABD'nin Güney'in komünistlerin eline geçmesine direnemeyeceği fikrinin doğmasına neden olmuştur²⁰. Fakat süreç bu şekilde devam etmeyecektir.

Kuzey'in Güney'e saldırmasının ardından ABD, Güney'in yanında savaşa katılmaktan çekinmemiştir ancak Amerika'nın savaş öncesi Güney Kore'ye yönelik tutarsız tutumu ve söylemi savaşın en önemli sebebiydi. Bu bağlamda Kuzey'in Güney'e saldırmasının en önemli nedenlerinden biri Amerika'nın Güney'e yönelik söyleminde korumacı olmayan bir dile yer vermesi ve bunun komünistler tarafından yanlış anlaşılmasıydı. Bu fikri açıklığa kavuşturmak gerekirse: Bu dönemde “Önce Avrupa” politikasını izleyen ABD, Avrupa'da yaşanan sıcak olayları da dikkate alarak Uzak Doğu'dan ziyade Avrupa ile daha fazla ilgilenmiştir²¹.

ABD için bir başka önemli neden de Japonya'nın güvenliğiydi. Kuzey Kore'nin Güney Kore'yi işgal etmesi, Amerika'nın Güneydoğu Asya'daki politikasını tehlikeye atmıştır. Kore büyük stratejik öneme sahip bir ülkeydi; Kore'yi kontrol eden bir devlet, Japonya Denizi'ni ve Sarı Deniz'i kontrol altına alması anlamına geliyordu. Eğer Kuzey

¹⁸ Gimcheolbeom, *Hanguk Jeonjaeng Eul Boneun Sigak [Kore Savaşı'na Bir Bakış]*, Seul, Elyumunhoasa, 1990, s. 202.

¹⁹ Baktaegyun, “6.25 Jeonjaeng Balbarui Wonine Daehan Jaegochal [6.25 Savaşı'nın Patlak Vermesinin Nedenlerinin Yeniden Değerlendirilmesi]”, Ordu Askeri Araştırma Enstitüsü, Seul, 2010, s. 15.

²⁰ Mustafa Dinçer, “Kore: Soğuk Savaşın Mirası Bölünmüşlük Ne Zaman Bitecek?”, *Dünya Çatışma Bölgeleri*, Kemal İnat, Burhanettin Duran, Muhittin Ataman(ed), Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul 2004, s. 674.

²¹ Ersin Embel, *Hegemonya ve Meşrutiyet Kavramları Çerçevesinde Amerikan Müdahaleciliği: Kore ve Kosova Örnekleri*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004, s.76.

Kore, Güney Kore'yi Rusya'nın ve belki de Çin'in gizli onayıyla işgal ederse, 1946'dan bu yana gösterilen çabalar boşa gidecekti²².

Üst düzey Amerikalı liderler, Sovyetlerin Kore politikasını bir tehdit olarak algılasalar da komünizmin evrensel tehlikesine içtenlikle inanıyorlardı. Kore kamuoyuna komünist yayılmacılığın tehlikelerinin kanıtı olarak sunulmuştur. Yönetim, kendi istihbaratına göre savaşı yerel bir çatışma olarak değerlendirdi; bunu genel saldırganlığın provası olarak sunmuştur²³.

Sovyetler Birliği'nin Kuzey Kore'ye yardım sağlayarak savaşa katılması konusunda pek çok karşıt görüş var. Bu görüşlerden bazıları Stalin'in istemeyerek de olsa bu savaşa müdahale ettiğinden söz ederken, diğerleri ise; Stalin'in savaşta Kore'ye cesaretlendirmek ve yardım etmek için birçok özel nedeni olduğunu söylüyor. Ancak Stalin'in Kore Savaşı'nı "planladığı, hazırladığı ve başlattığı", bu bir "Sovyet savaş planı" gibi ve "emirlerin Moskova'dan geldiği" inancının olasıca abartı olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.²⁴ Savaşın ayrıntılarına geçmeden önce ABD'nin, SSCB'nin ve diğer ülkelerin savaş sebeplerini incelememiz faydalı olacaktır.

1.3. KORE SAVAŞI'NIN SEBEPLERİ

Savaşın sebepleri açısından ağırlıklı olarak ABD-Sovyet Soğuk Savaşı, Çin'in katılımı ve Kore Yarımadası'ndaki ideolojik çatışmalar incelenmiştir²⁵. Kore Savaşı, karakteriksel olarak bir iç savaştır, öte yandan Soğuk Savaş kompleksi içinde geliştiğinden onu "uluslararası iç savaş" olarak değerlendirmek daha doğrudur²⁶.

Birleşik Devletlerin Kore Savaşı'na girmesinin birçok sebebi vardır. Bunlardan en önemlisi Amerika'nın müttefiklerine olan güvenini kaybetmek istememesiydi. Truman, ABD'nin Rhee yönetimine yardım sağlamaması halinde bunun Amerika'nın farklı müttefikleri nezdindeki güvenilirliğini etkileyeceğinden korkuyordu²⁷. Bu

²² *Dünya Tarihi Ansiklopedisi*, Milliyet, 1991, s.348.

²³ Burcu Bostanoğlu, *Türkiye – ABD ilişkilerinin Politikası*, Ankara: İmge Kitabevi, 1999, s.393.

²⁴ Gye – Dong Kim, "Who Initiated the Korean War", James Cotton, Ian Neary (ed), *The Korean War in The History*, Manchester University Press, 1989, s.34.

²⁵ Hwangbyeongmu, *Tejeonjaenggwa Pyeonghwaui İhaete [Savaş ve Barışı Anlamak]*, Seul, Orim, 2001, s.279.

²⁶ Jeongiryeong, "Tehangukjeonjaengui Gukjebeopjeong Seonggyeokte [Kore Savaşı'nın Uluslararası Hukuki Niteliği]", *Modern Tarih*, Kasım 1980, s. 187-191.

²⁷ Mark S. Byrnes, *The Truman Years, 1945 – 1953*, Pearson Education, 2000, s.85.

korkusunda da haksız sayılmazdı. Bu yüzden Amerika, dostlarına ne kadar bağlı olduğunu ve onları komünist yayılcılığından koruyabileceğini göstermek istiyordu.

2. Dünya Savaşı'ndan çıkarılan dersler de bu, ABD'nin Kore'ye müdahalesinin önemli bir nedeniydi. Washington'a göre, Kuzey Kore'nin saldırısı Moskova'nın izlediği saldırgan politikanın bir parçasıydı. Sovyetler Birliği durdurulamazsa, 2. Dünya Savaşı öncesinde Hitler'e verilen Münih imtiyazı Sovyetler Birliği'ne verilecek ve bu da yeni bir dünya savaşına yol açacaktır. ABD Başkanı Henry Truman raporunda bunu şöyle aktarıyor: *“Kore Uzak Doğu Yunanistan'dır. Eğer şimdi dayanıklılık gösterirsek ve Yunanistan'ın üç yıl önceki gibi hayatta kalırsak bir sonraki adımı atamayacaklar. Eğer beklemede kalırsak Sovyetler, İran'a doğru ilerleyecek ve oradan da bütün Orta Doğu'yu ele geçirecektir. Eğer şimdi savaşmazsak onların yaptıklarına söyleyecek bir şeyimiz kalmaz”*²⁸.

SSCB'nin nedenlerini ele alırsak, her şeyden önce SSCB, 2. Dünya Savaşı sonunda Japonya'nın teslim olmasının ardından Uzak Doğu'da Japonya Denizi ile Sarı Deniz arasında yer alan Kore Yarımadası, Pasifik Okyanusu'nda hakimiyet için arayışına engel olan Japon tehdidini ortadan kaldırarak tarihi bir fırsat yakaladı²⁹. Bu çerçevede savaş sonrasında kurulacak yeni düzende ABD'nin Japonya'daki varlığı göz önüne alındığında, SSCB bir “güvenlik bölgesi” oluşturma politikası izlemek istemiştir. Bu bağlamda Kore, sıcak denizlere bakan değerli limanları ve tampon olarak kullanılma potansiyeli nedeniyle SSCB'nin güvenliği açısından önemli bir bölge olarak görülüyordu³⁰.

Japonya konusunda, Sovyetler çok endişeliydi çünkü Truman, Mayıs ayının ortalarında Japonya'yla barış anlaşması görüşmelerinin öncelik kazandığını açıklamıştı. Böyle bir anlaşma ABD'ye Japon topraklarında uzun vadeli askeri üsler kurma hakkını verecek gibi görünüyordu. İşte Stalin bu tehdidi karşılamayı düşünüyordu³¹. Bu aynı zamanda Stalin'in Batı'ya karşı atacağı önemli bir adım da olabilir ve 1949'da NATO'nun kurulmasıyla birlikte Sovyetlerin Avrupa'daki ilerleyişi kararlı bir direnişle karşılaşmaya başlamıştı ve Çekoslovakya'nın 1948'de bloğa dahil edilmesi Stalin'in

²⁸ Mustafa Dinçer, *A.g.e*, s. 675.

²⁹ Tefik Çavdar, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1950-1995*, İmge Kitabevi Ankara 2000 s.34. ve İbrahim Orga, *Kore*, İstanbul, 1958 s.46'dan aktaran Ercan Haytoğlu, *A.g.e*, s.78

³⁰ Ersin Embel, *A.g.e*, s.63.

³¹ Oral Sander, *Siyasi Tarih 1918 – 1994*, İmge Kitabevi, Ankara 1996, s.276.

Avrupa'daki son zaferi olabilirdi. Bu nedenle Stalin'in Asya'ya dönme zamanı gelmişti³². Savaşa ve savaşın gidişatına önemli etki eden bir diğer devlet ise Çin di.

Çin Halk Cumhuriyeti yeni oluşturulmuş bir devletti ve Kore ve Vietnam'daki Amerikan etkisi tehdit algılamasında ön plandaydı. Bu dönemde Truman, Tayvan'ı savunurken Amerika'nın hâlâ yasal Çin hükümeti olarak kabul ettiği hükümeti destekledi. Vietnam yardım programının genişletilmesi Pekin'de kapitalistler tarafından kuşatıldığı izlenimini yaratmıştı. Başka bir deyişle Çin, Amerikan veya Amerika destekli anti-komünist rejimler ve güçler tarafından kuşatılarak komünist olmayan dünyadan diplomatik olarak dışlandı³³.

İkinci Dünya Savaşı sonucunda müttefik ülkeler arasında ortaya çıkan farklılıklar, dünyayı kapitalist ve komünist olmak üzere iki farklı kutba bölmüştür. Kıtalar, şehirler, ülkeler ve hatta milletler ikiye bölündü. Devletler arasındaki bu çatışmalar askeri blokların oluşmasına neden oldu. Batı Bloku 1949'da NATO'yu kurarken, Doğu Bloku altı yıl sonra Varşova Paktı'nı kurdu³⁴.

1949'da NATO'nun oluşturulmasıyla, Avrupa topraklarındaki Sovyetlerin genişlemesinin önüne kuvvetli ve istikrarlı bir set çekilmiştir. Bu sebeple Sovyet Rusya büyümesinin yönünü Avrupa topraklarından Asya topraklarına çevirdi. Japonya'da ve Güney Kore'de ABD'nin bulunduğunu düşünecek olursak, ABD'nin stratejik açıdan güçlü bir konumda olduğu açıktı. SSCB, komünistlerin Çin'deki vaziyete hâkim olmasına kadar bu vaziyete ses çıkarmamıştır. Fakat Çin, 1949 yılında komünistler tarafından yönetilmeye başlayınca, SSCB'nin Asya'daki durumu üstün bir hale gelmiştir³⁵.

Bahse konu devletlerin savaşa girme sebepleri ilerleyen süreçte sınırlarında ya da kendi kontrolleri altında bulunan devletlerin sınırlarını koruma isteğidir. Sovyetler gibi Amerika'nın Kore'ye ilgisizliğinden cesaret alan ve dolayısıyla bölgeyi Amerikan çıkarları açısından değerlendiren Çin'deki komünistler de Amerika'nın yarımadanın ucunda direnmesini mantıklı bulmadılar ve aynı zamanda Asya topraklarının büyük kısmının komünistler tarafından ele geçirilmesine de itiraz etmediler³⁶. Stratejik olarak

³² A.g.e, s.256-257.

³³ Shaun Breslin, *Mao*, New York: Longman, 1998, s.150.

³⁴ Armaoğlu, a.g.e, ss. 454-455

³⁵ A.g.e, ss. 454-455

³⁶ Henry Kissinger, *Diplomasi*, Çeviren: İbrahim H. Kurt, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 5. Baskı, s.460.

önemli bir konuma sahip olan Kore için bu düşünceye sahip olanlar Amerika'nın popüler politikasıyla çıkarlarının aynı olmayabileceğini anlayamamışlardı.

1.4. KORE SAVAŞI'NIN BAŞLAMASI

Kore'de Sovyet Rusya ve Komünist Çin tarafından desteklenen ve provoke edilen Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti, tüm Kore Yarımadası'nın Komünist rejim altında birleştirilmesi için gereken çalışmalara başlamıştır. Kuzey Kore birleştirmeyi silah kullanarak gerçekleştirmek maksadıyla Saldırı gücü yüksek, büyük bir ordu hazırladı. 1949 yılına gelindiğinde Kim İl-Sung, bütün Kore Yarımadasında seçimlerin yapılmasını müteakip Ülkeyi birleştirme hedeflerini açıklamıştır. Bu birleştirme hedefini gerçekleştirmek maksadıyla Kuzey Kore tarafından 38. paralelin güney kesimlerine yönelik sızma ve gerilla harekâtları başlamıştır. Kuzey Kore hükümeti, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne Kore'yi savaş yoluyla bile olsa birleştirme hedeflerini açıkça ifade etti³⁷.

10 Haziran 1950 günü Kuzey Kore ve Güney Kore arasındaki husumeti gidermek maksadıyla Birleşmiş Milletler Kore Komisyonu ve Kuzey Kore temsilcileri 38. paralel bölgesinde buluşmuştur. Buluşmada, Kore Yarımadasının barış koşulları altında birleşmesinin uygun olacağını belirten Kuzey Kore, bu buluşmadan 15 gün sonra savaş bile ilan etmeden 38. paralel üzerinden saldırıya geçmiştir. Böylece Kore Yarımadasının sulh koşulları altında birleşme ümidi kalmamıştır.

25 Haziran 1950 sabah Kuzey Kore ordusu 38. enlemi yani sınır açarak Güney Kore'ye saldırdı. Kuzey Kore'nin aniden Güney Kore'ye saldırmasıyla dünya heyecana kapıldı. Çünkü Asya'nın ücra bir köşesinde ikiye bölünmüş küçük bir milletin mücadelesinin çok ötesinde bir öneme sahipti. Olay, “Doğu’nun “Batı’ya, başka bir deyimle “Komünizm” in “Kapitalizm”e meydan okuyuşuydu³⁸. Savaş başladığında Kuzey Kore 51. Silahlı Kuvvetleri güneylilerinkine nazaran çok güçlüydü personelinin önemli bir kısmı muharebe deneyimine sahipti birçok subayları da SSCB askeri okullarında eğitim görmüşlerdi genel eğitim ve disiplin düzeyi ve morali yüksekti³⁹.

³⁷ Mim Kemal Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi Türkler ve Kore 1950-1953*, T.C. Kültür Bakanlığı yay., İstanbul, 2000, s.26.

³⁸ İbrahim Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, Kastaş Yayınları, İstanbul 1990, s.5.

³⁹ Necmettin Özçelik, *Mehmetçik Kore'de Kore Savaşı'nda Türk Ordusu*, Yeditepe yayınları, İstanbul 2017, s.15

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Kuzey Kore'nin yaptığı bu saldırıyı değerlendirmek üzere 25 Haziran 1950 günü saat 14.00'de toplanmıştır. SSCB, icra edilen bu toplantıya katılmamıştır. Konsey 9 kabul ve 1 çekimser oyla, Kuzey Kore saldırısının uluslararası barışı ihlal ettiği, çatışmaların derhal sona ermesi gerektiği, Kuzey Kore'nin 38. paralelin kuzeyine çekilmesi ve durumun BM Kore Komisyonu tarafından takip edilmesi kararlaştırıldı. Ayrıca BM üyesi ülkelerden Kuzey Kore'ye yardım sağlamaktan kaçınmalarını istedi⁴⁰.

ABD 26 Haziran'da Güney Kore malzeme yardımı yapılmasını Uzakdoğu Başkomutanı General Mac Arthur'dan istedi General Mac Arthur'un karargâhı Tokyo'da idi. 27 Haziran'da generale hava deniz kuvvetlerini kullanarak yardım etme izni verildi. 28 Haziran'da Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri bütün üye devletlerden koruya yardım istedi 56 devletten Türkiye'ye dahil 53'ü kabul etti. Böylece Birleşmiş Milletler 'de herhangi bir saldırıya karşı direnme ve dünya barışını koruma fikri oluşmuş ve dünya güvenliği açısından tarihte ilk defa böyle bir iş birliği sağlamış oluyordu⁴¹.

Kore'ye askeri kuvvet göndereceklerini bildiren devletler şunlardır:

Fransa, Habeşistan, Hollanda, İngiltere, Kanada, Lüksemburg, Porto Riko, Tayland, Türkiye, Yeni Zelanda, Avustralya, Belçika, Amerika, Filipinler, Türkiye, Yeni Zelanda ve Yunanistan kara kuvvetleri göndermiştir. Kanada, Kolombiya, Tayland, Yeni Zelanda, Avustralya, Amerika, Hollanda. İngiltere deniz kuvvetleri göndermişlerdir. İngiltere, Kanada, Yunanistan, Avustralya, Belçika, Amerika, Güney Afrika Birliği hava kuvvetleri göndermişlerdir. Bu devletler, BM Güvenlik Konseyi'ne yapacakları yardımları da çeşitli tarihlerde belirtmişlerdir⁴².

Kuzey Kore kuvvetleri başlangıçta savaşa tanklar ve topçu birlikleriyle güçlendirilmiş 13 tümenle girdi; Güney Kore ordusu, her biri zayıf bir piyade alayı seviyesinde olan 8 piyade tümeniyle birleşmek zorunda kaldı⁴³. Güney Kore Hükümeti saldırılar karşısında başta bir şaşkınlık geçirmiş olmasına rağmen saldırılara karşı koymak amacıyla önlemler almıştır. Hükümet merkezindeki otobüslere el konuldu ve

⁴⁰ *Kore Harbinde TSK Muharebeleri (1950–1953)*, s. 49.

⁴¹ Özçelik, *a.g.e.*, s.17.

⁴² Ahmet Elmas, *Kore Savaşı'nda Türk Ordusu*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004, s.26.

⁴³ Sunalp, *a.g.e.*, s.47-48.

askerler cepheye gönderilmiştir⁴⁴. Bütün bunlara rağmen savaşın ilk gününün ortasında "Kuzey Kore birlikleri Seul'un 40 km yakınlarında kadar ilerlemiştir"⁴⁵.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünya iki kutba ayrılmıştı, bir kutupta ABD ve diğer kutuplar SSCB bulunuyordu. Bu iki kutup Komünizm ve Kapitalizmi dünyaya egemen kılmaya çalışıyordu. Konumları ve coğrafyaları farklı olan ülkeler kendilerini taraf seçme mecburiyeti içerisinde bulmuşlardı. Türkiye'de bir iş birliği içerisinde girmek zorundaydı bu yüzden görünürde Kuzey Kore ve Güney Kore arasında gerçekleşecek bu savaşa yukarıda da belirtmiş olduğumuz ülkeler dahilinde Türkiye'de asker gönderme kararı almıştı.

1.5. TÜRKİYE'NİN SAVAŞA KATILIŞI VE KORE TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİNİN KURULUŞU

Türkiye'nin en önemli endişesi yalnız kalışıydı. SSCB tehditleri ise devam ediyordu ilk rahatlatıcı husus ABD'nin 1946'dan sonra Türkiye'nin toprak bütünlüğünün korunması ile alakadar olmaya başlamasıdır. Bundan sonra 1947 yılı ortalarında ABD Türkiye'nin savunmasını güçlendirmeye karar vererek askeri malzeme yardımına geçti.

ABD Sovyet yayılmasını durdurmak için de Avrupa ülkeleri ile bir askeri ittifak zorunluluğu duydu ve 4 Nisan 1949'da Kuzey Atlantik Antlaşması (NATO) imzalandı. Türkiye bu ittifakın dışında kalmış olmaktan kaygı duymaktaydı sadece siyasi bir kuruluş olan Avrupa Konseyi'ne 1949 Ağustos'unda giriş biraz ferahlık vermekle beraber Türkiye Rusya'ya karşı kendisini tam güvencede hissedebilmek için NATO'ya girmeyi başlıca çare olarak görüyordu. Böyle olursa sağma ve güvenlik yolundan hukuki bir teminat altına girmiş olacaktı. Bu, Kore'ye asker gönderme kararında büyük rol oynadı⁴⁶. Türkiye'nin NATO'ya katılım için ilk başvurusu CHP hükümeti tarafından genel seçimlerden üç gün önce, 11 Mayıs 1950'de yapılmıştı. Seçimlerden sonra iktidarda Demokrat Parti, NATO üyeliği için daha kararlı bir şekilde süreci devam ettirmiştir. Çünkü NATO'ya üye olmak, ABD ve Avrupalı ülkeler arasında yer almak, onların özellikle ABD'nin askerî-ekonomik yardımından yararlanma fırsatı anlamına geliyordu.

⁴⁴ *Ulus*, 26 Haziran 1950, s.10.

⁴⁵ *Hürriyet*, 26 Haziran 1950, s.7

⁴⁶ Özçelik, *a.g.e.*, s.18.

Yaşanan bütün bu olaylar ülkede tam olarak bir karşılık bulamamış ve sınırlarımızdan çok uzakta olan, ulusal çıkarlarımızın tehdit altında bulunmadığı bir savaşa katılmanın mantıksal bir zemine oturması için “*Antikomünizm*” söyleminde milli ve dini değerlere değinilmiştir.

Türkiye ABD’den sonra savaşa asker göndermeyi kabul eden ikinci ülke olmuştur. ABD, Türkiye Cumhuriyeti’nin Birleşmiş Milletlerin yardım çağrısına cevap vermesinden büyük memnuniyet duydu. Demokrat Parti hükümeti bu dostluk ortamından yararlanarak, CHP hükümetinin Mayıs 1950’deki üyelik başvurusundan 3 ay sonra NATO üyelik başvurusunu yenilemiştir⁴⁷.

Birleşmiş Milletler genel sekreterinin Kore’ye yardım talebi TBMM’ de 30 Haziran 1950 günü oturumda ele alındı. Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü Türkiye’nin BM üyesi sıfatıyla üzerine düşen taahhütleri yerine getirmeye hazır olduğunu BM sekreterine bildirdiklerini söyledi. Hükümetin BM prensiplerine dayanan barışı koruma anlayışına ve politikasının uygun görüldüğünü de TBMM’de onaylanarak kabul edildi. 25 Temmuz’da cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan hükümet Kore’ye 4.500 mevcutlu bir askeri güç gönderme kararı verdi. 4500 kişilik muhalif Birlik askeri gereksinim dolayısıyla 5.090 kişiye yükseltildi. Birliğe Birleşmiş Milletler Kore Türk silahlı Kuvvetleri denildi. Bu sıfat resmen devam etmekle beraber birlik Tugay seviyesinde olduğundan kısaca Türk Tugayı deyimini daha yaygın biçimde kullanıldı. Tugaylar her yıl değiştirildi böylece sıra ile numara aldılar ve Eylül 1950’den Ağustos 1960’a kadar 10 tugayı gönderilmiş oldu. Birinci ikinci üçüncü tugaylar savaşa katıldılar. Ateşkes anlaşmasında sonraki Tugaylar eğitim tatbikatlar ve bölge güvenliği ile meşgul oldular yani 7 Tugay muharebe görmemiştir⁴⁸.

Kore’de savaşacak askerler, 1928 doğumlu erlerin terhisine kısa bir süre kaldığından dolayı 1929 doğumlu erlerden oluşturulması kararlaştırılmıştı; askerlerin Kore’ye gidebilmeleri için arzu ve sağlıktan başka hiçbir şart aranmamıştır. Birlik Kore’ye gönderilmeye hazırlanırken Türk gazetelerinde Kore Savaşı’na ilişkin haber ve yazılar çıkması hemen hemen herkeste büyük ilgi ve heyecan uyandırmıştır. Millî Savunma Bakanlığı’na insanlardan Kore’ye gitmek için gönüllü olmalarını isteyen binlerce dilekçe yazıldı. Hatta Balkan Savaşı’ndan bu yana tüm savaşlarda savaşan ve

⁴⁷ Hüseyin Bağcı, *Demokrat Parti Dönemi Dış Politikası*, İmge Kitabevi, Ankara, 1990, s. 27.

⁴⁸ *A.g.e.*, s.19.

Çanakkale gazisi olan Çavuş Hasan'ın Ankara'ya gelerek Millî Savunma Bakanlığı'ndan Kore için gönüllü olmasını istediği öğrenildi⁴⁹.

1929 doğumlulardan Kore'ye giden erlerin alınması, 1928 doğumluları üzdü. Turan Ergüngör' e göre; *"Sanki bir düğünden, bir partiden mahrum kalmış gibi perişan bir haldeydiler ve arkadaşlarına gitmemeleri için yalvardılar."*⁵⁰ Halk büyük bir heyecan ve coşkuyla Türk askerlerini Kore Savaşı'na katılmaya göndermiştir. Türk halkı BM fikirlerini milli bir dava olarak değerlendirmiş ve askerlerini uzaklara göndermekten imtina etmemişlerdir.

Ankara'ya gelen birlikler sınıflara ayrılarak çeşitli eğitimlere tabi tutuldu. Türk tugayının silahlarıyla birlikte Kore'ye gitmesi ve orada Amerikan silahları kullanması karar verildi. Bu nedenle 241. Piyade Alayı'nın bir kısmına Amerikan silahlarının kullanımı konusunda eğitim vermek üzere Amerikalı binbaşının emrindeki üç Türk subayından oluşan bir eğitim komisyonu oluşturuldu. Amerika Yardım Konseyi tarafından Almanya'daki Amerikan birliklerine 300 adet M-1 model tüfek, çeşitli otomatik tabancalar, hafif ve ağır makineli tüfekler, roketatarlar ve kamuflaj ağırları sağlanmıştır⁵¹. Ankara'dan üç grup şeklinde gelen Türk Tugayı, 19-21 Eylül tarihlerinde tamamen İskenderun'a vardı. İskenderun'da bulunan insanlar trenle gelen misafirleri övünçle selamladı ve alkışladı. İskenderun ve çevre illerinde ki halk büyük ilgi göstererek, askerlerin geçtiği diğer durak ve istasyonlarla yarışarcasına askerlerimize ikramlarda bulunmuştur⁵².

25 Eylül 1950'den itibaren Türk askerleri, Amerikan gemileriyle birlikte birkaç gün arayla üç grup halinde İskenderun'dan ayrıldı. Hareket öncesi Cumhurbaşkanı, Kore'ye giden askerleri yolcu etmek için İskenderun'a gelmişti. Veda töreni yörenin askeri ve sivil ileri gelenleri, hükümet yetkilileri, belediye başkanı ve kentin önderleri yanı sıra Dört Yol, Antakya ve Mersin'den gelen heyetlerin katılımıyla gerçekleştirildi. Törenin ardından Türk askerleri gruplar halinde gemilere bindirildi. Birinci grup 25 Eylül 1950'de USS MC Rea' ya, ikinci grup 26 Eylül 1950'de General W. Haan' ın gemisine, üçüncü grup ise 29 Eylül 1950'de İskenderun'dan Private Johnson'ın

⁴⁹ *Ulus*, 4 Eylül 1950, s.3.

⁵⁰ Turan Ergüngör, *Kore'de Birinci Türk Tugayı*, Karınca Matbaası, Ankara, 1954, s. 7.

⁵¹ *Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetleri Muharebeleri (1950-1953)*, s. 69-70; Ali Denizli, *Kore Harbinde Türk Tugayları*, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1994, s. 67; İbrahim Artuç, a.g.e., s. 112.

⁵² Muzaffer Sebükcebe, "Bu Ayın Savaşları", *Korsavaş*, S 16. Aralık 2023, s. 26-27.

gemisine çıkmıştır⁵³. Gemi yolculuğu sırasında askerler sınırlı sayıda Amerikan silahıyla eğitime devam etti. İskenderun'dan Pusan Limanı'na kadar bir tugayı taşıyan beş Amerikan gemisi, Süveyş Kanalı-Kızıldeniz-Mendep Boğazı-Seylan Adası merkezli Colombo-Singapur-Filipinler ve Formoza Adası deniz yolunu takip ederek aralarındaki seyir ve mesafeyi koruyarak Kore'nin güney ucuna ulaştı, Pusan Limanı'na 21 gün gelmiştir⁵⁴.

Gemilerden inen Türk askerleri beklemeden kamyonlarla karakola götürüldü. Pusan'ın 85 kilometre kuzeybatısındaki Taegu kentine trenle varan Türk Tugayı silah ve mühimmatla donatıldı. Buraya vardıktan sonra Tugay komutanlığı seviyesinde değişiklik meydana gelmiştir. 241. Alay komutanlığı feshedilerek Kore'deki Türk Silahlı Kuvvetleri komutan yardımcılığına Albay Celal Dora atanmıştır⁵⁵.

7 Kasım 1950'de BM ordusundan alınan emirle 1. Kore Türk Tugayı, 8. Amerikan Ordusu'na bağlanarak, Mac Arthur tarafından "Kutup Yıldızı" kod adı verilmiştir. Daha sonra bir yedek subay Kutup Yıldızı armasını çizdi ve herkes bu yeni armayı çok beğenmiştir⁵⁶.

28 Temmuz 1950'de Bakanlar Kurulu'nun aldığı bu karar sayesinde Türkiye, ABD'den sonra asker gönderen ikinci ülke oldu. 28 Haziran 1952 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla, savaş kaç yıl sürerse sürsün Türkiye'nin Kore'ye asker göndermeye devam edeceği açıklandı. Cumhuriyet Halk Partisi, asker gönderme kararına prensipte itiraz etmese de Meclis'e danışılmadan bunun yanlış olacağını söyledi. İsmet İnönü hükümetin uluslararası münasebetlerde Büyük Millet Meclisinin haklarına saygılı olmasının iktidar için tereddüt ve zayıflık ifadesi değil, ciddiyet ve kuvvet işareti olduğunu söyleyerek *"Hükümetin silahlı kuvvetlerimizi kullanmak için ne taahhütler aldığını TBMM'nin taahhüt tatbikata konmadan evvel, bilmesi lâzımdır. Büyük vatan müdafaası meselelerinde millî birlik ancak bu suretle temin olunabilir. Büyük Meclisin hiçbir sebep ve suretle oldubitti karşısında bırakılmaz"* *"Meclise danışmadan, meclise ait olan yetkiye Hükümet sahip çıkarak Kore Harbine girdik"* demiştir. CHP Trabzon Milletvekili Faik Ahmet Barutçu da 1924 Anayasası'nın, ülkenin sürüklenmesi sonucu tüm varlığımızı kaybetme tehlikesi karşısında, savaş ilan etme hakkını TBMM'nin

⁵³ A.g.e., s. 73-74.

⁵⁴ Tahsin Yazıcı, *Kore I. Türk Tugayında Hatıralarım*, Ülkü Basımevi, İstanbul, 1963, s.96

⁵⁵ Denizli, a.g.e., s. 77.

⁵⁶ Yücel, a.g.e., s. 29

elinde tutmaya kararlılıkla çalıştığını anımsattı. Parlamentonun ve hatta hükümetin tüm üyelerinin kararı olmadan bir savaşa dönüştü⁵⁷.

1.6. TÜRK TUGAYININ KATILDIĞI MUHAREBELER

7 Kasım 1950’de Türk Tugayı’na Kore de ilk görevi bildirilmiştir. 25 Temmuz 1950 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile Birleşmiş Milletler emrine Kore’ye gönderilmesi kararlaştırılan özel kuruluşlu mürettep tugay Birleşmiş Milletler Türk Silahlı Kuvvetleri Komutanlığı adı altında Ankara’da teşkilatlandırılmış ve şu esaslara göre kurulmuştur⁵⁸:

“a) Komutanlık Karargahı 28. Tümence teşkil edilecektir.

b) Birlikler:

28 Tümen 241. Piyade Alayı

2. Zırhlı Tugay Topçu Taburu

28. Tümen İstihkam Taburunun Motorlu İstihkam Bölüğü

28. Tümen Muhabere Bölüğünden bir takım

28. Tümen Oto Nakliye Bölüğü

VIII. Kolordu 1. Hafif Uçaksavar Taburundan bir Hafif Uçaksavar Bataryası

28. Tümen Tas. Taburundan bir takım

5. Zırhlı Tugay Sıhhiye Bölüğü

28. Tümen Hafif Bakım Tamirhanesi

4. Yurtiçi Bölge Komutanlığı Bandosu

c) Birliklerin sefer kadrolarına çıkarılması için şu birliklerden faydalanılacaktır.

23. Tümen

39. Tümen

65. Tümen

VIII. Kolordu Uçaksavar Taburları

28. Tümen Sıhhiye Taburu

d) Gidecek birliklerin evvela insan kadroları tamamlanacak silah, teçhizat, hayvan vs. hakkında ayrıca emir verilecektir.

e) Birliği teşkil edecek erler 1929 doğumlulardan olacaktır. Bu erler Türk milletinin savaş gücünü temsil edecek kabiliyette bulunmalıdırlar. Gönderilecek

⁵⁷ TBMM Tutanak Dergisi, Kırk beşinci Birleşim, 19.II.1951 Pazartesi, D: IX, C:5, s.214.

⁵⁸ BCA 110-9-1-15/1-0-41

birliklerin kadro noksanları o birliğin ihtiyacı olan ihtisas erleri göz önünde bulundurulmak suretiyle bu ihtisas yerlerine elverişli olarak yetiştirilmiş olanlardan tamamlanacaktır.

f) Yedek subay gönderilmeyecektir. Subay kadro noksanlarının ikmalinde muvazzaf subaylardan istekli ve layık olanlardan da tayin yapılabilir.

g) Gidecek birliğin tekmil personeli röntgen alınması dahil esaslı sıhhi bir muayeneye tabi tutulacak ve sıhhati tam olanlardan seçilecektir.

3-Gönerilecek birlikler yerine yeni birliklerin kurulması hususunda ayrıca emir verilecektir.

4-Emrin uygulanmasına hemen başlanacak ve teşkilat en geç 20 Ağustos 1950 gününe kadar tamamlanarak netice Genelkurmay'a bildirilecektir.

Mac Arthur'un kışlasından gelen emriyle Türk Tugayı 8. Amerikan Ordusu'na atanmıştır. 25. Amerikan Tümeni komutanlığının emriyle tugay, Munsan bölgesinin güvenliğinin sorumluluğuyla görevlendirilmiştir. 10 Kasım 1950'de tugay, görev yerine varmak için yola çıkmıştır⁵⁹. Türk Tugayı'nın bağlı bulunduğu Amerikan 8. Ordusu'nun genel saldırı planlaması ve 25. Tümenin Sinchon bölgesinde toplanması nedeniyle Türk tugayına da Kunuri' ye hareket emri verilmiştir⁶⁰. Askerlerimizin öncelikli görevi bu bölgenin komünist kuvvetlerden temizlenmesiydi.

Türk Tugayının şiddetli taarruzlara dahil olacağı günler artık çok uzakta değildir. 25. Tümenin talimatları doğrultusunda tugay, 22 Kasım 1950'de Chongdan bölgesinden kuzeye, Kunuri' ye hareket edecek ve burada XI. Amerikan Kolordusunun sağ kanadının arkasında bir araya gelecektir. Genel saldırının 24 Kasım sabahı yapılmasına karar verildi. 22 Kasım 1950'de ABD 9. Kolordu kuzeye Kunuri' ye doğru hareket etmek için gerekli hazırlıklara başlandı. Tugay kışlasının komuta personeli ve on heyet (konakçı) 20 Kasım sabahından itibaren Chongdan'dan Kunuri bölgesine hareket etti. 22 Kasım'da hareket etmesi planlanan tugayın birimleri, 21 Kasım'da yeni bir toplanma alanına taşınmaya hazırlanarak Kumchon-Kaesong-Munsanni bölgesindeki ikmal yolunu güvence altına alarak acil bir şekilde aynı gün yola çıkmaya başlamıştır⁶¹.

⁵⁹ Mim Kemal Öke, *Unutulan Savaşın Kronolojisi Türkler ve Kore 1950-1953*, T.C. Kültür Bakanlığı yay., İstanbul, 2000, s.57.

⁶⁰ Öke, *a.g.e.*, ss. 87-88.

⁶¹ Celal Dora, *Kore Savaşında Türkler*, İstanbul: İsmail Akgün Matbaası, 1963, s.15.

Tugay komutanı, yardımcısı ve birkaç kurmay subay, savaş durumu ve taarruzun ilerleyişi hakkında bilgi almak için 24 Kasım öğleden sonra 2. Amerikan Tümeninin cephedeki idare alanına gitmişlerdir. Türk komutanlığına cephedeki ilerleyişin ciddi bir direnişle karşılaşılmadan ilerlediği bildirilirken, 25 Kasım günü öğle saatlerinde cephedeki alayın taburlarından birinden telefonla düşman direnişinin arttığı, topçu ve tank desteği talep edilmiştir. Bu tarihten sonra BM güçleri daha fazla ilerleyemedi ve uzun süredir cepheye hazırlık yapan Çin orduları 26 Kasım sabahı tüm cephe boyunca taarruz başlattı⁶².

26 Kasım 1950' de Çin'in karşı taarruzu başladı ve Kunuri' de toplanmayı yeni tamamlayan Türk Tugayı, düşman kuvvetleri doğudan, batıdan ve güneye ilerleyerek 2. Güney Kore Kolordusu kontrolünde bulunan Tokchon bölgesine girdiğinde dağılma tehlikesiyle karşı karşıya olan 9. Kolordu'nun ve dolayısıyla 8. Ordu'nun sağ tarafını korumakla görevlendirildi. Türk Tugayı Kunuri-Tokchon yolu boyunca doğuya ilerleyecek ve 2. Güney Kore Kolordusunu geriye atan düşman kuvvetlerini yalnız başına karşılayarak bunlarla büyük bir fedakârlık göstererek ağır ve kanlı savaşlara girişecektir⁶³.

1.6.1. Kunuri Muharebeleri

Kuzey Kore ve onun destekçisi Rusya'nın müzakerelere yanaşmayan ısrarcı tutumu, diğer birliklerin Güney Kore'yi desteklemek üzere savaşa girmesini kaçınılmaz hale getirdi. Birleşmiş Milletler himayesinde bir araya gelen birlikleri sevk ve idare eden Amerikan Generali Mac Arthur'un olası bir savaşa dair planı, Kuzey Kore, askeri birimlerini Yalu Nehri üzerinden geçirerek Güney Kore'den çekmek ve böylece savaşı bitirmek istiyordu. Bu plan kapsamında başlatılan büyük taarruz 24 Kasım 1950 sabahı başladı. Gelecekteki saldırı planları, taktikleri vb. her ne kadar stratejik durum belirlenmiş olsa da gerçekleşen hareketleri belirleyen temel faktör olayların gidişatıydı. 24 Kasım 1950'de başlayan BM birliklerinin saldırısı iki günlük bir süre aktif olarak devam etmiştir⁶⁴.

Savaş, Kuzey Kore'ye yardım sağlayan diğer bir devlet olan Çin ordularının karşı saldırısı nedeniyle 26 Kasım 1950'de askıya alındı. Çin ordusunun saldırısı ve

⁶² A.g.e., s.106.

⁶³ Dora, a.g.e., s.107.

⁶⁴ ATASE Arşivi, KHK, K: 6, G: 54, B: 54-1.

savunma hatlarının tahrip edilmesi sonucunda 8. Ordu geri çekilmeye başladı. Çin taarruzunun başladığı 26 Kasım günü Kunuri 'de yeni toplanan Türk ordusu da savaşa girdi. Eğitimli Türk tugayı, BM saldırı cephesi 2. Güney Kore Kolordusunun elinde bulunan Tokchon bölgesindeki savunma hattını yarıdıktan sonra geri çekilmek zorunda kalan 8. Ordu'nun sağ kanadını korumakla görevlendirildi. Fakat bu durum Türk ordusu için oldukça zordu. Esasen Türk birlikleri Kunuri-Tokchon hattı boyunca doğuya ilerleyecek, burada Güney Kore hattını geçen Çin birlikleriyle karşılaşacak ve bu birlikleri geri püskürtmek için ne gerekiyorsa yapacaktı⁶⁵.

Türk Tugayı komutanı olan General Tahsin Yazıcı, 9. Amerikan Kolordu karargâhının Unhungni'de bulunan ofisine davet edilmiş ve davete yardımcısı ve karargâh komutanları ile katılmış şifahi birtakım emirler almıştır⁶⁶.

Muharebenin en önemli unsurlarından biri olan düşmana dair istihbaratta bazı eksiklikler vardı. Çünkü Türk Tugayı'na Tokchon bölgesini işgal emri verildiğinde bu bölgede olan düşman birlikleri ile ilgili herhangi bir malumat verilmemişti. Yaklaşan saldırı tahminlere dayanıyordu ve düşüncelerine göre düşman kuvvetlerinin sayısı en az iki ordu kadardı. Bu durumda Türk ordusu için bekleyen düşman birliklerin sayısı yaklaşık olarak dokuz katı fazlasıydı⁶⁷. Çalışmamızın da konusunu oluşturan istihbari faaliyetlerin Kore Savaşı'nda önemini açık bir şekilde görebiliyoruz.

Kunuri' den yapılacak bir saldırı için doğuda Tokchon yönünde tek bir yol vardı. Bölge genel olarak sarp ve dik bir bölgeydi. Yolun araçlarla ulaşılan kısmı Koechon Suyu ismi verilen dereyi takip eden 20 km uzunluğundaki yoldu. Bu yolun devam eden kısmı oldukça dardı ve her iki tarafı da yoğun ormanlarla kaplıydı. Çevresinde ise dik dağlar mevcuttu. Yolun ilk 20 km'lik kısmı bir vadiye çıkılıyor ardından 22 km'lik dar bir yol daha başlıyordu. Yeni yol da en az eskisi kadar tehlikeliydi. Bu yol bir arabanın geçebileceği kadar genişti; sağ tarafında uçurum, solunda dik kayalıklar vardı. Sonuç olarak Karilyon Dağı'nın iki yamacında bulunan bu yolu takip eden hiçbir aracın bu yolun dışına başka bir yerden geçmesi mümkün değildi⁶⁸.

Türk Tugayı bu rotada ilerlemeye devam ederken yukarıda belirtilen istihbarat eksikliklerinin giderilmesine yönelik çalışmalar yapıldı. Düşmana durumu bildirmek

⁶⁵ ATASE Arşivi, KHK, K: 6, G: 54, B: 54-1.

⁶⁶ Gnkur. Harp Tarihi Başkanlığı, a.g.e., s.87.

⁶⁷ Celal Dora, *Kore Savaşında Türkler*, İstanbul: İsmail Akgün Matbaası, 1963, s.101.

⁶⁸ Dora, a.g.e., s. 102.

için havalanan Amerikan uçaklarının, Tokchon yolunda sivil ve askeri üniformalı kişilerin ve ardından Türk ordusunun görüldüğü belirtildi. Bu durum büyük ihtimalle yolda mayın bulunduğunu gösteriyordu. Yoldaki tehlikeyi ortadan kaldırmak için bir mühendislik şirketinden bir grup muharebe ekibinin komutanlığına devredildi. Türk birliğinin komutanı Albay Celal Dora düşman hakkında yeterli bilgi olmadığından askerlerinin yaşamını gereksiz tehlikeye sokmamak için boğazı gece karanlığında geçmeme kararı aldı. Bu durum üzerine Türk birliği boğazın yanı sıra sabahı beklemeye başlamıştı⁶⁹.

Celal Dora'nın yol güvenliğine konusundaki bilgi eksiklerine dair şüpheleri yersiz değildi. Çünkü bu konuda verilen istihbarat malumatları yetersiz olduğuna inanıyordu. Askerlerini durdurma kararı bu açıdan doğru bir hamle olmuştu. Geçilmesi gereken vadinin her iki yönü de yoğun ormanlarla kaplı olması nedeniyle bölgenin ciddi tehlike oluşturabileceğine inanıyordu. Tüm bu olumsuzlukların yanı sıra zifiri karanlık da operasyonu daha da zorlaştırıyordu. Kamyonların farlarının açılması bile düşmanı kışkırtabilirdi. Bu nedenle birliklerin olabildiğince yavaş ve sessiz hareket etmesini sağladılar. Askerlerin huzursuzluğu yüzlerinden okunuyordu. Tüm bu olumsuz koşullara rağmen bu harekât istendiği gibi gerçekleştirildi⁷⁰.

Zorda olsa ulaşılmak istenen noktaya herhangi bir tehlikeli durum gerçekleşmeden ulaşılmış oldu. Olumsuz hava koşulları da etkili oldu hatta askerler neredeyse bekleme esnasında donmak üzereydiler. Bu durumda yaklaşan askeri operasyona ilişkin yeterli istihbaratın toplanmasının mümkün olmadığı görülüyor. Tek bir olumsuzluk bile operasyonu engelleyemez. Bölgenin dağlık ve ormanlık olması, Amerikan ve Güney Kore kuvvetleriyle telsiz bağlantısı kurmasını engelledi. Bu sorun her zaman bölgenin başka bir sorunu olarak kalacaktır⁷¹.

Türk Tugayı'nın Kunuri Muharebeleri şu şekilde özetlenebilir;

- a. 26 Kasım 1950'de Kunuri bölgesinde Tugayın toplanması,
- b. Kunuri' den Tokchon'a ilerleme,
- c. Korilyon dağının geçilip Tokchon ovasına ulaşıldığında geriye Wavon bölgesine dönüş emri verilmesi,
- d. Wavon'a dönüş yapma, düşmanla ilk temas etme ve yakın saldırı,

⁶⁹ Dora, *a.g.e.*, s. 102.

⁷⁰ Dora, *a.g.e.*, s. 103.

⁷¹ Dora, *a.g.e.*, s. 103.

e. Dönüşün tamamlanması⁷².

8 Aralık 1950’de kayıpların tespiti, eksiklerin giderilmesi, birliklerin yeniden düzenlenmesine başlanmıştır. 5. Tugay’ın Kunuri muharebelerinde toplam kayıpları ve 26 Kasım 1950’den 6 Aralık 1950’ye kadar geri çekilmesi, ortalama insan sayısının% 15’ini ve ağır silah ve teçhizatın% 70’ini oluşturunuyordu. Subayların kişisel eşyalarının neredeyse tamamı Wawon ve Kunuri bölgelerinde kaldı. Askerlerin kişisel eşyaları ve çantaları da aynı şekilde savaş alanında ve yollarda kalmıştır. Kayıpların çoğu 5. Taburda meydana geldi, ne kadar insan kaybedildiğini aşağıda belirtildiği şekilde gösterebiliriz⁷³.

Kunuri Muharebeleri sonucunda; 218 şehit, 94 kayıp, 455, yaralı toplam 767 kaybımız olmuştur. 9 Aralık 1950 günü eksikliklerin giderilmesine devam edildi ve saat 17.45’te 8. Ordu’dan 10.8 numaralı harekât emri alındı. Bu emre göre 10 Aralık 1950’de Tugay bölgesinde keşif yapılacaktır⁷⁴.

Tugay kendinden sayıca üstün düşmanla savaşarak, düşmanın başlıca kuşatma kolunu en az iki gün geciktirip 8. Ordunun çekilmesine katkıda bulunmuştur. Tugay en çok kaybını bu çekilme sırasında vermiştir. 1. Türk Tugayı’nın BM amaçları doğrultusunda Kunuri muharebelerinde gösterdiği üstün başarı dünya basınında ve siyasi çevrelerde takdirle karşılandı.

1.6.2. Kumyangjangni Muharebesi

Bir diğer önemli muharebe olan Kumyangjangni Muharebesi, Kumyangjangni bölgesine yakın bir bölgede bulunan Amerikan motorlu süvari tümeninin bir taburu doğudan ve Amerikan 25. Tümeni birlikleri batıdan Türk tugayına yaklaşarak saldırı başlayacaktır. Taarruz edilecek düşman cephesi sağ kanadı ucuna, bir Türk bataryası ve bir Amerikan tank bölüğüyle takviye edilen 2. Tabur taarruz edecektir. Tabur, 25 Ocak 1951 sabahı cepheye yaklaşmaya başlamış, tedbirli bir şekilde ilerlemiş ve akşamüzeri 8 km kuzeyindeki Kumyanajangni kasabasının karşısına gelmiştir. Bu kasaba düşmanın asıl savunma alanı içindedir⁷⁵.

Kumyangjangni Muharebesi’ne katılan Kore Gazisi Bülent Kunt yaşadıklarını şöyle anlatmaktadır: “... Çin birlikleriyle akşama kadar çarpıştık. Gece vakitlerinde ise

⁷² Muzaffer Sebükcebe. “Kore Savaşları”. *Korsavaş*, S:20 (Ocak. 1977), s.28.

⁷³ Denizli, *a.g.e.*, s. 179.

⁷⁴ *A.g.e.*, s. 180.

⁷⁵ *Kore’de Türk Muharebeleri*, Genelkurmay ATASE Başkanlığı, 2015, s. 87.

Çin birlikleri bizi arkadan ve yanlardan sardılar. Savaşığımız yer Kumyangjangni muntıkası idi. Kumandan Tahsin Yazıcı ve Albay Celal Dara bizi bu sarıldığımız ortamdan kurtarmak için çareler düşündüler. Sonunda bize süngüleri takıp Çin birlikleriyle göğüs göğse çarpışmamızı emrettiler. Bizler süngüleri takıp saldırıya geçtik. Gece vakitleri olduğu için göz gözü görmüyordu... savaş esnasında hiç geri çekilmeyi düşünmedik. Aksine arkadaşlarımızın çoğunu kaybettikten sonra daha da hırslandık. Çarpışma sabaha kadar sürdü. Nihayet savaş Kumyangjangni denilen o yerde, Türk Tugayı' mn üstün yetenekleriyle bizim zaferimizle sonuçlandı⁷⁶."

Kazanılan bu muharebe BM ordusunun olumsuz gidişatını değiştirmiş ve 8. Ordu Komutanının hazırladığı çekilme planlarını bir tarafa bırakarak düşmana sert bir saldırı kararı almasında etkili olmuştur. Alayın bu başarısı bütün BM orduları tarafından konuşulmuş ve şüphesiz herkes Türk Birliğini "Birinci sınıf askerdir." diye nitelendirmeye başlanmıştır⁷⁷.

Kumyangjangni bölgesinde, 25-27 Ocak 1951 tarihleri arasında düşmana karşı yaptığı başarılı saldırısından dolayı Türk Tugayı takdir ediliyordu. Bu saldırıdan sonra Türk Tugayına Kumyangjangni batısında 7 millik bir cephe verilmiştir. 25-27 Ocak 1951'de tarihlerinde yapılan muharebelerdeki büyük başarılarından dolayı, Amerikan Kongresi tarafından Türk Tugayına "Mümtaz Birlik Nişanı (Distinguished Unit Station) ve Beratı" verilmiştir. Düşmanın ağır kayıpları, askerlerinin süngü ve tüfek dipçikleriyle öldürülmesi, saldıran birliklerin şiddetinin kanıtıydı. Bu saldırılar sayesinde bu bölgedeki düşman direnci kırıldı ve tüm güçlü noktalar 10 mil ileri kaydırılmıştır⁷⁸.

Türk subay ve askerleri bu duygularla düşman karşısında iyi sevk ve idare edilirse mutlaka başarıya ulaşacaktır. Çünkü savaşın süngüyle bile kazanılacağını bilir. Düşman karşı vurulmadan ulaşmak ve süngüyü kullanmak için aklını kullanır, inanç, şeref ve haysiyet duyguları içinde heyecanla düşmana saldırır. Düşmanla savaşırken ölenler, şehittir. Ahirette şehitler yüksek mevkiler vaat edilmiştir. Hatta şehidin yakınları ve ailesi halktan saygı görür⁷⁹. Bu kahramanlar her koşulda şeref ve haysiyet

⁷⁶ Ahmet Elmas, *Kore Savaşı'nda Türk Ordusu*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004, s.71.

⁷⁷ *Kore'de Türk Muharebeleri*, s. 87.

⁷⁸ *Kore'de Türk Muharebeleri*, s. 95.

⁷⁹ Ahmet Avcı, *Kore Savaşı'nda Türk Ordusu*, Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015, s.78

için hayatını önemsemeyen şerefli ve namuslu bir insandır. Türk milleti yüzyıllar boyunca pek çok haksızlığa uğramış, mücadele yeteneği, yüksek şeref duygusu, haysiyeti ve inancıyla varlığını kurtarmış ve böylece milli bünye bilinçlenmiştir⁸⁰.

27 Ocak 1951’de Türk tugayı tarafından kontrol edilen bölgelerde yapılan incelemede Çin Kızıl Ordusu’na ait 474 ceset sayıldı ve 23 Çinli ele geçirildi. Ölülerin çoğu 156 Rakımlı Tepede idi ve geneli piyade kurşunları, bombalar, süngülerle yaralandığı ve tüfek dipçığıyle ezildikleri açıldı. 2. Tabur düşman mevzilerini ele geçirince, 77 düşman cesedi sayıldı. Düşman ölümlerin bir kısmını aldığı için kayıpların daha fazla olabileceği ve taşıyamadıkları ölü sayısının en az iki katı kadar da yaralı olabileceği tahmin ediliyordu. Amerikan kayıtları düşman kaybını 1734 olarak tespit etmişlerdir⁸¹. Türk Tugayının kaybı ise biri astsubay ve 11’i er olmak üzere 12 şehit; bir subay, bir astsubay ve 29 er olmak üzere 31 yaralıdan ibaretti⁸².

1.6.3. Kunuri ve Kumyangjangni Muharebelerinden Sonra Meydana Gelen Gelişmeler

Kore Türk Tugayı’nın savaş alanında ki kazandığı büyük başarılar, Bu, Türkiye’nin uluslararası alanda prestijini artırdı ve özgür dünya için mücadele eden ülkeler arasında adının ön plana çıkmasını sağladı.

İkinci ve üçüncü Türk Tugayının görev aldığı, 16 Kasım 1951’den 20 Ağustos 1952’ye kadar süren çatışmalar, taraflar arasındaki kuvvet eşitliği sonucu sabit ve müstahkem bir cephe gerçeği olduğu için siper savaşı olarak adlandırılmıştır. 2. Kore Türk Tugayı, görev süresi boyunca bölgede kendisine tahsis edilen mevzileri korumak için elinden geleni yapmıştır.

İkinci Türk Tugayı göreve başladığı dönem, ateşkes görüşmeleri başladığı ve savaşın devam etmediği ara verdiği bir dönem olduğunu söyleyebiliriz. Tugay, cepheye ilk geldiği 6-22 Kasım tarihleri arasında kapsamlı bir keşif çalışması gerçekleştirdi. Düşmanın konumu hakkında bilgi edinmek ve birliğe yeni kuvvetlerin eklenmesiyle düşmanı olabildiğince yormak amacıyla komuta tarafından gerçekleştirilen bu keşif operasyonları, bazı kayıpların da yaşanmasına neden oldu⁸³.

⁸⁰ *Kore’de Türk Muharebeleri*, s. 100.

⁸¹ Mehmet Sedat Erkan, *Türkiye Cumhuriyeti Tarihinde Kore Savaşı, Önemi, Öncesi Ve Sonrası İle İlgili Değerlendirme*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009, s.142

⁸² Gnkur. Harp Tarihi Başkanlığı, *a.g.e.*, s.212

⁸³ ATASE Arşivi, *KHK*, K: 44, G: 1, B; 1-6.

Savaş geneline bakıldığında durgun geçen bu dönemde, 2. Kore Türk Tugayı'nın şehit sayısı 121, yaralı sayısı ise 500'ü ulaşmıştır. Bahse konu sayılar başta Kunuri olmak üzere birçok muharebede katılmış olan 1. Türk Tugayı'nın kayıplarının üçte biri kadar olup göz ardı edilmeyecek kadar fazladır⁸⁴. 2. Türk Tugayı görev süresini doldurup 24 Ağustos 1952 yılında cephe sorumluluğunu 3. Türk Tugayı'na teslim etmiştir.

Üçüncü Türk Tugayının en önemli muharebeleri, düşmanın Vegas Savaşı olarak da bilinen Vegas adında ki tepelere saldırması ile gerçekleşmiştir. Düşman kuvvetlerinin önemli bir bölümünü oluşturan gönüllü Çinli gruplar 28 Mayıs gecesi Doğu ve Batı Berlin'e, Elko ve Karsan tepelerine, ileri karakol mevzileri ile birlikte var güçleriyle saldırdılar. O gece Vegas Tepesi'nde de şiddetli çarpışmalar sürmüştür. Sürekli süngü saldırılarının yapıldığı bu muharebelerde günlük Türk mevzilerine düşen top ve havan mermisi miktarı yaklaşık 65.000'i geçmiş ve bununla birlikte Tugay'ın kaybı 146 er ve 8 subayı bulmuştur⁸⁵. Türk Birliği, hücumları kahramanca karşılayarak düşmanı süngü ve bombalarla karşılamıştır. Karşılık veremeyen düşman ezici bir mağlubiyet almıştır⁸⁶. Üçüncü Türk Tugayı'na bu muharebelerde gösterdiği üstün başarıları için ABD'den "Legion of Merit" (Liyakat Nişanı) verilmiştir.

Üç yıl süren Kore Savaşları süresince Türk Askeri'nin ortaya koyduğu kahramanlık ve savaşma azmi sayesinde, özellikle Kunuri Muharebelerinde düşmanı durdurarak 8.Orduyu büyük bir kayıptan kurtarması Türkiye'de ve dünyada büyük ses getirmiştir. Türk Askeri'nin Kore'deki başarısını devlet başkanları, elçiler, resmi kurum ve kuruluşlar Türk Devleti'ni ve Türk Askeri'ni takdir ve tebrik etmişlerdir⁸⁷.

Türk Tugayı'nın Kore'ye gelişinden bu yana muharebelerde gösterdiği başarılarından dolayı 15 Aralık 1950'de 8. Ordu Komutanı General Walker tarafından 15 Tugay personeline madalya ve nişanlar takdim edildi. Verilen madalyalar gümüş yıldız ve bronz yıldız olarak ikiye ayrılır. Düşmanla savaşanlara Gümüş Yıldız, arkada görev yapanlara ise Bronz Yıldız adındaki madalyalar verilmiştir⁸⁸.

Amerikan Kongresi, Türk Tugayına, 25-27 Ocak 1951 tarihinde yapılan savaşlarındaki başarılarından dolayı Mümtaz Birlik Nişanı (Distinct Vished Unit

⁸⁴ Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, ss.336-337.

⁸⁵ Yücel, *a.g.e.*, s.71.

⁸⁶ ATASE Arşivi, *KHK*, K: 115, G: 87, B; 87-5., K: 116, G: 2, B; 2-3.

⁸⁷ Ahmet Elmas, *a.g.e.*, s.76.

⁸⁸ Dora, *a.g.e.*, s. 167.

Station) ve beratı verilmiştir. Uzak Doğu Başkomutanı General Ridgeway'in bir mesajıyla bu nişan ve berat Türk Tugayına gönderilmiştir⁸⁹. Zafer Madalyası, 6 Temmuz 1951'de 8. Ordu Komutanı General Vanfleet tarafından BM Ordusu'nun kolordu, tümen ve alay komutanlarının huzurunda düzenlenen törenle takdim edildi⁹⁰.

Türkiye Cumhuriyeti 1950'den 1953 yılına kadar üç yıl süren bu savaşa yaklaşık 20 bin Türk Askeri göndermiş, bu askerlerimiz BM Kuvvetleri ve Korelilerle yan yana çarpışmış ve bu savaşta 721 Türk Askeri şehit düşmüş, iki bini aşkın askerlerimizde yaralanarak bu savaşta kanlarını akıtmıştır. Kore halkı günümüzde bile, hayatlarını vererek ve kanlarını akıtarak yardımda bulunan Türk halkına ve askerine minnettardır.

Cumhuriyetin ilanından sonra Türkiye, Kore Savaşı'na katılmış ve ilk kez 2. Dünya Savaşı da dahil olmak üzere hararetli bir çatışmaya katılmıştır. Türkiye bu savaştan sonra bir yandan dünya barışına destek sağlarken bir yandan da Kore'de kazandığı zaferlerle NATO'ya üye olma yolunda en büyük adımı atmış oluyordu. Türkiye'nin NATO'ya üye olmak için ısrarı, Amerika'nın SSCB'nin tehditlerine yönelik alması gereken önlemler, Türkiye'nin mevcut başarısı gibi birçok siyasi ve stratejik faktör Türkiye'yi ve komşusu Yunanistan'ı Londra'da bir protokolde buluşturmuştur.

20 Eylül 1951'de Kanada'nın Ottawa kentinde toplanan Kuzey Atlantik Antlaşması Konseyi, Türkiye ve Yunanistan'ın NATO üyeliği başvurusunu da görüşmüştür. 12 NATO üyesi ülke, Türkiye ve Yunanistan'ın NATO üyeliğine kabul edilmesini öneren kararı oybirliğiyle kabul etmiş ve bu durum Türk tarafında büyük bir heyecan uyandırmıştır⁹¹. Bu konseyden hemen hemen beş ay sonra Türkiye Cumhuriyeti, 18 Şubat 1952 tarihinde NATO'ya resmen üye olmuştur.

Çalışmamızın ikinci bölümünde muharebe konusunda en önemli unsurlardan olan düşman hakkındaki istihbarat konusunu ele alacak ve istihbaratın teknik terimlerini, savaşlarda kullanılan yöntemlerine değinecek, Kore Savaşında yaşanan istihbarat zaafına atıfta bulunacağız.

⁸⁹ Elmas, *a.g.e.*, s.93.

⁹⁰ *Kore'de Türk Askeri*, Genelkurmay Basımevi. Ankara. 1989. s.85; *Kore Harp Albümü*. 11 Aralık 1950.

⁹¹ Mustafa Albayrak, *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)*, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2004, s.422

BÖLÜM 2

İSTİHBARAT VE TÜRK İSTİHBARATI

2.1. KAVRAM OLARAK İSTİHBARAT

İstihbarat kelimesi, köken olarak Arapça “istihbar” kelimesinden gelir. Kelime Arapça “haber” kelimesinden gelir ve zamanla ortaya çıkan istihbarat, haber ve bilgi anlamına gelir. Bu kelimedenden “ihbar, muhbir, muhaberat” gibi kelimeler türemiştir⁹². İstihbarat TDK sözlüğünde de “haber alma, bilgi toplama” olarak geçer. İstihbaratın İngilizcedeki karşılığı olan “intelligence” ise akıl, zekâ, bilgi manaları taşımaktadır. İstihbarat kelimesini kavramsallaştırma sürecinde yapılan vurgunun, insanı diğer canlılardan ayıran unsur olan “akıl” üzerinde olması, sosyal bir kavram olarak istihbarat, insan doğası ile ilişkilendirilerek anlam kazanmaktadır. Bir başka ifadeyle istihbarat, insan düşüncesinin tutarlı ilerlemesinin ve çözümlemesinin nihai ürünüdür⁹³.

İstihbarat gibi kapsamı sürekli genişleyen, tanımını bir çerçeve içine sığdırmanın zor olduğu kavramları açıklarken eksik kalan bazı noktalar olacaktır. Yüzyıllardır farklı biçimlerde var olmasının da bu tanımlama eksikliğinde payı vardır. Geçmişte daha çok bireysel ve casusluk şeklinde yapılan istihbarat faaliyeti genellikle askeri nitelikte savaşa yardımcı olabilmek amacıyla, günümüzde ise neredeyse hayatın bütün alanlarında ve kurumsal sistem içerisinde profesyoneller tarafından yapılmaktadır. İstihbarat yaklaşık yarım asırdan bu yana akademik bir disiplin olarak kabul edilmekte ancak teori çalışmaları ileri düzeyde geliştirilememiş ve işe yarar bir tanımlamanın bulunmamıştır⁹⁴.

“İstihbaratın tanımıyla ilgili diğer özellikler de bu kavramın derinliklerine indiğimizde ortaya çıkıyor. Genel kabul gören bir yoruma göre istihbarat, kamuya açık olmayan bilgiler kısmen bu tür bilgilere dayanılarak yapılan analizlerin siyasal karar alıcılar veya devletler içindeki diğer değişkenler için hazırlananlarıdır. İstihbarat özel kılın şey, gizlice toplanan bilgiyi kullanması ve karar alıcıların isteklerini zamanla karşılayacak şekilde hazırlanmasıdır⁹⁵.”

Özetle istihbarat ulaşılabilen bütün açık, yarı açık veya gizli kaynaklardan bütün araçların işe koşulması ile ortaya çıkan bütün veri, haber ve bilginin, ulusal genel ve

⁹² Tuncay Özkan, *MİT'in Gizli Tarihi*, Alfa yayınları, İstanbul, 2003, s.24.

⁹³ Ümit Özdağ, *İstihbarat Teorisi*, Kripto Yayıncılık, 2008, s.28.

⁹⁴ David Kahn, *İstihbaratın Tarihsel Teorisi*, Avrasya Dosyası Dergisi, 2002, C.8, S.2.

⁹⁵ Özdağ, a.g.e., s.29.

ulusal özel planındaki bilgi alışverişlerinin gerçekleştirilmesi ve ulusal politikalara zarar vermesinin engellenmesi amacıyla toplandıktan sonra ehemmiyetine ve aciliyetine göre sınıflandırılması, karşılaştırılması sorgulanarak değerlendirilmesi süreci sonucunda ulaşılan bilgiler bütünüdür⁹⁶.

İstihbarat; bilgi, süreç, örgüt ve görev toplama şeklinde dört kategoride toplanır ve Roy Godson'a göre üç süreci ifade eder bunlar sırasıyla;

1) Bilgi toplama, analiz, üretim ve dağıtım aşamalarından oluşan istihbarat çarkının; örgütler, yabancı hükümetler, ordular, siyasi partiler, kişilerle ilgili bilgi toplaması,

2) Farklı hükümetlerin benzer faaliyetlerini etkisizleştirmesi,

3) Hükümetlerin ve grupların davranışlarını etkileyecek gizli operasyonlar süreçleridir. Bu süreçler istihbaratın temel özelliklerini ortaya koymaktadır. Bunlar gizli yöntemlerle bilgi toplama, karşı-istihbarat, analiz ve örtülü operasyonlardır⁹⁷.

2.2. İSTİHBARATIN TEMEL İLKELERİ

Güvenilir bir istihbarat süreci ancak temel ilkelere mümkün olduğunca sadık kalınması ve uygulanması ile mümkündür. Özdağ istihbaratın ilkelerini şu şekilde açıklar;

a) “Sürat ilkesi; *İstihbarat, siyaset hazırlamanın temel amacı; onun için mümkün olduğunca süratli olmasıdır tabii burada süratin görece bir kavram olduğunu sürat ile kastedileni politika geliştirme için gereken süreyi sağlamak amacıyla bilgilerin zamanında iletilmesi gerektiğine dikkat edilmelidir. İstihbaratta başarısızlığın birçok olayda istihbaratın olmamasından değil doğru istihbaratın zamanında doğru kişiye aktarılamamasından kaynaklandığı göz önünde tutulmalıdır.”*

b) “Kesinlik ilkesi; *İstihbaratın mümkün olduğunca kesin olması lazımdır ki politikacılar kararsız kalmadan görüşlerini dile getirebilsinler. Bir istihbarat raporunun kesin olması onun “şu gelişme kesinlikle olacaktır” gibi bir anlama gelmez. Bu yüzden raporda farklı olasılıklar net bir dille ifade edilmelidir.”*

c) “Doğruluk ilkesi; *İstihbarat doğru olmalıdır. Doğru olmayan istihbarat yanlış bilgilerin üretilmesine ve yanlış kararların alınmasına yol açarak milli*

⁹⁶ A.g.e., s.30.

⁹⁷ A.g.e., s.33.

felaketlere neden olabilir. Osmanlı istihbaratı Venedik'te barut fabrikasında gerçekleşen patlama ve sonucunda Venedik savaş filosunun imha olduğu haberini alır ve Venedik'e bir ultiatom verir. Oysa Osmanlının kendisine saldıracağı anlayan Venedik, patlamada sadece dört gemi kaybetmiştir. Venedik Avrupa'dan aldığı destekle İnebahtı'da Osmanlı filosunu 1571'de büyük bir mağlubiyete uğratar. Osmanlı Devleti eğer yanlış istihbaratı hiç almamış olsaydı İnebahtı Savaşı muhtemelen hiç olmayacaktı.”

d) “Amaca/Maksada Uygunluk İlkesi; İstihbarat kullanılacağı amaca uygun olmalıdır. İstihbarat toplama gibi pahalı ve hızlı yürütülmesi gereken bir çalışma, analizi önceden yapılarak sadece kendisini sonuca götürecek malzemeyi inceleyerek çözüm için gereken istihbaratı üretmelidir. Özetle istihbarat tam ve doğru maksatla uygun zamanda olursa faydalı olur.”

e) “Esneklik İlkesi; İstihbarat verileri olayların değişmesi veya yeni verilerin gelmesi ile değişecek esneklikte olmalıdır. İstihbarat dogmaları değil olayların gelişmesini izleyen yaratıcı bir zekâ ve tekniklere dayanmalı, istihbaratçı değişen veriler sonucunda istihbaratını değiştirebilmelidir.”

f) “Objektiflik ilkesi; Başarılı bir istihbarat süreci için istihbaratçı tartışmasız yani analitik yargılarında profesyonel bir duruş sergilemelidir. İstihbaratçı politikacı veya karar alıcı değildir, görevini dürüstlükle yapması mümkün olduğunca tarafsız olmasına analizlerini dar bir ideolojik zeminle sınırlandırmamasına bağlıdır⁹⁸.”

Yukarıda bahsetmiş olduğumuz ilkeleri göz önünde buldurduğumuzda, insanlar kendi yaşamlarını şansa teslim etme özgürlüğüne sahiptirler ancak devlet yönetiminde bulunan kişiler asgari tarihsel ve toplumsal sorumluluk açısından böyle bir şansları yoktur.

Bahsetmiş olduğumuz sorumluluk sahipleri, bütün bu ilkeleri göz önünde bulundurarak, bir haberi veya duyumu, istihbari bir veriye dönüştürebilmek için istihbarat çarkı adı verilen bir sürece tabi tutması gerekir. Dairesel bir döngü olan bu çark süreklilik gerektiren işleri temsil eder.

⁹⁸ Özdağ, a.g.e. s.34-35-36.

2.3. İSTİHBARAT ÇARKI

İstihbarat faaliyeti süreklilik arzeden bir çalışmadır ve bu faaliyeti, bütün istihbarat otoriteleri bir çarka benzetir. Döngünün ilk aşamasında devletin güvenlik politikası doğrultusunda istihbarat beklentileri belirlenerek operasyonel birimlere aktarılır. İkinci aşamada, Operasyon birimleri belirli planlara göre açık ve kapalı kaynaklardan haberleri toplayarak değerlendirme birimine iletir. Üçüncü aşamada, Operasyonel birimlerden ve hizmet dışı kurumlardan gelen haber, bilgi ve belgeler değerlendirme biriminde analiz edilerek işlenmekte ve istihbarat niteliğinde raporlar yayınlanmaktadır. Yani, kullanılmak üzere, zamanında ve süratle ilgili kuruma ulaştırılır. Dördüncü aşamada ise, ilgili kurumlar bu bilgileri kullanmakla kalmayıp, sürekli gözden geçirilip değerlendirilen öncelikler çerçevesinde yeni istihbarat ihtiyaçlarını da tespit etmektedir⁹⁹.

Millî İstihbarat Teşkilâtı da istihbarat çarkını dört aşamada ele alır. İstihbarat çarkı aşamalarında, nitelikli işgücü, uzmanlaşmış eğitim, fiile yönelik çalışmalar, paydaşlarla verimli koordinasyon gibi konularda da önemli rol oynamaktadır¹⁰⁰. İstihbarat çarkı hakkında bilinmesi gereken ilk durum çıkan sonuçtur. Sonuçtan kasıt probleme bir çözüm değil, problemlerin anlaşılmasıdır.

2.4. İSTİHBARAT TOPLAMA TEKNİKLERİ VE İSTİHBARAT TÜRLERİ

Devletler politik ve siyasi adımlar atarken başta güvenlik olmak üzere toplumsal, siyasal, askeri, ekonomik, sosyal, üretim ve sanayi gibi alanlardaki menfaatlerini korumak adına da istihbarattan en etkin düzeyde yararlanmaya önem atfetmişlerdir. Bu doğrultuda da ihtiyaç duydukları istihbaratın farklı kaynaklardan temini noktasında birçok yöntemden yararlanmışlardır. İstihbarat haber kaynakları; açık, yarı açık ve gizli olarak ayrılabilir. Haber alınan yerler ne kadar farklılaşıyorsa, bunları temin etmek adına kullanılan haber toplama teknikleri de haber kaynağının özelliğine ve durumuna göre çeşitlenmektedir¹⁰¹. Çeşitli haber toplama teknikleri olarak;

2.4.1. İnsan İstihbaratı (HUMINT) veya Casusluk

⁹⁹ Erdal İlter, *Millî İstihbarat Teşkilâtı Tarihçesi*, Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, Ankara, 2002, s.3.

¹⁰⁰ Bekir Çınar, *Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör*, Sam Yayınları, Ankara, 1997, s. 105-107

¹⁰¹ Şenol Çınar, *Kamu Düzeninin Sağlanmasında İç Güvenlik İstihbaratının Önemi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2014, s. 64.

İngilizcesi “Human Intelligence” olarak ifade edilen, genelde kullanılan kısaltmasıyla HUMINT olarak bilinen insan kaynaklı haber toplama faaliyetleri, insan merkezli ve insana dayanan bir niteliğe sahip durumdaki en eski istihbarat toplama yöntemidir. Çağımızdaki teknolojik gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni teknik istihbarat toplama yöntemlerine rağmen önemini daima korumaktadır. NATO’nun tanımına göre ise insan istihbaratı, insan kaynaklı sağlanan ya da toplanan bilgilerden oluşturulan istihbarat türüdür¹⁰².

İnsan istihbaratı, yabancı sistemin güçlü, zayıf yönleri, hedefleri ve niyetleri hakkında bilgi toplamak için insan faktörünü işe koşarak yabancı karar alma sistemine sızma yöntemidir. Bu tanımda yurt dışında karar almayı amaçlayan insan istihbaratı stratejik istihbarattır. Ancak insan istihbaratı operasyonel ve taktik istihbaratta yaygın olarak kullanılmaktadır. İnsan istihbaratı hem açık hem de gizli bilgi toplamayı içerir. Açık insan istihbaratı, yabancı ülkelerdeki diplomatların ve diğer hükümet yetkililerinin yaptıkları çalışmalardır. Kapalı/gizli istihbarat ise insan istihbaratının casusluk faaliyetlerini gerektirir. İnsani istihbaratı ile toplanan bilgi, teknik istihbarat ile toplanandan daha az olsa da genellikle önemli olanları oluşturur¹⁰³.

2.4.2. Açık Kaynak İstihbaratı (OSINT)

Açık kaynak istihbaratı, adından da anlaşılacağı üzere, kaynakları kamuya açık olan bilgilerin toplanarak istihbarat üretilmesi sürecidir. En önemli özelliği ve basit tanımı gizli bir kaynak olmamasıdır¹⁰⁴. Yasal olarak elde edilebilecek, kamuya açık bilgilerin toplanması, analiz edilmesi ve sınıflandırılması yoluyla elde edilen istihbarat ürünüdür¹⁰⁵. Diğer bir tanım ise açık kaynak istihbaratını küresel bilgi ortamında kamuya açık bilgilerden elde edilen istihbarat bilgisi olarak tanımlamaktadır¹⁰⁶. Görüldüğü gibi tanımlar genellikle kaynağın ve ondan toplanan bilgilerin açıklığını belirtir. Açık kaynak istihbaratının önemli yanı, günümüz istihbarat kaynaklarının yüzde doksanının açık kaynak olmasıdır.

¹⁰² NATO, “Humint Centre Of Excellence”, (Çevrimiçi) <https://www.natohcoe.org>, 29.11.2023.

¹⁰³ Özdağ, a.g.e., s.129.

¹⁰⁴ Best R., Cumming, A. *Open Source Intelligence (OSINT): Issues For Congress*, Washington D.C.: Congressional Research Service, Library Of Congress, (2007) s.CRS-5.

¹⁰⁵ Schaurer, F. ve Stöger, J., “The Evolution Of Open Source Intelligence,” *Journal Of U.S. Intelligence*, 19(3), 2013, s.53.

¹⁰⁶ Seng, A., C., E., (2007) “MASINT: The Intelligence Of The Future” *Delta Horizons*, s.118.

2.4.3. Teknik İstihbarat (TECHINT)

Teknik istihbarat, çeşitli teknik yöntemler kullanılarak istihbarat toplanmasıdır. Teknik istihbarat, 19. yüzyılın üçüncü çeyreğinde telefon dinlemeyi de içeren radyo istihbaratıyla başladı ve 1960'ların başında ilk casus uyduların yörüngeye fırlatılmasından bu yana geçen yaklaşık 100 yıl içinde önemli ilerlemeler kaydedildi. Teknik istihbaratının artan kullanımı, bazı çevrelerde insan istihbaratının ihmal edildiği fikrini gün yüzüne çıkardı¹⁰⁷. En önemli teknik istihbarat yöntemlerini (Sinyal, Fotoğraf, Uydu, Radar, Akustik ve Elektronik) teker teker ele alacağız;

a) Sinyal İstihbaratı (SIGINT); Hedef ülkenin elektronik harp sistemlerinden iletilen elektromanyetik enerjinin algılanması, kayda geçilmesi, anlamlandırılması ve yorumlanmasıyla ortaya çıkarılan istihbarattır¹⁰⁸. 19. yüzyılda istihbarat teşkilatlarının rakip hükümetlerin iletişimlerini şifrelemesiyle başlayan sinyal istihbaratı, 20. yüzyılın en önemli istihbarat kaynağı haline geldi¹⁰⁹.

I. Dünya Savaşı'nın henüz başında, İskoçya, İngiliz filosunu, kıyılarını sıkıştıran Alman donanmasının hareketleri hakkında önceden haberdar ederek yeniden hareket yeteneği kazandırarak Alman şifrelerini çözüp tezsiz görüşmelerini dinlenmesiydi¹¹⁰. Sinyal istihbaratının etkin kullanımı savaşları kaderini değiştirecek şekilde etkiye bulunmaktadır. İngiliz tarihçileri, İkinci Dünya Savaşı'nda İngiliz ve Amerikan istihbaratını Alman kodlarını kırarak bu haberleşmelerin dinlemesi Avrupa'da ki savaşı üç dört sene kısalttığını ileri sürmektedir¹¹¹. Sinyal istihbaratı önce iletişimi istihbaratı ve elektronik istihbarat almak için karedir iletişim istihbaratı yapılan iletişim kodu olarak dinlenme elektronik istihbarat ise iletişimsel olmayan yayınları dinlemektir¹¹².

b) Fotoğraf istihbaratı (IMINT); Fotoğrafların ve diğer görüntüleme araçlarının kullanıldığı bir istihbarat türüdür. Detaylı incelendiğinde ise ortaya çıkan tanım, fotoğraflar, kızıl ötesi sensörler, lazer, elektro-optik cihazlar yani normal veya elektronik film olarak görüntü veren her türlü askeri ve sivil sistemden toplanan istihbarattır¹¹³.

¹⁰⁷ Özdağ, a.g.e., s.135.

¹⁰⁸ A.g.e. s.135.

¹⁰⁹ Michael Herman, *Conter-Terrorism, Information Teknology and Intelligence Change*, Intelligence and National Security Wall 18 No 4 Winter 2003. s.66-67.

¹¹⁰ Michael Herman, a.g.e., 148.

¹¹¹ A.g.e., 145

¹¹² A.g.e., 68

¹¹³ Işık Dağdeviren, a.g.e, s.25.

c) Uydu istihbaratı (SATINT): Uzay çağına geçiş ve uzaya araçların gönderilmesiyle başlayan süreç, uyduların gönderilmesi ve bunların sivil ve askeri amaçlarla kullanılmasıyla devam etti. Uydu istihbaratı ise uzaya gönderilen askeri uydular kullanılarak gerçekleştirilen bir istihbarat toplama türüdür¹¹⁴.

d) Radar istihbaratı (RADINT): Radar kullanılarak elde edilen bir tür istihbarattır. Bu istihbarat toplayıcıya, radar kesitleri, izleme, hassas uzaysal ölçüm bileşenleri, hareket, radar yankıları ve dinamik hedef ve nesnelerin emilimi hakkında bilgi sağlar¹¹⁵.

e) Akustik istihbaratı (ACINT): Bu istihbarat toplama türü denizcilikle alakalı ve sese dayanmaktadır. Düşman su üstü ve altı unsurlarının seslerini takip edilmektedir. Bu, elementlerin karakteristik seslerini eşleştirmesine ve nerede olduklarını bulmasına olanak tanır¹¹⁶.

f) Elektronik istihbaratın (ELINT): Kaynağını elektronik medya unsurları genellikle, radyo, telsiz veya radar sinyalleri oluşturur. Ancak asıl kaynak radarlar ve füze güdüm kitleridir¹¹⁷.

g) Nükleer istihbarat: Uydular, Dünya'daki nükleer patlamaları, yer altı sismografik hareketlerini, atmosferdeki radyoaktif maddeleri ve gama ışınlarını kaydeder¹¹⁸. ABD Hava Kuvvetleri, 1947'de aldığı emirle nükleer keşif yapmaya başladı ve ilk istihbarat tespiti, ABD B-29'unun 1949'da Japonya'dan Alaska'ya uçarken bir Sovyet nükleer testini tespit etmesiyle gerçekleşti¹¹⁹.

h) Tıbbi istihbarat: Rakip ordular ve savaş alanları hakkında yabancı tıbbi, biyolojik ve çevresel bilim kaynaklarından derlenen ve askeri planlamacıların hedefine uygun bilgiler tıbbi istihbarat kapsamına girmektedir¹²⁰.

2.5. ÖLÇEKLERİNE GÖRE İSTİHBARAT

İstihbarat ölçeği, istihbaratın cevapladığı soruya bağlı olarak ortaya çıkar. Modern istihbaratta 4 türlü istihbarat ölçeği vardır. Bu farklı istihbarat ölçekleri farklı

¹¹⁴ Özdağ, a.g.e, s.127.

¹¹⁵ Dağdeviren, a.g.e, s.26

¹¹⁶ Davies, B. *The Spycraft Manual: The Insider 'w Guide To Espionage Techniques*, Londra: Carlton Books, 2005 s. 38.

¹¹⁷ Özdağ, a.g.e, s.128.

¹¹⁸ M. Herman, a.g.e. s.78.

¹¹⁹ Özdağ, a.g.e, s.142.

¹²⁰ Özdağ, a.g.e, s.143.

kapsama alanlarına ve zaman algılarına sahiptir. Bunlar; stratejik, operasyonel, taktik ve entegre istihbarattır.

2.5.1. Stratejik istihbarat: Karar vericilerin, kendi politikalarının veya taahhütlerinin hatalı planlama ve eylemlerden zarar görmesini önlemek için diğer devletlerin bu konuda sahip olması gereken bilgi türünün adıdır. Başka bir deyişle stratejik istihbarat, amacı bir devlet için gelecekte meydana gelebilecek fırsat ve tehditleri keşfederek, tespit ederek, tahmin ederek politika oluşturma sürecini daha doğru bir temele oturtmak ve devlete seçenekler sunmak olan bir istihbarat türüdür. ne olabileceği konusunda karar vericiler.

2.5.2. Operasyonel İstihbarat: Operasyonel istihbarat, belirli bir hedefe ve görevlere yönelik birbiriyle ilişkili ve uyumlu taktiksel keşif eylemlerinden oluşan bir istihbarat operasyonudur¹²¹. Operasyonel istihbarat Prusyalı yönetici Von Bülow tarafından 1792’de ortaya atılmış bir kavramdır. Bu, istihbaratın çok üst düzey pozisyonlarda bulunan ancak nihai politika karar vericileri olmayan kişiler tarafından sağlandığı anlamına gelir. Bu çerçevede Von Bülow büyükelçileri de ordu baş komutanlarını operasyonel istihbaratçı olarak değerlendirmiştir¹²².

2.5.3. Taktik istihbarat: Bu istihbarat türü, operasyona destek amacıyla yapılıyor ve taktik keşif yapan kişi, alınan bilgiyi anında operasyon başkanına aktarıyor. Taktik istihbarat, mevcut düşman hedeflerini ve yeteneklerini anlamak için toplanan istihbarattır. Taktik savaş istihbaratı, savaş sırasında savaş alanında toplanır ve anında değerlendirilip dağıtılır.¹²³.

2.5.4. Entegre İstihbarat: Farklı karar alma gruplarına değişen kalitede bilgi sağlamak için stratejik, operasyonel ve taktik istihbarat yürütülür. Stratejik, operasyonel, taktik ve teknik istihbarat bilinçli olarak aynı araştırma değeri/istihbarat hedefine odaklandığında entegre bir istihbarat süreci ortaya çıkar. Entegre istihbarat askeri veya siyasi bir konuda gerçekleştirilebilir.

¹²¹ Don Mc Dowell, *Strategic Intelligence: A Handbook for Practitioners, Managers and Users*, Austuralia,1998, s.6.

¹²² Aziz Yakın, *İstihbarat, Casusluk ve Casuslukla Mücadele*, Dışişleri Akademisi Yayınları, Ankara,1969, s.44.

¹²³ M. Şenel ve T. Şenel, *Stratejik İstihbarat*, Emniyet Genel Müdürlüğü, 1970, s.23-24

İstihbaratın stratejik, operasyonel veya taktiksel olup olmadığı, yürütüldüğü alanların toplamına göre değil, amacına göre belirlenir. Yani bu alanlarda operasyonel ve taktik keşiflerin yanı sıra stratejik keşif de yapılabilmektedir¹²⁴. Bu alanlar aynı zamanda istihbaratın türlerini de ortaya çıkarır. Özdağ bu istihbarat alanları şöyle özetler¹²⁵:

a) Siyasi İstihbarat: Bir ülkenin siyasi yapısını oluşturan ülke sistemi yapısının yani anayasal düzeninin tüm öğelerine karşı yapılan istihbarattır.

b) Askeri istihbarat; Deniz, kara, hava kuvvetleri, füze sistemleri ve kitle imha silahları hakkında bilgi toplamak amacıyla yapılan keşiflerdir.

c) Ekonomik istihbarat; Ekonominin genel yeteneklerini, zayıf ve güçlü yönlerini belirlemeyi ve genel olarak ekonominin Silahlı Kuvvetleri çok uzun bir süre ne ölçüde destekleyebileceğini belirlemeyi amaçlayan istihbarattır.

d) Sosyal istihbarat; Toplumsal yapıya yönelik olarak gerçekleştirilen bilgi toplama faaliyetidir.

e) Coğrafi istihbarat; Coğrafi istihbaratı askeri operasyonları etkileyebilecek her türlü fiziksel ve kültürel ortamın keşfedilmesi ve analiz edilmesi işidir.

f) Biyografik istihbarat; Bir ülkedeki askeri, siyasi, kültürel, ekonomik elitlere ve suç teşkil eden terör örgütlerinin liderlerine karşı ülke çapında yürütülen bir istihbarat toplama faaliyetidir.

g) Ulaşım ve İletişim istihbaratı; Ulaşım ve iletişim istihbaratı ülkelerin ulaşım altyapılarına ve iletişim sistemlerine yönelik olarak yapılan bilgi toplama faaliyetleridir.

h) Bilim ve Teknoloji İstihbaratı; Bütün dünyadaki mevcut ve potansiyel düşmanlar hakkında bilimsel araştırmaları ve teknolojik gelişmeleri toplamayı amaçlayan istihbarattır.

i) Siber İstihbarat; İnternete bağlı bilgisayar iletişim altyapısının, çevrimiçi sistemlerin, veri tabanlarının ve oluşum merkezlerinin oluşturulduğu alana siber alan denmektedir. Siber alan, enerji santrallerini, doğal gazı ve petrolü, iletişim sistemlerini, demiryolu ve otomobil sistemlerini içermektedir. Siber uzayın güvenliğini

¹²⁴ A.g.e. s.66.

¹²⁵ A.g.e, s.66-67.

sağlamak amacıyla oluşturulan savaş mekanizmasına stratejik enformasyon savaşı denilir.

2.6. İSTİHBARAT RAPORLAMA TİPLERİ

Toplanan veri ve haberlere yönelik gerçekleştirilen değerlendirme ve analiz süreçleri sonucunda, son kertede ortaya çıkan istihbaratın rapor şeklinde ilgili yerlere yani istihbarat müşterisine ulaştırılması durumu, istihbaratın yayımı olarak adlandırılmaktadır. Söz konusu istihbari bilgileri temin eden makamlar bu bilgileri ulusal çıkarlar doğrultusunda hedeflerine ulaşmak için kullanırlar. İstihbarat çarkının son aşaması olarak tanımladığımız bu süreçte, mevcut durum ve ilerisi devamlı analiz edilerek yeni istihbarat ihtiyaçları tespit edilir ve tekrardan ilk aşamaya dönülerek bu döngü devam ettirilmiş olur. Üretilmiş olan bir istihbaratı, geniş bir karar verici kitlesine ihtiyaçları doğrultusunda değişik şekillerde ve farklı ayrıntılarla sunmak bir yöntem olabilir. Söz konusu ayrıntılar, nihai karar vericilerin önceliğine, tercihine ve ihtiyacına göre değişiklik gösterecektir¹²⁶.

İstihbaratta kalıplaşmış bir ifade vardır. “Tek bir rapor, rapor değildir.” Ayrı ve bağımsız bir kaynak tarafından teyit edilmedikçe hiçbir bilginin değeri yoktur¹²⁷. Her araştırmada araştırmacının varmak istediği sonuç, cevap vermek istediği soru farklıdır. Sorunun türü hem araştırmacının isteğine hem de yeteneğine bağlıdır. Başka bir deyişle her araştırmacı her türlü soruyu cevaplayacak uzmanlığa sahip değildir. Genel olarak dört tür araştırmadan söz edebiliriz. Bunlar tanımsal, izah eden, genelleştiren ve teorik araştırma türleridir. Tanımsal araştırma, tarihsel ve çağdaş olmak üzere ikiye ayrılır. Tarihsel tanımsal araştırma “ne olmuştu” yu anlatır çağdaş tanımsal ise “ne oluyor” sorusunu anlatır¹²⁸.

İstihbarat çarkının tanımında da bahsettiğimiz gibi istihbarat, bilginin toplanması, karşılaştırılması, yorumlanması, analiz edilmesi, birleştirilmesi ve yorumlanması sürecinden meydana gelen bir üründür. Burada bahsedilen süreç doğrusal değil, döngüsel bir süreçtir. Bu sürecin sonunda istihbaratın yayımı sağlamakta

¹²⁶ İbrahim Cihan Kurt, *Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda İstihbarat Teşkilatlarının Haber Toplama Yetkileri*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2023, s.26.

¹²⁷ Reinhard Gehlen, *Hitler'in Sığınağından Pentagon'a-Anılar*, İleri Yayınları, İstanbul, 2005, s. 68.

¹²⁸ Özdağ, a.g.e, s.499.

raporlama işlemini ortaya çıkarır. Başka bir deyişle istihbari çalışmanın somut bir şekilde ortaya konulduğu aşamadır.

Biz bu başlığımızda raporlamaya konu olan yani raporun içeriğini ve şeklini oluşturan çalışmaları ele alacağız. Yukarıda açıklanan tüm istihbarat hedefleri için üç tür istihbarat çalışması gerçekleştirilebilir. Bunlar; temel istihbarat, cari istihbarat, spekülâtif değerlendirmeci istihbarattır.

2.6.1. Cari Tanımlayıcı İstihbarat: Çalışılan konuyla ilgili son olaylar hakkında bilgi toplar. Sorduğu sorular “Son zamanlarda ne oldu” ve “Şu anda ne oluyor?”. Cari tanımlayıcı istihbarat, genellikle bir veya iki kaynaktan gelir ve tüm bilgi kaynaklarını kontrol edip kapsamlı bir şekilde değerlendirmeye zaman yoktur¹²⁹.

2.6.2. Temel Tanımsal İstihbarat: İstihbaratın en önemli kısmı olarak tanımlanan temel tanımsal istihbaratın amacı, nispeten sabit bilgi ve belgelerin derlenmesidir. Temel tanımsal istihbarat, günlük değişkenlere anlam kazandırmaktadır. Örneğin Suriye’ nin mevcut askeri kapasitesi, petrol üretimi, Suriye federasyonu ile ilgili ilişkiler tarzı bilgi kaynakları temel tanımsal istihbarat ile yapılan gelecekteki istihbarat analizinde kullanılacak verilerin depolanmasıdır¹³⁰.

2.6.3. Spekülâtif Değerlendirmeci İstihbarat: Bu tür istihbarat daha çok geleceğe yöneliktir ve tahminlerde bulunur. Spekülâtif değerlendirmeci istihbarat geleceği öngörmeyi onu açıklamayı denemenin ötesinde belirli değişkenler kullanarak birbiriyle ilişkiye girdikleri zaman çıkacak olan kesin sonuçlardan hareket ederek, doğa kanunlarından ilham alan ilkeler geliştirmeyi dener. Spekülâtif değerlendirmeci istihbaratın öngörülleri, tanımlayıcı istihbaratın çok genel öngörülerinden farklıdır ve daha özel, kesin olma eğilimindedir¹³¹.

¹²⁹ Özdağ, *a.g.e*, s.500.

¹³⁰ *A.g.e*, s.501.

¹³¹ *A.g.e*, s.504.

2.7. İSTİHBARAT TARİHİ VE TÜRK İSTİHBARATI

İlk istihbarat faaliyetleri insanların avcılık faaliyetlerinden yola çıkarak düşmanı takip etmeye başlamaları ile ortaya çıkmıştır¹³². İstihbarat ve Espiyonaj (Casusluk) faaliyetlerinin eski bir tarihi vardır. Antik çağda falcılık ve astrolojiye dayalı istihbarat faaliyetleri daha sonra ayrıntılı keşiflere dönüşmüştür. Tarihinin bu kadar eski olması istihbarat teşkilatlarının ve faaliyetlerinin her zaman merak konusu olmasına sebep olmuştur¹³³.

Casusluk mesleğinin kökeni insanlık tarihine kadar uzansa da casusluğun ilk kez Asyalılar, Nil Nehri civarı ve Romalı milletler tarafından kullanıldığı bilinmektedir.¹³⁴ İstihbaratçılık, dünyanın en eski faaliyetlerinden biri olarak bilinmektedir. Tarihi kaynaklara göre, istihbaratın geçmişi M.Ö 5000 yılına kadar uzanır. Yazılı metinlerde Mısır Kralı III. Tutmosis'in, ajanlarını gizlice kuşatma altındaki Yafa' ya gönderdiği yer almaktadır. Metinlere ayrıca, Tutmosis'in istihbaratçıları Yafa' ya çuvalar içinde girdikleri ve şehir ile ilgili bilgileri krallarına ilettikleri şeklinde bilgiler bulunur. Bu istihbarat raporunu kullanarak III. Tutmosis, savaş planlamasını belirleyip şehri daha az bir maliyetle ele geçirmiştir¹³⁵.

Dini kaynaklı efsanelerde peygamberlerin istihbarat bilgileri topladığı da söylenmektedir¹³⁶. Hz. Nuh'un tufandan sonra güvercin gönderilerek suyun inip inmediğinin araştırılmasına bile bazı araştırmacılar tarafından modern anlamda istihbarat olarak değerlendirilmektedir¹³⁷.

Tevrat'ta Hz. Musa Mısır'dan ayrıldıktan sonra halkının göç edebileceği bir yer bulmak için on iki adamını Filistin'e gönderir ve şöyle der: “Gidin bakın orası nasıl bir ülke, oradaki insanlar güçlü ve kalabalık mı? Gidin ve yaşadıkları ülkenin zor mu yoksa kolay mı olduğunu, şehirlerinin zayıf mı savunulduğunu yoksa iyi korunaklı mı olduğunu görün. Toprak verimsiz mi yoksa bereketlimi? “Ağaç var mı yok mu?” Hz. Musa'nın bir komutan veya devlet adamı olarak sorduğu sorular esasen stratejik istihbaratın tüm sorunsallarını içermektedir¹³⁸.

¹³² Peter Gudgin, *Military Intelligence, A History*, İngiltere, 1999, s.106.

¹³³ Erdal İter, *a.g.e.*, s. 2.

¹³⁴ Dr. Necdet Aysal, “Çöküşten Mütarekeye Osmanlı'da Haberalma”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı 40, Kasım, 2007, s. 524.

¹³⁵ Erdal Şimşek, *Türkiye'de İstihbaratçılık ve MİT*, Kum Saati Yayıncılık, İstanbul, 2004, s. 12.

¹³⁶ Aysal, *a.g.m.*, s. 524.

¹³⁷ Özdağ, *a.g.e.*, s. 41.

¹³⁸ *A.g.e.*, s. 41.

Açıklamak gerekirse; ülkelerin coğrafyası, nüfusunun sayısı ve işlevselliği, askeri, coğrafi ve ekonomik konumu araştırılması gereken sorulardır. Her Yahudi kabilesini temsil etmek üzere seçilen on iki casus, bilgi elde edip geri gelmişlerdir. Toplantıda getirdikleri bilgiler üst düzey yetkililer tarafından değerlendirildi. Kamuoyunda yapılan bu değerlendirme sonucunda Yahudiler arasında düşmanın çok güçlü olduğu ve Hz. Musa'nın onları Filistin'e götüremeyeceği inancı nedeniyle panik yaşanmıştı. Musa 40 yıl boyunca kavmiyle birlikte çölde kalmaya karar verdi¹³⁹. Elde edilen istihbarat neticesinde bir çıkarımda bulunulmuş ve bir tercih yapılmıştır.

Sun Tzu: "Akıllı bir hükümetin ve bilge bir generalin rakiplerini mağlup edip olağanüstü başarıya ulaşmasındaki en önemli faktör onların öngörüleridir. İstihbarat ne hayaletlerle ne ruhlarla ne de kıyaslamayla, hesaplamayla elde edilemez. Ancak düşmanın konumunu bilen kişiler aracılığıyla elde edilebilir¹⁴⁰.

Sun-Tzu' ya göre ajanlık beşe ayrılır; yerli ajan, karşı ajan, ölü ajan ve yaşayan ajan. Beş tür ajanın bir başka deyişle casusun tümü görevdeyken kimse nasıl yön bulacağını bilmiyor. Buna örgütsel deha denir ve liderler için çok değerlidir. Yerel casuslar bölge sakinleri arasından görevlendiriliyor. İç ajanlar düşman yetkilileri arasından, karşı istihbarat görevlileri ise düşman ajanları arasından seçilir. Ölü ajanlar düşman ajanlarına yanlış bilgi gönderir. Diri ajanlar, rapor vermek için geri dönerler¹⁴¹. Sun-Tzu'nun ölü casus tanımı şöyledir; Düşman casuslarına yanlış bilgi gönderen bir casusun açığa çıkma ve öldürülme şansı yüksek olduğundan, bu görevi yapan casusu ölü bir casus olarak kabul eder.

Sun-Tzu'nun görüşleriyle doğru orantılı olarak Çinli din adamları da Türkler arasında yer almış, seyyahlık yapmış ve elde ettikleri bilgileri seyahatnameler halinde hükümdarlarına sunmuşlardı. Çinlilerin bu şekilde Hunlara tanıttığı ilk gezgin, gezgin kılığına girmiş bir casus olan Chang-Chien'dir. Kendisi M.Ö. ikinci yüzyılda Hunlar arasında seyahat etmiş ve 13 yıl süren bir gezinin ardından topladığı bilgileri bir rapor halinde Çin hükümdarına sunmuştur¹⁴². Farklı zamanlarda Türkler, Hindistan, İran ve Hristiyanlık ile komşu oldukları için yeni ajanlarla uğraşmak zorunda kalmışlardı. Batı Hunları Avrupa'ya girdiğinde Roma ve Bizans' dan elçilik ve din adamlığı gibi

¹³⁹ A.g.e., s. 41.

¹⁴⁰ Sun Tzu, *Savaş Sanatı*, Anahtar Kitaplar, İstanbul, 2006, s. 196-197.

¹⁴¹ A.g.e., s. 196-197.

¹⁴² Bora İyiat, *Türk İstihbarat Tarihi*, Platin Yayınları, Ankara, 2006, s.11.

ayrıcalıklı görevlerle Attila'ya casuslar gönderildi. Attila'nın Roma'ya karşı yürüttüğü sefer sırasında aniden duraksaması ve savaştan vazgeçmesi, Papa'nın göndermiş olduğu casusların başarısı olarak yorumlanıyor¹⁴³.

Birçok kaynak, dünyanın ilk modern istihbarat yapılanmasının 1530'larda İngiltere Kraliçesi tarafından inşa edildiği iddia ediyor. Öte yandan Doğu'ya baktığımızda ilk organize istihbarat teşkilatının yaklaşık 1000 yıl önce kurulduğunu söyleyebiliriz. İlk istihbarat teşkilatı 570'li yıllarda Çinliler tarafından Göktürklerle karşı oluşturulmuş ve sorumlu bir bakan atanmıştı. Göktürklerin hızla yükselişi, bölgedeki güçlenmesi ve Çin'in Batı ve Hint gelirlerine el koymasının ardından imparatorlukta hemen bir istihbarat teşkilatı oluşturuldu¹⁴⁴.

Çinliler, diğer devletlere gönderdikleri elçilerden de istihbari bilgi almak için yararlandılar. Örneğin Çin elçisi Wang Yen Te, 681 yılında Türk yurtlarını gezerken keşif yapmış ve Uygurların diğer Türk boylarından daha hızlı ilerlediğini ve güçlü ordular oluşturduğu tespit etmişti. Büyükelçi ayrıca halkın varlıklı olduğunu, Göktürkler içerisinde 100 yaş üstü kişilerin yaygın olduğunu, Çinlilerin Türk sınırına yakın istihbarat faaliyetlerinin Türk karşı istihbaratının eylemleriyle karşılandığını söyledi¹⁴⁵.

Türkler tarih boyunca çeşitli istihbarat ağıları, teşkilatları kurmuş ve kendilerine özel bir istihbarat terminolojisi de oluşturmuşlardır. Tarihe baktığımızda Türkler Orta Asya'dan göç edip farklı milletlerle mücadele ederek, yıkımlar ve yeniden devletleşme süreçlerinden geçmişlerdir. Yerleşik yaşama geçişle birlikte Türkler, çaşıt (çaşut) adı verilen istihbarat bilgilerini toplamak için çalışanları kullanmaya başladı¹⁴⁶.

Çaşıtlar büyük çoğunlukta ya Hindistan'da doğup büyüyen Çinli din adamları veya Budist din adamlarıdır. Vazifeleri Türk toplumlarını kendi inançlarını kabul etmeye zorlamak ve yöneticileri etkilemekti¹⁴⁷. Göktürk alfabesiyle yazılan kitabelerde bilgi taşıyan habercilere sabcı adı verilmektedir. Oğuzlar haberci ve casuslara körig veya tıgrak adını verirlerdi¹⁴⁸. Kök Türk yazıtlarında da belirtildiği gibi, Kök-Türkler ile diğer Türk boyları (Türgiş, Kırgız ve Dokuz-Oğuz) arasındaki mücadelede Körüglerin (haberci) nasıl bir rol oynadığı bilinmektedir. Bu arada Kök Türk yazıtlarında Kök Türk

¹⁴³ A.g.e., s.11-12.

¹⁴⁴ Şimşek, a.g.e., s. 13.

¹⁴⁵ Mesut Hakkı Çaşın, "Askeri istihbaratın Politik ve Stratejik Yapısındaki Boyutsal Değişim", *Strateji Dergisi*, 1996/1, s. 95.

¹⁴⁶ Andaç Karabulut, *Dünya Tarihinde İstihbaratın Önemi*, Kripto Yayınları, Ankara, s.243

¹⁴⁷ İyiat, a.g.e., s.11.

¹⁴⁸ A.g.e., s.10.

Kağanı İltiş'in Dokuz Oğuzlarla ilgili haberleri elçileri aracılığıyla öğrendiği belirtiliyor.¹⁴⁹ Bu durum Türğişler ve Kırgızlar için de farklı değıldir.

Türkler, ülkelerinin güvenliğini sağlamak ve baskınların önüne geçmek için etrafa bekçiler yerleştirmiş ve müsait yerlere erken uyarı için sürekli nöbetçilerin bulunduğı karguy ateş kuleleri inşa etmişlerdir¹⁵⁰. Türkler, diğler Türk boyları, İran, Hindistan ve diğler milletlerle ilişkilerinde siyasi ve siyasi ajanlık faaliyetlerinde bulunmuşlardır. Özellikle İran-Turan mücadelesini anlatan İran efsanelerinde casusların rolünün ne kadar önemli olduğı vurgulanmaktadır¹⁵¹.

Selçuklu Devleti'nin de önceki Türk-İslam devletleri gibi bir istihbarat teşkilatı vardı. Dönemin devlet adamları da milli ve milli çıkarların korunması için istihbarat teşkilatlarının gerekliliğine inanıyorlardı. Büyük Selçuklu Devleti'nin en önemli devlet adamlarından biri olan Nizamü'l-Mülk de bunlardan biridir. Meşhur eseri Siyasetname' de hükümdarın insanları farklı yerlere keşif için göndermesi gerektiğini yazar¹⁵². Nizamü'l-Mülk, bir hükümdarın çevresinde olup bitenlerden haberdar olması gerektiği konusunda şunları söylüyor: "Hükümdar böyle yapmazsa yazık olur. Ülkede yaşanan yolsuzluk ve zulmü bilse de bilmese de bilse de sorunu çözmiyorsa o da onlar kadar zalimdir ve zulme razı olmuştur ve eğer bilmiyorsa yanlışla düşürölmüştür. Tembel ve cahildir. Bu yönlerin ikisi de iyi değıl. Kesinlikle bir elçiye ihtiyacı var." Nizamü'l-Mülk'e göre Sahib-i Berid' in güvenilir ve dürüst bir kişı olması ve doğrudan hükümdara rapor vermesi gerekir¹⁵³.

Osmanlı Devleti'nde istihbarat alanında yoğun bir faaliyetin olduğı ve istihbarata büyük önem verildiğı bilinmektedir. Osmanlı Devleti'nin son döneminde profesyonel bir yapı olan Yıldız İstihbarat Teşkilatı ve Teşkilat-ı Mahsusa oluşumları karışımıza çıkmaktadır.

Osmanlı'da istihbarat faaliyetlerinde iki önemli örgüt Voynuk ve Martolos örgütleriydi. Voynuk ve Martolos yapılanmaları, Osmanlı Devleti'nin Rumeli'ye geçmesiyle beraber burada yeterli Türk nüfusunun bulunmaması nedeniyle gerekli

¹⁴⁹ Hüseyin Namık Orkun, *Eski Türk Yazıtları*, TTK Yayınları, Ankara 1986, s. 110, Sadettin Gömeç, Kök Türk Tarihi, Akçağ Yayınları, Ankara 1999, s.46.

¹⁵⁰ İyiat, a.g.e., s.11.

¹⁵¹ Ercan Arıklı (Genel Yönetmen), *Başlangıçtan Günümüze Dünya Casusluk Tarihi*, (Redaksiyon Hilmi Yavuz) c. I, İstanbul, 1974, s. 3.

¹⁵² İyiat, a.g.e., s.14.

¹⁵³ Nizamülmülk, *Siyasetname*, (haz. M. Altay Köymen), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990, s.80-81.

askeri gücü sağlamak amacıyla farklı dinlere mensup insanlardan oluşan askeri oluşumlardır. Bu askeri birlikler bölgedeki kolluk kuvvetlerinin yanı sıra Balkanlar'daki sınır muhafızları ve kale muhafızlarından da sorumluydu. Gayrimüslim olmaları, birden fazla yabancı dil bilmeleri, diğer gayrimüslim topluluklar arasında rahatlıkla hareket edebilmeleri ve coğrafyayı çok iyi bilmeleri nedeniyle sınır bölgelerinde haber toplama görevini üstlendiler¹⁵⁴. Martoloslar dikkat çekmemek için teknecilik ve pazarlama gibi faaliyetlerle meşguldü¹⁵⁵.

Osmanlı Devleti'nde ülke içinde ve dışında istihbarat ve casusluğa en çok önem veren padişah Yavuz Sultan Selim'dir (1512–1520)¹⁵⁶. Yavuz Sultan Selim, İran hakkında istihbarat topladıktan sonra Çaldıran Muharebesi'ni kazandı ve bu savaşta ilk istihbarata dayalı maliyet muhasebesi yapıldı¹⁵⁷.

Yavuz Sultan Selim' in padişahlığı döneminde güçlü bir istihbarat yapılanması fikri Sadrazam Piri Mehmed Paşa (? -1532) tarafından ortaya konulmuştur. Piri Mehmed Paşa'nın Yavuz Selim'e sunduğu raporlar doğrultusunda istihbarat yapılanmasını oluşturularak düşman ordusu hakkında detaylı bilgiler toplandı. Yavuz Selim zamanında, Piri Mehmed Paşanın sadrazam iken bir yerin alınmadan önce, o topraklar hakkında istihbarat faaliyetinde bulunmak ve savaş esnasında düşmanın durumu hakkında haber almak için ajanların düşman saflarına gönderilmesine başlanmıştır¹⁵⁸.

19. Yüzyılın sonuna gelindiğinde istihbarat büyük ölçüde özel kazanımlara hizmet eden bir araç haline gelmişti. İstihbarat çalışmalarına en çok önem veren hükümdar II. Abdülhamid olmuştur. Abdülhamid, istihbaratın yalnızca ülke içinden haber alma ile yetinmiş ve kapsamlı istihbarat yapılanmasını genel ve askeri istihbaratın aleyhine olarak geliştirmiştir¹⁵⁹.

I. Meşrutiyet'in ardından II. Abdülhamid, imparatorluk tarihinde benzeri görülmemiş bir şekilde tüm gücü elinde topladı ve bunu çağdaş bir bürokratik aygıtın ve en önemlisi ideolojinin yardımıyla yapmıştır. Abdülhamid döneminde devletin daha

¹⁵⁴ Haldun Eroğlu, "Klasik Dönemde Osmanlı Devleti'nin İstihbarat Stratejileri", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 22, Sayı 34, Ankara, 2003, s. 18.

¹⁵⁵ Bekir Çınar, *Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör*, Sam Yayınları, Ankara, 1997, s. 150.

¹⁵⁶ İlter, *a.g.m.*, s.236.

¹⁵⁷ Serhat Tezsever; *Milli Güvenliğimiz İçinde İstihbarat*, İ.Ü. Basım., İstanbul 1999. S. 96.

¹⁵⁸ İlter, *a.g.m.*, s.236.-237.

¹⁵⁹ Aysal, *a.g.m.*, s. 529-530.

önce görülmemiş ölçüde toplumu eline aldığı görülmektedir. Şüphesiz Fatih, Yavuz Selim, IV. Murat, II. Mahmud kendi zamanlarında güçlü hükümdardır; ama II. Abdülhamid, iktidarın dağılmaya başladığı ve bu dağılmanın kalıcı hale geldiği bir ortamda her şeye hükmetti. Yönetimin şubeleri kadar, toplumda ideoloji üreten kaynakları da kısmen kontrolü altına almıştır¹⁶⁰. Abdülhamid toplumsal piramidin tepesindeki gelişmeleri durdurmayı başarmıştır. Osmanlı toplumu ve ekonomisindeki bozulma hızla geliyordu ve bu arada 1889'da İttihat ve Terakki olarak bilinen gizli bir siyasi yapılanmanın kurulmaya başlamıştı¹⁶¹.

II. Abdülhamid, oluşturduğu ve başında olduğu istihbarat teşkilâtına, amacı vatandaşı değil, devletin maaşla çalışan memurlarının ihanet edenlerini tanımak ve izlemek için ihtiyaç olduğunu da belirtmektedir¹⁶². II. Abdülhamid saraydaki kontrolü elinde tutmak ve haberleşmeyi kolaylaştırmak için Mabeyn Telgrafhanesini kurmuştur¹⁶³. Yine aynı maksatla Mabeyn Şifre Katipliği kurulmuştur. Oluşturulan bu birimler sayesinde II. Abdülhamid merkez ofisleri devre dışı bırakarak vali, vali yardımcısı, ordu komutanı, mutasarrıf, büyükelçi ve konsolos gibi devlet görevlileriyle şifre aracılığıyla iletişim kurdu¹⁶⁴.

II. Abdülhamid döneminde tüm istihbaratın toplandığı merkez Yıldız Sarayıdır. II. Abdülhamid memurların tayinleriyle tek tek ilgilenmekte ve özellikle önemli pozisyonlara, uygun gördüğü kişileri doğrudan doğruya kendisi atamaktadır.

Yıldız İstihbarat Teşkilatı'nda II. Abdülhamid'in güvenini kazanan kişiler önemli görevlere getirilmiştir. İstihbaratçılar içinde her rütbeden ve her düzeyden isim yapmış veya yapmamış insanlar vardır. Teşkilâta generaller, amiraller, valiler, hâkimler, profesörler, doktorlar, öğretmenler, gazeteciler ve başka meslek sahipleri olmak üzere 23 ajan merkezinde 990 ajanın yer aldığı bilinmektedir. Resmi istihbaratçıların dikkatlerini en çok yoğunlaştırdığı insanlar sadrazamlardır. Abdülhamid'in döneminin ikinci yarısında istihbaratçı korkusundan, insanlar üçüncü bir kişinin olduğu yerlerde konuşamaz duruma gelmişler ve Avrupa'ya kaçanların sayısı artmıştır¹⁶⁵.

¹⁶⁰ İlber Ortaylı, *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, İstanbul, 2001, s. 89-90

¹⁶¹ Feroz Ahmad, *Modern Türkiye'nin Oluşumu*, (Çeviren: Yavuz Alogan), İstanbul, 1999, s. 42-43

¹⁶² İlter, *a.g.m.*, s.248.

¹⁶³ Akyıldız, *a.g.m.*, s. 288.

¹⁶⁴ Mehmet Tevfik Bey, *II. Abdülhamid, Meşrutiyet ve Mütareke Devri Hatıraları*, İstanbul, 1992, s. 21

¹⁶⁵ İlter, *a.g.m.*, s. 248.

Türk tarihinde modern istihbarat faaliyetlerine en fazla önem veren yönetici kesim İttihat ve Terakki olmuştur. Amaç parçalanmakta olan Osmanlı Devleti'ni korumak ona sahip çıkmaktır¹⁶⁶. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra çoğu kurum gibi Yıldız İstihbarat Teşkilatı da dağıtılmış, vazifelerini Miralay Galip Bey İdaresindeki Emniyet-i Umumiye'ye devredilmiştir¹⁶⁷.

Teşkilât-ı Mahsusa'nın kuruluşu ile ilgili farklı tarihler verilmektedir. ATASE arşiv belgelerinde bu teşkilatın 30 Kasım 1913 tarihinde kurulduğu bilinmektedir. Teşkilâtın ilk liderinin Kurmay Binbaşı (bilahare Yarbay) Süleyman Askeri Bey (30 Kasım 1913-14 Nisan 1915), ikinci başkanının Ali Bey Başhampa (24 Mayıs 1915-31 Ekim 1918) ve son başkanı da Hüsamettin (Ertürk) Bey (5 Aralık 1918-?) olduğu bilinmektedir¹⁶⁸.

Yukarıda bahsetmiş olduğumuz bilgiler ışığında, Osmanlının iç ve dış istihbarat faaliyetleri ile padişahların istihbarata ne kadar önem verdiklerini görüyoruz. Özellikle II. Abdülhamid ve İttihat ve Terakki zamanında istihbarata kurumsal ve profesyonel nitelik kazandırma çalışmalarının neticesi olan Teşkilat-ı Mahsusa ve Yıldız İstihbarat Teşkilatı oluşumları ortaya çıkıyor.

Millî Mücadele'de döneminde; Karakol Cemiyeti, Zabitan, Yavuz, Hamza ve Felah Grupları olmak üzere istihbarat faaliyetlerde aktif rol alan istihbarat kurumları ve grupları vardır. TBMM kurulduktan sonra, Çorum Milletvekili Sadık Bey, Amasya Milletvekili Hamdi Bey ve Karahisar Sahib Milletvekili Mehmet Şükrü Bey de 3 Mayıs 1920'de TBMM'de istihbarat konusunu gündeme getirdi. Saruhan Milletvekili Mustafa Necati Bey'in 19 Mayıs 1920'de TBMM Başkanlığı'na sunduğu "Matbuat ve İstihbarat Müdüriyet-i Umumiyesi teşkiline dair teklif" i ele alınmıştır¹⁶⁹.

Millî Mücadele Dönemi'nde istihbarat ve propaganda faaliyetleri ön plana çıkmış, bu aşamada kurumsal kabiliyetleri ve verimliliği nedeniyle Kurtuluş Savaşı'nda propaganda faaliyetlerinde ve istihbarat üretiminde etkili olan, hatta İngiliz Gizli Servisi'nin istihbarat raporunda Anadolu ve dışındaki casus örgütlerinin istihbarat

¹⁶⁶ Emin Demirel, *Teşkilat-ı Mahsusa'dan Günümüze Gizli Servisler*, IQ Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, 2002, s. 129.

¹⁶⁷ Balcıoğlu, *a.g.e.*, s.1.

¹⁶⁸ İlter, *a.g.m.*, s.250.

¹⁶⁹ Korkmaz Alemdar, *İletişim ve Tarih*, Ümit Yayıncılık, Ankara, 2001, s. 104.

merkezi yani bir nevi istihbarat beyni olarak değerlendirilen Matbuat ve İstihbarat Müdüriyet-i Umumiyesi'nin Milli Mücadele'de kilit rol oynamıştır¹⁷⁰.

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu günden bu yana güvenlik sorunlarıyla, iç ayaklanmalarla, komşu devletlerin sınır ve boğazlara müdahale etme istekleriyle karşı karşıya kalmıştır. Sonunda iç ayaklanmalar bastırıldı ama bu süreçte terör ortaya çıkmıştır. Terörist faaliyetler siyasi, dini ve etnik saiklerden oluşmaktadır. Zamanla her biri için farklı mücadele stratejileri uygulamaya başladı ancak bundan dolayı Türkiye Cumhuriyeti maddi ve manevi kayıplara uğradı. Daha fazla kaybın önlenmesi, istikrar ve düzenin sağlanması amacıyla ilgili bakanlıklarda hem terörle mücadelede hem de ilgili bakanlıkların kendi yetki alanlarında istihbarat birimleri oluşturulmuştur¹⁷¹.

Türkiye'de özellikle hatta sadece istihbarat amacıyla ortaya çıkmış kurumların yanı sıra bakanlıklara bağlı istihbarat bölümleri de bulunur. Üç ana bölüm olarak incelenecek olursa bunlar Cumhurbaşkanlığı, İçişleri Bakanlığı ve farklı bakanlıklara bağlı olanlardır. Ek olarak, üç adet heyet bulunmaktadır. Bunlar Milli İstihbarat Koordinasyon Heyeti Başkanlığı ve Kaçakçılık İstihbarat Koordinasyon Heyeti Başkanlığı ve Terörle Mücadele Koordinasyon Heyeti'dir. Bu heyetler de bakanlığa dolaylı olarak bağlı olsalar da ayrı yazılmalarının sebebi bir kurumdan ziyade kurul olmalarıdır¹⁷².

Soğuk Savaş'ın hızla değişip dünyayı etki altına aldığı yıllarda ülkeye etkin bir şekilde hizmet eden Milli Emniyet Hizmeti Riyaseti (Milli Güvenlik Başkanlığı), daha kapsamlı spesifik hale gelen espionaj faaliyetlerine karşı yapılandırılmış, devletin güvenliğini ve milli politikası ile ilgili istihbarat çalışmalarını bir bütün şekilde ele almak, istihbarat ile uğraşan kurumlar arasında bağlantıyı sağlamak, devletin milli güvenlik politikası ile ilgili planların ortaya konulmasını temel oluşturacak askeri, siyasi, iktisadi, ticari, mali, sınai, ilmi teknik, biyografik, psikolojik ve milli güvenlikle ilgili istihbaratı geniş çapta ortaya koymak amacıyla, 06 Temmuz 1965 tarih ve 644 sayılı "Milli İstihbarat Teşkilat Kanunu" çıkarılmıştır¹⁷³. Yeni yapılanmanın temel

¹⁷⁰ Aykut Çağlak, *Milli Mücadele'de Matbuat ve İstihbarat Müdüriyet-i Umumiyesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Tarih Bilimler Enstitüsü, 2004, s.148.

¹⁷¹ Işık Dağdeviren, *İstihbarat ve Türkiye'de Terörizmle Mücadelede İstihbaratın Önemi*, Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017, s.70.

¹⁷² Işık Dağdeviren, *a.g.e.*, s.70.

¹⁷³ İlter, *a.g.m.* s.52.

amacı devletin varlığını ve politikalarına ilişkin istihbarat faaliyetlerini modern çağın gereklerine uygun olarak yönetmektir¹⁷⁴.

1 Kasım 1983 tarih ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Teşkilatı ve Millî İstihbarat Teşkilâtı Kanunu kabul edildi. 1984 yılında yürürlüğe girmiş ve bir müsteşarlık oluşturulmuştur. 26 Nisan 2014 tarihinde yürürlüğe giren 6532 sayılı Kanun, 2937 sayılı Devlet İstihbarat Teşkilatı ve Millî İstihbarat Teşkilâtı Kanununa önemli yenilikler getirdi. Bu karar sayesinde yaklaşık 30 yıl önce kabul edilen 2937 sayılı Kanun büyük ölçüde günümüz şartlarına uygun hale getirildi¹⁷⁵.

2017 yılında yapılan anayasa referandumu sonrasında Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişiyle birlikte Başbakanlık kurumu kapatılmıştır. Bunun sonucunda da MİT, 15 Ağustos 2017 tarihinde yayımlanan 694 sayılı KHK neticesinde, doğrudan Cumhurbaşkanı'na bağlanmıştır. Söz konusu KHK ile ayrıca istihbarat faaliyetlerindeki temel görüşleri oluşturma ve de uygulamayı belirleme noktasında, Cumhurbaşkanının başkanlığında faaliyet yürütecek olan Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu'nun (MİKK), sekretarya hizmetlerinin MİT Müsteşarlığı tarafından yürütüleceği karara bağlanmıştır¹⁷⁶.

Genelkurmay İstihbarat Dairesi Başkanlığı, harekât, teşkilat ve eğitim hizmetlerinin Kara, Deniz, Hava Kuvvetleri Komutanlıkları ile Genelkurmay Başkanlığına bağlı idareler eliyle uygulanmasını sağlar. TSK ve Kuvvet komutanlıkları istihbarat ihtiyaçlarını bağlı kuruluşlar aracılığıyla karşılamaktadır. MİT, Türk Silahlı Kuvvetlerinin istihbarat ihtiyacını karşılayacak ancak kendi bünyesinde istihbarat faaliyeti yürütemeyecek. Çünkü Askeri İstihbarat Komutanlığı 1990'lı yıllarda oluşturulmuş ancak daha sonra kapatılmıştır. Genelkurmay, dış istihbaratı ateşeler ve uluslararası karargâhlarda çalışan personel sayesinde sağlarken, komutanlıklar kendi ihtiyaçlarına göre istihbarat sağlamaktadır¹⁷⁷.

¹⁷⁴ Işık Dağdeviren, *a.g.e.*, s.72.

¹⁷⁵ Oğuzhan İhtiyar, *MİT ve Türkiye MİT'in Yeniden Yapılanması*, Truva Yayınları, İstanbul. 2012, Erdal İlter, *Millî İstihbarat Teşkilâtı Tarihçesi: Millî Emniyet Hizmetleri Riyaseti (M.E.H./MAH) (1927-1965)*, MİT Basım Evi, Ankara, 2002.

¹⁷⁶ OHAL Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında 694 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, *T.C. Resmi Gazete*, Sayı: 30165, Madde 24, 25 Ağustos 2017, (Çevrimiçi) <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/08/20170825-13.pdf>, 07 Kasım 2021.

¹⁷⁷ Yılmaz, S. (2014) “Türkiye'nin Askeri İstihbarat İhtiyacı” *Academia.edu.*, s. 5 <https://www.academia.edu/764813/>; Tn/<C3n/uBCrkivenin Askeri %C4%B0sli/ıbarat %C4%B0htiyac %C4%B1 Erişim Tarihi: 28.11.2023

15 Temmuz tarihinden sonra Jandarma Genel Komutanlığı, 27.07.2016 tarih ve 668 sayılı “*Olağanüstü Hallerde Alınacak Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Hükümler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname*” ile İçişleri Bakanlığına bağlandı. Kanunda jandarma ile istihbarat arasındaki ilişki daha ayrıntılı olarak açıklanmaktadır. Bu ayrıntılı madde 2005 yılında yapılan bir değişiklikle ortaya çıkmıştır. Ek Madde 5’te “... casusluk suçları hariç, 250. Maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı suçların işlenmesinin önlenmesi amacıyla, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Jandarma Genel Komutanı veya istihbarat başkanının yazılı emriyle, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimi tespit edebilir, dinleyebilir, sinyal bilgilerini değerlendirebilir, kayda alabilir”¹⁷⁸. Şeklinde verilmiştir.

Jandarma, istihbarat konusunda sahadaki varlıklarıyla gerekli HUMINT’ i (İnsan İstihbaratını), kendi personeliyle gerekli gözetleme faaliyetlerini ve yakalanıp sorgulanan örgüt mensuplarını sağlamaktadır. 2005 yılında gelen Ek-5 maddesi ile SIGINT (Sinyal İstihbaratı) ve TECHINT (Teknik İstihbarat) faaliyetlerini yürütmektedir. IMINT (Fotoğraf İstihbaratı) faaliyetleri için Elazığ’da bulunan İHA birlikleri kullanılmakta olup, bu coğrafyada ki terörle mücadele faaliyetlerini desteklemektedir¹⁷⁹.

Emniyet Genel Müdürlüğü, İstihbarat Daire Başkanlığının kuruluşunun 04.06.1937 tarihli teşkilat kanuna göre kurulan “Önemli İşler Müdürlüğü” ile temeli atılmıştır. Farklı isimlerle anılan ve sürekli esaslı değişikliklere maruz kalan kurum en son 1975 yılında yapılan değişiklik ile “istihbarat” ismini almıştır. İstihbarat Dairesi Başkanlığı kendisine ait kanun maddesini 1985 yılında Polis Vazife ve Salahiyeti Kanunu Ek-7 maddesiyle yapılanması meşruiyetini kazanmıştır. Kurumsal kimliği de da 13.02.1989 tarihli 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu’na göre ortaya konulan yönetmeliğe göre düzenlenmiştir¹⁸⁰.

EGM’ nin topladığı kriminal istihbaratın yanı sıra karşı istihbarat faaliyetleri de yürütülmektedir. EGM, istihbarat biriminin sadece bilgi toplama, tutuklama yapma vb. konularda sorumlu olduğu bir işlem yapmıyor. Bünyesinde geniş bir HUMINT ağı

¹⁷⁸ 5453 sayılı 3.7.2005 tarihli “Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” Erişim Tarihi: 28.11.2023

¹⁷⁹ Jandarma’nın Bayraktar İHA’sı Elazığ’da, <http://www.kokpit.aero/iandannava-silahli-ilia>, Erişim Tarihi: 28.11.2023

¹⁸⁰ Emniyet Genel Müdürlüğü, İstihbarat Dairesi Başkanlığı Tarihçe, [http:// www.istihbarat.pol.tr/Sayfalar/Tarihce.aspx](http://www.istihbarat.pol.tr/Sayfalar/Tarihce.aspx) Erişim Tarihi: 28.11.2023

olduğu bilinen EGM kriminal ve terörle mücadele durumlarında gerek kurum içinde gerekse kriminal olaylarda kullanılmaktadır. Dahası SIGINT alanında da geniş kaynaklara sahip olan EGM, Teknik Takip Dinleme Merkezi'yle başarılı şekilde operasyonlar gerçekleştirmektedir¹⁸¹. Yukarıda bahsetmiş olduğumuz istihbarat ve istihbari bilgi edinme teknikleri bir sonraki başlıklarda detaylı şekilde ele alınacaktır.

2.8. SAVAŞ VE İSTİHBARAT

İnsanlık tarihi boyunca insanlar arasında gerçekleşen savaşlarda, en etkili silahın bilgi ve bilginin doğru kullanımı olduğu görülmüştür. İstihbarat bilgiye ulaşma yolları içerisinde en etkili yöntemlerden birisidir. İstihbarat sayesinde elde edilen bilgiler, insanların, devletlerin kaderini belirlemiş güvenlik, diplomasi ve ekonomi konularında her zaman çok önemli olmuştur. İstihbarat teşkilatları güçlü olan ülkelerin, söz konusu alanlarda dünyanın önde gelen devletleri olmaları bu gerçeği karşımıza çıkarmaktadır.

Genel olarak geçmişten günümüze kadar yüzlerce savaş ve çatışma gerçekleşmiştir ve bunların sonucunu etkileyen en önemli unsur istihbarat olmuştur. Sun Tzu, Savaş Sanatı isimli eserinde bu durumu çok güzel özetlemiştir¹⁸²; *“Bilge hükümdar ve en iyi komutan, akli en iyi işe koşan ve takdir edendir; İstihbaratı etkili bir şekilde kullanan ve bundan faydalanan bir komutan, savaşı diğer ordulara göre daha kolay ve taktiksel olarak kazanacaktır.”* belirtmiştir.

Salt ham verinin, karar alma sürecine katkısı bazı durumlarda büyük olabilirken, bazı durumlarda ise hiç olmamakta ya da sınırlı olmaktadır. Örneğin; savaş esnasında düşman taarruzun zamanını açıklayan küçük bir malumat bile karar alma noktasında oldukça önemli bir parçayı oluşturur¹⁸³.

Savaş kelimesi kaynaklara göre; taraflar (devletler, toplumlar, gruplar vb.) arasında gerçekleşen düşmanca amaçları ve şiddete dayalı araçları olan mücadeleyi ifade etmektedir. İstihbaratın etkili olduğu tek savaş klasik manada kullanılan savaş değildir. Nitekim istihbarat ve istihbarat türleri psikolojik savaş, nükleer savaş, iç savaş, dini savaş (cihad, haclı seferi), dünya savaşı, gerilla savaşı ve biyolojik savaş ve soğuk savaş gibi savaş türlerinde de mücadele etmede en önemli unsurlardan biri olmuştur.

¹⁸¹ Işık Dağdeviren, *a.g.e.*, s.86.

¹⁸² Sun Tzu, *a.g.e.*, s. 83-85.

¹⁸³ Selami Baltacı, *Sosyal Medya Üzerinden Elde Edilen İstihbaratın Güvenlik Maksatlı Kullanılması*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul, 2017 s. 17.

Savaş kavramının dinamik yapısı her zaman geçerliliğini korumakta, en yakın zamanda yaşanan Rusya-Ukrayna savaşı bunun en güncel örneğidir. Fakat istihbarat ve faktörleri sadece sıcak savaşta kullanılmadığını yukarda belirtmiştik. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte değişen hedefler ve terör odaklarının ortaya çıkması, istihbaratın, özellikle de insan istihbaratının hedeflerinin de değişmesine neden olmuştur. Günümüzde dünya çapındaki terör saldırılarının önlenmesi temel amaç olarak sunulmaktadır. Terör örgütlerinin içine yerleştirilmiş ajanlar veya üyelerinden toplanan kaynaklar aracılığıyla terör faaliyetleri önlenebilir.

Özetleyecek olursak; Soğuk Savaş döneminde Kore, Arap-İsrail ve Vietnam Savaşları gibi birçok çatışmada/savaşta asıl görünen taraflardan ziyade onları destekleyen blokları oluşturan liderlerdir. Birinci dünya savaşından sonra ki süreçte küresel çapta yaşanan çatışma/ savaşın perde arkasında Rusya/SSCB ve ABD'nin olduğunu açık bir şekilde görüyoruz. Bu ülkelerin yapmış olduğu istihbari faaliyet ağlarında etkileri kadar geniş ve gelişmiş düzeyde olduğu bilinmektedir. Taktik stratejik ve bilimsel bütün verileri kullanan bu devletler güç unsuru olarak bulunduğu her yerde yapmış oldukları istihbarat çalışmalarıyla bunu sağlamışlardır.

Yine bu iki dünya devletinin blokların başında bulunduğu Kore Savaşı'nda istihbari faaliyetlerin en yoğun yaşandığı savaşlardan birisidir. ABD ordusu bünyesinde bulunan, Kore Türk Silahlı Kuvvetleri, köklü istihbarat geçmişimizin vermiş olduğu tecrübe ile istihbarat çalışmalarında ne kadar etkili olduğunu, bir sonraki bölümde tezimizin ana konusunu oluşturan ATASE Arşivi, Kore Savaşı Koleksiyonu (KSK), belgelerinde bulunan istihbarat raporları çerçevesinde inceleyeceğiz.

BÖLÜM 3

PERİYODİK İSTİHBARAT RAPORLARI ÇERÇEVESİNDE KORE SAVAŞI'NDA TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ

3.1. KORE SAVAŞI'NDA İSTİHBARAT

Kore, tarafların silahlı mücadelesinin yanı sıra psikolojik propaganda faaliyetlerinin en yüksek düzeyde olduğu bir çarpışma alanı olarak dikkat çekiyor. Bir savaşta propaganda ve istihbarat faaliyetlerinin ne kadar önemli olduğunu yukarıda bahsetmiştik. Savaşlara sebep olabilecek, savaşların seyrini, sonuçları belirleyebilecek istihbarat ve propaganda faaliyetleri vardır. Bu sistemli ve sürekli güncellenen faaliyetler bir ya da birkaç noktadan kontrol altında tutulur. Sürece, mevcut duruma ve geleceğe yönelik çıkarımlar ortaya konularak bir yol haritası hazırlanır.

Kore savaşında bahsetmiş olduğumuz istihbarat ve propaganda faaliyetlerinin merkezi Tokyo'da yer alan Uzak Doğu Komuta Merkezi (Far East Command- FECOM) istihbarat karargâhıdır. Bu karargâha bağlı olarak çalışan, Psikolojik Harp Birimi (Psychological Warfare Branch) 2. Dünya Savaşı'nın ardından Kore Savaşı'nda tekrar ortaya çıkmıştır. Ardından komünizm ile mücadele için faaliyetlerini sürdürmüştür.¹⁸⁴

Bu ünitenin radyo yayınları ve açıklamaları da içeren propaganda faaliyetlerinin gerçek hedefi, Kore'yi komünizmin etki alanından tamamen çıkararak Kuzey ile Güney'in birleşmesini sağlamaktır. Ayrıca bu ünitenin teşkilatlanma yapısına bakıldığında operasyon düzenleme, planlama ve istihbarat departmanlarının olduğu dikkat çekmektedir¹⁸⁵. Kore deneyiminin en değerli avantajlarından biri propaganda çabalarının doğru ve zamanında istihbarat gerektirmesidir. Dolayısıyla savaş zamanında propaganda faaliyetlerinin önemli sonuçlar doğurduğunu, istihbarat bilgilerinin üreticileri ve tüketicileri arasında bilgi akışının sağlıklı bir şekilde ilerlemesi için istihbarat faaliyetleriyle birlikte gitmesinin önemli olduğunu söylemek gerekir.

Propaganda ve radyo yayınlarına Kore Savaşı başlamadan önce Kuzey Kore'nin yapmış olduğu radyo yayınları ve gazete başlıklarından örnekler verebiliriz. 25 Haziran 1950 günü geldiğinde Kuzey Kore ordusu taarruz başlattı ve savaş ilanına gerek

¹⁸⁴ Erdem GÜVEN, "Kore Yarımadasında Propaganda Savaşları: İki Kore Arasında Radyo Yayınları", TRT Akademi, 2020, C: 5, S: 9, s. 233.

¹⁸⁵ Mark R. JACOBSON, *Minds Then Hearts: U.S. Political and Psychological Warfare During The Korean War* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Graduate School of The Ohio State University, Ohio, 2005 s.72

kalmadan kuzey ve güneyi ayıran 38. enlem hattı yani sınır boyunca baskınlar düzenledi. Koreli komünistler için 38. paraleli geçmek önemliydi. Bu, Rusya'daki bir nükleer patlamadan ya da batılı bir ülkenin işgalinden daha fazlasıydı. Bu bir istilaydı ve bu istila bugün Kore'de olduğu gibi, yarın komünistlerin seçeceği başka bir yerde olabilirdi. Özgür dünyanın kendini müdafaa etmek konusunda eksikleri vardı. Savaşın başlaması hususunda Demirperde'nin taraftarı olan gazeteler savaşa ilk olarak Amerikalılar tarafından desteklenen Güney Kore'nin başladığını bildirmekte ve Komünist Kuzey Kore ordusunun ilerlemesini ise bir karşılık verme olarak yorumlamakta ve yerinde görmekteydiler. Kuzey Kore komünistleri radyo ile yayınladıkları mesajda resmen Güney Kore ordusunun teslimini talep etmişlerdi¹⁸⁶.

Güney Kore bu durum karşısında kendisine destek sağlanmaması halinde komünist idare altına geçmekten başka çaresi kalmayabilirdi. Bu durum Güney Kore açısından sürpriz değildi. Güney Kore'nin bu duruma düşmesi bir istihbarat zafiyeti olarak değerlendirilebilir. Çünkü Güney Koreli yöneticiler bu baskından önce Amerikan yetkililerine raporlar vermiş fakat yönetimdeki karar alıcıların, sorunun önemini geç kavramaları ve kendilerine verilen raporları gerekli zamanda gerekli mercilere ulaştırılamaması problemin bu derece büyümesine sebep olmuştu. 10 Mayıs 1950'de Güney Kore Savunma Bakanı, Kuzey Kore kuvvetlerinin 38. enleme doğru hareket ettiklerini bildirmişti. Üstelik Kuzey Kore'nin Nisan ayı başından itibaren askeri operasyonda kullanılmak üzere Romanya'dan 100 bin ton petrol ithal etmesi, bu hamlenin çok önceden planlandığını gösteriyordu¹⁸⁷.

Savaşın henüz başlamadığı bu dönemde Güney Kore'nin elde etmiş olduğu bilgileri Amerikalı yetkililerin hızlı bir şekilde değerlendirip gerekli desteği sağlamış ve önlemleri almış olsaydı belki de Güney Kore bu baskına uğramamış ve ağır kayıplar vermemiş olacaktı. Yaşanılan bu durumu istihbarat çalışmaları açısından değerlendirecek olursak, yukarıda ki bahsetmiş olduğumuz cari tanımlayıcı istihbarat hatırlamamız gerekecek: *“Çalışılan konuyla ilgili en son olaylar hakkında bilgi toplar. Sorduğu sorular “son zamanlarda ne oldu” ve “şu anda ne oluyor”. Mevcut anlatı verileri genellikle bir veya iki kaynaktan gelir ve tüm istihbarat kaynakları tarafından*

¹⁸⁶ Ulus, 27.06.1950

¹⁸⁷ Özlem Demirci, *Türkiye'nin Kore Savaşı'na Katılma Kararının Analizi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 1990, s.46.

doğrulanması ve kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi için zaman yoktur¹⁸⁸. ” Tanımda da bahsettiği üzere Güney Kore gerekli bilgileri toplamış, savaş öncesinde neler olduğu ve şu an neler olduğuna dair cari tanımlayıcı istihbarat raporu hazırlamış ve Amerikalı yetkilerle bu durumu paylaşmıştır. Yine tanımda belirtildiği gibi bu durumun doğrulanmasına ve kapsamlı değerlendirmesine zaman olmadığı aşikardır.

Bu durumda gerek Güney Koreli gerek Amerikalı yetkililer gelecek ile ilgili öngörülerde bulunmaları gerekmektedir. Durumun daha iyi anlaşılması için bir başka istihbarat çalışması olan, spekülatif değerlendirmeci istihbaratın tanımına bakmamız gerekecektir: *“Spekülatif değerlendirici istihbaratın, geleceği tahmin etmeye ve belirlemeye çalışmanın yanı sıra, belirli değişkenlerin birbirleriyle etkileşime girmesi durumunda ortaya çıkacak kesin sonuçlara dayanarak doğa yasalarından ilham alan ilkeler geliştirmeye çalışır. Spekülatif değerlendirici istihbaratın tahminleri, tanımlayıcı zekanın en genel tahminlerinden farklıdır ve daha spesifik ve kesin olma eğilimindedir¹⁸⁹. ”*

Kore Savaşı’nda istihbarat ve istihbarat ağının önemini Çin’in Güney Kore’ye yapmış olduğu bir başka baskında da görebiliyoruz. Kore Savaşı’nda Çin’in yapmış olduğu taarruz, başka bir deyişle baskındır. Kore Savaşı’nın en önemli safhalarından olan Kunuri muharebelerinin başlangıcından sadece iki gün önce bir dizi keşif ve istihbarat eksiklerinden dolayı Birleşmiş Milletler ordusu çok büyük zaiyat vermiştir¹⁹⁰.

Kunuri muharebelerinin başlamadan hemen önce, General Mc Arthur’un planına göre genel taarruza kalkan Birleşmiş Milletler ordusu 24 ve 25 Kasım’da istenilen hedeflere varmayı başarmışlardır¹⁹¹. Bu durum karşısında özellikle sıklet merkezi ve baskın taktiklerini iyi bilen Çin, büyük bir karşı taarruza geçmiştir. Çin birlikleri Kuzey Kore’ye yanaşarak savaşa dâhil olmasına rağmen Birleşmiş Milletler Ordusunun istihbarat ve keşif unsurları bu bunu fark edememiştir. Çin’in karşı taarruzu Birleşmiş Milletler ordusu karşısında adeta bir baskın tesiri yaratmıştır.

Çin bu baskın prensibi ile beraber sıklet merkezi prensibini de çok iyi uygulamıştır. Çünkü baskın şeklinde icra ettiği taarruzunu, Birleşmiş Milletler Ordusunun doğu kesiminde daha çok yoğunlaştırmış ve burada bir sıklet merkezi

¹⁸⁸ Özdağ, a.g.e, s.500.

¹⁸⁹ A.g.e, s.504.

¹⁹⁰ KARACA, Mustafa; GAZI, Mehmet Ali; ÇAKI, Caner. Kore savaşı ekseninde ABD-Çin ilişkilerinin Çin propaganda posterleri üzerinden analizi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2020, 9.2: 1142-1156.

¹⁹¹ ATASE Arşivi, KHK, K.: 7, G.: 4, B.: 4-26.

oluşturmayı başarmıştır. Sıklet merkezini doğru zamanda ve doğru yerde oluşturmak çok önemlidir. Çin, Birleşmiş Milletler Ordusunun merkezine değil daha zayıf bir bölge olan 2. Güney Kore Kolordusunun karşısından taarruz etmiştir. Çin'in baskın şeklindeki taarruzları karşısında 2. Güney Kore Kolordusu dağılarak geri çekilmeye başlamıştır¹⁹².

Dağılan Güney Kore Kolordusu Amerika'nın 9. Kolordusunun sağ yanında bulunmakta idi. Bu bölgeden gelişen Çin taarruzları yüzünden 9. Kolordu sağ yanından çembere alınarak imha olma riskiyle karşı karşıya kalmıştır. İnisiyatifi ele geçiren Çin birlikleri önce 9. Kolorduyu müteakiben de 8. Orduyu çembere alarak imha etme fırsatını yakalamıştır. Çin birlikleri taarruz prensibine göre inisiyatifi ele geçirmiş ve ele geçirdiği bu inisiyatifi devam ettirmek maksadıyla süratle taarruzunu geliştirmeye başlamıştır¹⁹³.

Manevra prensibinin amacı, elimizdeki muharebe gücünü esnek bir şekilde kullanarak düşmanı elverişsiz bir duruma düşürmektir. Etkili bir manevra düşmana karşı yeni tehditler oluşturarak onun dengesini bozar¹⁹⁴. Çin'in karşı taarruzu etkili bir manevra ile Birleşmiş Milletler Ordusu'nun en zayıf yeri olan sağ tarafından yapılmıştır. Böylece sağ yanı açılan Birleşmiş Milletler Ordusunun çembere alınarak imha olma riski ortaya çıkmıştır. Çin manevra prensibini çok etkili bir şekilde tatbik etmiş ve düşmanı olan Birleşmiş Milletler Ordusunu baş edemeyeceği yeni bir tehdit ile karşı karşıya bırakmıştır. Çin'in bu manevrası Birleşmiş Milletler Ordusunun dengesini bozmuştur¹⁹⁵.

Bir sonraki başlığımıza geçmeden önce bu kısmı genel olarak değerlendirecek olursak; bahse konu baskın ile çok zor duruma düşen Birleşmiş Milletler Ordusu, inisiyatifi tekrar ele geçirmek için geri çekilme kararı vermiştir. Birleşmiş Milletler Ordusu, istihbaratında tanımında bahsettiğimiz bütün açık, yarı açık veya gizli kaynaklardan gerekli malumatları almış, bölgede her türlü risk unsurunu analiz etmiş ve diğer istihbari faktörleri işe koşmuş olsaydı böyle bir baskınla asla karşı karşıya kalmayacaktı. Çünkü güçlü bir istihbarat ağı savaşta ya da bölgesel çatışmalarda hedefin niyetini, doktrinini iyi bilmeyi gerektirir. Fakat Çin'in yapabileceği herhangi bir faaliyet

¹⁹² İrfan TUNÇ, *Kore Savaşı'nda Kunuri Muharebelerinin Askerî Harekât Prensipleri Açısından Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Milli Savunma Üniversitesi Alparslan Savunma Bilimleri Enstitüsü, 2019, s.81.

¹⁹³ A.g.e, s.81.

¹⁹⁴ Johnsen, William T., ve diğerleri. *The Principles of War In The 21st Century: Strategic Considerations*. US Army War College Strategic Studies Institute, 1995, ss.14-17.

¹⁹⁵ TUNÇ, a.g.e. s.82.

karşısında herhangi bir bilgisi olmayan Birleşmiş Milletler Ordusu baskına engel olamamıştır. En nihayetinde zorda olsa operatif seviyede yaptığı geri çekilme harekâtı sayesinde imha olmaktan kurtularak birliklerini emniyete almayı başarabilmiştir.

Ülkelerin savaş alanlarında, çatışma sahalarında yapmış oldukları faaliyetleri istihbarat alanları kısmında ifade ettiğimiz askeri, siyasi, coğrafi, ekonomik gibi birçok faaliyet alanlarında değerlendirebiliriz. Kore Savaşı'nda özellikle coğrafi, siyasi ve askeri istihbarat alanları ön plana çıkmaktadır. Bu alanlarda yaşanan eksiklikler bir tarafın başarısızlığını diğer tarafın ise başarısını tetikleyen unsurlar olarak savaşın sonucuna etki eder. Kore Savaşı'nda görev yapan Türk Silahlı Kuvvetleri ise hem savaş içerisinde kendi pozisyonunu ayarlamak hem de savaşın sonucuna etki edebilecek istihbari faaliyetlerde bulunmuştur.

3.2. KORE SAVAŞI' NDA TÜRK İSTİHBARATI

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşundan itibaren politik ve siyasi adımlar atarken toplumsal, siyasal, askeri, sosyal alanlardaki menfaatlerini korumak adına da istihbarattan en etkin düzeyde yararlanmaya özen göstermiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra da en önemli istihbarat alanlardan olan siyasi ve askeri istihbaratını güçlü tutmak zorundaydı. 1945'ten 1950'ye kadar Türk hükümeti, Soğuk Savaş'ın ilk aşamalarında değişen uluslararası ortama ve olaylara farklı tepkiler verdi.

Sovyetler Birliği Türkiye'ye karşı güven konusunda şüpheleri vardı. Dahası iki savaş arası ve savaş döneminde Türkiye'nin politikalarına ilişkin hayal kırıklığını dile getirmeye başladı. Sovyetler Birliği, 1939 AngloFranco-Türk Paktı'nı ve Türkiye'nin İngiltere ve İngiltere ile savaş zamanı ortaklığını olarak algıladı. Fransa, Türkiye'nin Batı ile yakınlaşması ve aynı zamanda Türkiye'yi savaş esnasında Nazilere savaş açmayarak onlara destek olmakla suçladı. Özellikle savaşın Sovyetler Birliği yararına gelişmesiyle birlikte Sovyetlerin Türkiye'ye yönelik tavrı daha da kritik hale geldi ve Sovyet politikacıları küresel toplantılarda mevcut Boğazlar yönetiminin değiştirilmesi gerektiğini sık sık dile getirmeye başladı¹⁹⁶.

Türk hükümeti, Sovyet gözdağının olumsuz sonuçlarını ortadan kaldırmak veya en azından azaltmak için küresel destek bulma çabasına girişmiştir. Hükümetin uluslararası olaylara ilişkin anlayışı henüz Sovyetler Birliği ile ilişkilerle sınırlı değildi

¹⁹⁶ Türkkaya Ataöv, *Amerika, NATO ve Türkiye*, Ankara, İleri Yay, 2006, s.136.

daha ziyade Sovyetler Birliği'nin Amerika Birleşik Devletleri ve Büyük Britanya ile ilişkilerine de baęlıydı¹⁹⁷.

Sovyet taleplerinden endişe duyan diğer bir ülke de yine BM  yesi olan Amerika Birleşik Devletleri'dir. Bu endişelerden kaynaklanan nedenlerle ABD 4 Mart 1947'de Truman Doktrinini devreye sokmuştur. Bu bağlamda ABD Başkanı Harry S. Truman, Türkiye ve Yunanistan'a askeri yardım sağlama vaadinde bulunmuştur. Bu atmosferde Truman Doktrininin ortaya çıkmasının ardından Türkiye, kendisini daha çok ABD ile Sovyetler Birliği arasında ortaya çıkan Soğuk Savaş  atışmalarının ortasında buldu. Yani 1945 ortalarından itibaren Sovyet tehdidinin bir sonucu olarak kendi ülkesinde h lihazırda kendi Soğuk Savaşını yaşıyan Türkiye, aynı zamanda uluslararası arenadaki büyük Soğuk Savaş mücadelelerinin bir parçasıydı¹⁹⁸.

Truman Doktrininden sonra planlanan Marshall yardımlarından Türkiye'nin de faydalanması gündeme gelmişti. ABD hükümetinin amacı yalnızca Avrupa devletlerine yardım etmek olduğu için, başlangıçta Türkiye'yi dışlamışlardı. Amerikalı uzmanlar, Türkiye'nin ekonomik durumunun bir analizini de sundukları ayrıntılı raporlarında, Türkiye'nin Marshall Planı'ndan çıkarılmasının nedenlerini açıkladılar. Bu rapor, Türkiye'deki yabancı yatırımların Türkiye'nin millî gelirini %5'in üzerinde artırdığının altını  izdi¹⁹⁹.

Marshall planından Türkiye'nin yararlanmasını istemeyen Avrupalı devletler ABD'nin tutumunu belirliyordu. Ancak Türkiye, yardıma sadece ekonomik kaygılar nedeniyle değil, siyasi kaygılar, yani Sovyet tehdidi nedeniyle de ihtiyaç duyduğunu vurgulayarak karşılık verdi. Bunun ışığında ABD, Türkiye'yi Marshall Planı'nı içine almaya karar verdi²⁰⁰. Türkiye'nin 1947 yılında yapmış olduğu bu hamle onu hem siyasi yalnızlıktan hem de dar boğaz olan ekonomik sıkıntılardan bir nebze kurtarmıştır. İşte burada mevcut devletlerin ve uluslararası siyasetin gereğini layıkıyla yerine getirmiş ABD'nin Sovyet tehditti karşısındaki tutumunu kullanarak ve spe latif istihbaratı, siyasi istihbaratı ne kadar etkin kullandığının daha savaş başlamadan göstermiştir.

¹⁹⁷ A.g.e., s.136.

¹⁹⁸ Kamuran G r n, *Dış İlişkiler ve Türk Politikası*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ankara,1983, s.258.

¹⁹⁹ Barış Ertem, "Türkiye-ABD İlişkilerinde Truman Doktrini ve Marshall Planı", *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.12, S.21, (2009), ss.380-381.

²⁰⁰ Yusuf  ınar, "Modernleşme ve Bağımlılık Teorisi Ekseninde Marshall Yardımı ve Türkiye," *MCBÜ Sosyal Bilimler* C.16, N. 2 (2018): 336.

Kore Savaşı'na katıldıktan sonra da bu konudaki hassasiyeti devam etmiş ve savaşa katılım kararı alma sürecinde muhalefet ve kamuoyunun tepkisi de bu tutumunu değiştirmemiştir. Türkiye ABD öncülüğünde ki NATO ya üye olmak ve yalnızlıktan kurtulup Sovyet tehdidini bertaraf etmek için Kore Savaşı'na tugay seviyesinde katılımı sağlamıştır. Bu üyelik yolunda bize büyük bir avantaj kazandıran Türk Silahlı Kuvvetleri, savaş alanında zaman zaman istihbarat zaafı yaşamıştır. Fakat bu zaafın sebebi yapmış olduğu faaliyetlerden ziyade bağlı bulunduğu BM ve ABD güçleri tarafından iletişim eksikliğinden kaynaklanan zaaflardır.

Kunuri Muhabereleri başlığımızda değindiğimiz, ordumuzun Kunuri-Tokchon hattı ile devam eden yolda doğruya ilerleyecek, burada Güney Kore hattını aşan Kuzey Kore'yi destekleyen Çin birlikleriyle tek başına karşılaşacak ve bu orduları geri püskürtecek. Püskürtme görevi sırasında büyük bir tehlike ile karşı karşıya kalmıştır.

Görev şifai bir şekilde verilmişti ve düşman hakkında yeterli bilgi yoktu. Türk tugayına Tokchon bölgesini işgal/geri alma emri verilmiş olmasına rağmen, kolordu buradaki düşman kuvvetleri hakkında herhangi bir bilgi vermedi. Yaklaşan harekât tahminlere dayanıyordu ve varsayımlarına göre düşman birlikleri sayısı en az iki orduydı. Mevcut durumda Türk ordusunu bekleyen düşman kuvvetlerinin sayısı yaklaşık dokuz kat daha fazlaydı²⁰¹. Türk tugayı görevini ifa etmeye başladıktan sonra bu istihbarat eksikleri giderilmeye çalışılıyordu. Amerikan uçaklarının Tokchon güzergahında görmüş olduğu sivil ve askerî kıyafetli bireylerin yola mayın döşenmiş olabileceğini göstermekteydi. Türk birliğinin komutanı olan Celal Dora düşman hakkındaki istihbarat eksikliklerinden dolayı askerlerinin yaşamını lüzumsuz bir tehdit altına sokmak istemiyordu²⁰².

Dora yaşanan bu istihbarat eksiklerini telafi etmek adına askerlerini bekletme kararı almış ve keşif takımını önden göndermiştir. Keşif takımı önden giderek Wovan Boğazı'nın girişine kadar ilerleyip bölgedeki tehlikeleri bertaraf edecek veya tehlikesiz alanlara yönelik bir rota çizerek arkadan gelen birliğin bu temiz hat üzerinden ziyansız şekilde ilerlemesini sağlayacaktı²⁰³.

Dora'nın endişesi yersiz değildi. Geçilmesi gereken vadinin her iki tarafının da yoğun ormanlarla kaplı olması nedeniyle bölgenin ciddi tehlike oluşturabileceğine

²⁰¹ Celal Dora, *Kore Savaşında Türkler*, İstanbul: İsmail Akgün Matbaası, 1963, s.101.

²⁰² Dora, *a.g.e.*, s. 102.

²⁰³ Dora, *a.g.e.*, s. 102.

inanıyordu. Tüm bu olumsuzlukların yanında havanın zifiri denecek şekilde karanlık olması harekâtı daha da zorlaştırıyordu. Bu nedenle birliklerin olabildiğince yavaş ve sessiz hareket etmesini sağladılar. Askerlerin huzursuzluğu yüzlerinden okunuyordu. Tüm bu koşullara rağmen bu operasyon istendiği gibi ortaya konuldu. İstenilen noktaya hiçbir tehlike yaşanmadan ulaşıldı²⁰⁴. İstihbarat alanları bölümümüzde değindiğimiz bir diğer önemli istihbarat alanı, coğrafi istihbaratın burada ne kadar önemli olduğunu görüyoruz. Yaşanılan bütün aksaklıklara rağmen ön görüşü ve savaş tecrübesi yüksek olan bir komutanın yaptırmış olduğu coğrafi istihbarat birçok askerimizin canını kurtarmıştır.

Türk tugaylarının yapmış oldukları istihbarat faaliyetlerini, Kore arşivinde bulunan Türk Silahlı Kuvvetleri istihbarat raporlarında detaylı bir şekilde ele alacağız.

3.3. KORE TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ İSTİHBARAT RAPOR TİPLERİ

II. İkinci Dünya Savaşı ve sonrası dönem, istihbaratın teknolojiye en fazla yararlanmaya başladığı dönem olarak değerlendirilebilir. Sinyal istihbaratı (SİNİS) ve görüntü istihbaratı (GÖRİS) gibi teknikler insan istihbaratı (İNİS) ile birlikte kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönemde Alman askeri istihbaratının temelini açık kaynaklar oluşturdu. İstihbarat açısından Sovyetler Birliği'nden ziyade Fransa'ya odaklanan Almanlar için, Fransız ordusuna ilişkin istihbarat bilgilerinin elde edilmesinde açık kaynaklar, kapalı kaynaklardan daha değerli veriler sağlıyordu. Yine 1900'li yıllarda Kahire'deki İngiliz "Askeri İstihbarat Bürosu", GÖRİS, SİNİS, İNİS ve açık kaynaklı istihbarat kaynaklarından (AKİS) alınan istihbaratları analiz ederek günlük ve değerlendirme raporları halinde hükümete aktarmıştır²⁰⁵.

İstihbarat memurunun ve sosyal bilimcinin birincil görevi, gerçekleri anlamlı kalıplar halinde düzenlemek, böylece bunların eldeki sorunla ilgisini ve alaka düzeyini belirlemektir²⁰⁶. Bu noktada istihbarat çalışmaları ile akademik çalışmalar arasında benzerlikler ortaya çıkar. Çünkü bu iki çalışma prensibi, geçmiş ile bugün arasında bir bağ oluşturarak olayları anlamaya, analiz etmeye ve açıklamaya çaba gösterir.

²⁰⁴ Dora, *a.g.e.*, s. 103.

²⁰⁵ Andrew C., *The secret world: A history of intelligence*. Yale University Press. 2018, s.454.

²⁰⁶ S. Marrin, *Improving intelligence analysis: Bridging the gap between scholarship and practice*. Routledge. 2012, s.90.

Başlığımızın altında bahse konu bu ağ ışığında istihbarat raporlarının ortaya çıkış sürecini, Kore Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kore Savaşı'nda girmiş olduğu muharebeleri ele alacak ve ardından istihbarat raporlarını değerlendireceğiz.

İstihbarat Analiz Süreci:

- *Karar alıcı tarafından istihbarat sorusu verilir.*
- *Veriler istihbarat kaynaklarından toplanır. (Açık, kapalı, yarı açık kaynaklar ve istihbaratçı bilgi bankası)*
- *Bilgiler bir araya getirilir ve sınıflandırılır. (Doğruluğu, güvenilirliği ve alaka düzeyi değerlendirilir)*
- *Bir araya getirilen bilgilerle gerekçeli hipotezler oluşturulur. (Yapılandırılmış analitik teknikler¹ kullanılabilir.)*
- *Hipotezler teste tabi tutulur (Yapılandırılmış analitik teknikler kullanılabilir) ve uygun çıkarımlar ortaya konur.*
- *İstihbarat raporu sunulur²⁰⁷.*

Sonuç olarak; istihbarat analistleri, bilginin güvenilirliğini ve geçerliliğini değerlendirmek, hipotezler ve mantıksal sonuçlar formüle etmek ve ham istihbaratı gömülü gerçeklerden anlam çıkarmak için sorunları çözmek için sosyal bilimlerden ödünç alınan bilimsel bir yaklaşımı kullanır²⁰⁸. Bu işlemin sonunda da istihbarat raporları ortaya çıkar. Kore Türk silahlı Kuvvetleri istihbarat raporlarına konu olan birçok muharebe vardır.

Kore Savaşı'nda içerisinde bulunduran Soğuk Savaş döneminde askeri istihbaratın yanında diğer istihbarat alanları da önem kazanmıştır. Tarihte ilk kez hükümet yetkilileri, askeri istihbarat raporlarından önce 19. yüzyılda savaş alanındaki gelişmeleri ve önemli olayları açık kaynaklardan öğrenmeye başladı²⁰⁹. Bu dönemde teknolojinin istihbarat alanında da kullanılmaya başlandığı fark edildi. Dönemin iletişim yetenekleri olan demiryolları ve telgraf iletişim sistemi etkin bir şekilde kullanılmıştır²¹⁰. Bizim tezimizin özünü oluşturacak olan Kore Savaşı istihbarat raporları askeri istihbarat raporları olarak değerlendirilmektedir. Bu husustan dolayı askeri istihbarat alanına detaylı bir şekilde ele alacağız ardından raporları

²⁰⁷ Müberra HUDOĞLU, "Stratejik İstihbarat Analizini Anlamak: Bilimsel Araştırma ile Benzerlikleri ve Farkları", *İstihbarat Çalışmaları ve Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 2, Sayı 1, Ankara, 2023, s.7.

²⁰⁸ Marrin, a.g.e. s.531

²⁰⁹ Andrew C., a.g.e., s.404.

²¹⁰ Özdağ, a.g.e., s.48.

değerlendireceğiz.

Askeri istihbarat, bir devletin askeri potansiyelini, savaş meziyetleri ve savaş potansiyelini anlamak amacıyla yapılan istihbarattır. Daha teknik bir ifadeyle askeri istihbarat, yabancı ordular ve onların hava, deniz ve karadaki muharebe sahaları hakkında, kara ve iklim koşulları dahil olmak üzere yürütülen istihbarat faaliyetidir. Aynı zamanda askeri istihbarat en eski istihbarat yöntemlerinden biridir. Askeri istihbarat kavramını biraz açacak olursak; ülkenin askeri yapısı, komuta kadrosunun özellikleri, askeri operasyonun nasıl yürütüleceğine ilişkin bilgiler, karşı tarafın birliklerinin konumları, askeri yığınakların nerede ve nasıl yapıldığı, bölgenin ağırlık merkezi, düşmanın harekâtı, düşman ordusunun kullandığı silah, araç ve teçhizatın niteliği/niceliği, düşman ordusunun savaşma kararlılığı. Askeri irade ve iradenin düzeyi, askerlerin morali, eğitim düzeyi, askeri örgütün kamuoyu gözündeki konumu, stratejik silah sistemleri ve askeri pozisyonları gibi pek çok konuda bilgi elde edilmeye çalışılıyor. Düşmanın silahlı kuvvetleri. Söz konusu bilgilere ulaşmak için barış, kriz ve savaş zamanlarında sürekli toplama faaliyetleri yürütülmekte, ayrıca çarktan elde edilen bilgiler filtrelenerek askeri istihbarat elde edilmeye çalışılmaktadır²¹¹.

Askeri istihbarat genel olarak üç ana başlık altında ele alınmaktadır. Bunlardan ilki savaş istihbaratıdır. Savaş istihbaratı; Askeri eylemleri planlamak ve geliştirmek amacıyla düşman birlikleri, hava ve arazi koşulları hakkında bilgi toplama faaliyetidir. Savaş istihbaratının alt faktörleri ise; muharebe gözetleme istihbaratı, keşif, harekât bölgesinin askerî açıdan değerlendirilmesi, muharebe başlangıç istihbaratı ve istihbarat durum değerlendirmesini temsil etmektedir. İkincisi ise askeri stratejik istihbarattır. Askeri stratejik istihbarat; ulusal ve uluslararası politika zemininde silahlı kuvvetlerin gelişmesi, silah üretmesi, eğitimi, doktrini geliştirmesi için yapılan istihbarattır. Üçüncüsü ve hatta en önemlisi ise istihbarata karşı koyma faaliyetleridir. Karşı istihbarat, düşman ordularının askeri güçlere karşı istihbarat bilgisi toplamasını engellemek için gösterilen çabadır²¹².

Askeri istihbarat öncelikle üç hedefe/amaca hizmet eder. Birinci amacı düşmanın yeteneklerini ve niyetlerini değerlendirmek, ikinci amacı silah sistemlerimizin niteliğini artırarak ve rakip silah yöntemlerinin işlevselliğini azaltarak askeri yeteneklerimizi

²¹¹ Mehmet Daysal, “Askeri İstihbaratın Temeli: İyi İstihbarat Bir Komutanın Elindeki En İyi Silahtır.” *İstihbarat Çalışmaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2022, C1., S.1., ss. 1-7.

²¹² A.g.m., s.5.

geliştirmek, üçüncü amacı ise düşmana karşı istihbarat üstünlüğünü sağlamaktır. Bu hedeflerin gerçekleştirilmesinde askeri istihbarat teşkilatları komutanı bilgilendirerek ve harekât planları hazırlayarak strateji geliştirilmesine katkıda bulunur. Sonuç olarak zekanın neler ürettiğine baktığımızda dört ana özellik ortaya çıkıyor. Bunlar; stratejik bir baskın/sürpriz ile karşı karşıya kalınmasının engellenmesi, uzun vadeli bir perspektif ve öngörü sağlanması, politika geliştirme sürecine yardımcı olunması ve bir devletin bilgilerini, ihtiyaçlarını ve yöntemlerini gizlemesidir²¹³. Türk Tugayı'nın Kore Savaşı sırasında yürüttüğü askeri istihbarat faaliyetlerinin genel amacı, stratejik baskıyı önlemek, savaş sırasında öngörü sağlamak, Türk Tugayı'nın istihbarata karşı koyma (İKK) yöntemi ile düşman unsurlardan ihtiyaçlarını, yöntemlerini gizlemeye çalışmasıdır.

Türk Tugayı muharebeleri başlığımızda da değindiğimiz, İlk görev 7 Kasım 1950'de Türk Tugayı'na bildirildi. Mac Arthur'un karargâhının emriyle Türk tugayı 8. Amerikan Ordusu'na atandı. 25. Amerikan Tümeni komutanlığının emriyle tugaya, Munsan bölgesinin güvenliğinin sorumluluğu verildi. 10 Kasım 1950'de tugay, hizmet alanına ulaşmak için harekete geçmiştir²¹⁴.

Kore Harbi arşiv koleksiyonunda Türk Tugayına ait ulaşabildiğimiz ilk istihbarat arşiv belgeleri 17.11.1950 tarihli “Kore Türk Silahlı Kuvvetleri'nin periyodik istihbarat raporları.” ile başlar. İlk arşiv belgelerinde ve devamında belgelerin fiziki özellikleri olarak en üst orta kısmında “GİZLİ” ifadesi altında iç içe geçmiş uçları yukarı doğru kırmızı iki hilal bulunur, sağ üst kısımda Türk Silahlı Kuvvetleri Komutanlığı yazısı alt satırında gün ay yıl olarak tarih, bulunulan bölgenin ismi, raporun kapsadığı tarih aralığı bir alt satır sol köşede yine “GİZLİ” ifadesi ve altında raporun numarası varsa harita numaraları yazılarak raporun içerik kısmına giriş yapılır. Genel olarak periyodik olarak ayrılan istihbarat raporların da rakamlarla maddeler belirtilerek, harfler ile alt maddeler belirtilip içerikler aktarılmıştır. Sol alt köşede raporun resmi olduğuna dair ifade ve raporu düzenleyeninin adı soyadı, sağ alt köşede tugay komutanının rütbesi adı soyadı yazılarak rapor tamamlanır²¹⁵.

Kore Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından hazırlanan istihbarat raporları içerik olarak şu başlıklar altında şekillenmiştir: Genel olarak Güney Kore sınırları yani 38.

²¹³ A.g.m., s.6.

²¹⁴ Öke, a.g.e., s.57.

²¹⁵ Bkz. Ek 1: Örnek istihbarat raporu

Paralelin güneyinde bulunan bölgeler (Sinso-Myon, Munsan, Soktong-ni, Tosan-Myon), Kuzey Kore sınırları ve sınırlarda meydana gelen olaylar, Türk Tugayı'nın savaş bölgesinde gerçekleştirmiş olduğu icraatlar, düşmanın durumu, mayın saldırıları, tahribat ve zaiyat bilgisi paylaşımı, mevki konum belirtip keşif sonuçları ile düşman gruplarının durumu hakkında bilgi verilir. Her bir bilgi paylaşımı maddeler halinde açık net bir şekilde ifade edilir. Raporlar da son olarak hangi plana göre yayınlandığı yazılarak son verilir.

Türk Tugayı istihbarat raporlarının farklı işleyiş ve içeriklere sahip olduğunu görüyoruz, alt başlıklar konunun detaylarına girmemizi sağlıyor. Örneğin Türk Tugayının görev icra ettiği Sinso-Myon, Pogae-San, Soktong-Ni ve Tosan-Myon'da gelişen olayları konu alan 17 Kasım 1950 yılına ait istihbarat raporunda; *"1. Devre sonunda düşman durumu: a. Sinso-Myon bölgesi ve civarında yolların mayınlandığı 24. Alaya ait bir vasıtanın tahrip edildiği, b. Pogae-San bölgesinde 40 kişilik bir düşman grubunun bulunduğu, c. Soktong-ni bölgesinde 24. Alayın bir taburunun üzerine ateş açıldığı keşif faaliyetleri sonucunda malumat alınamadığı, d. Tosan-Myon bölgesinde keşif faaliyetleri sonucunda üç komünist yakalandığı sorgulandığı, 2. (A) planına göre yayınlanmıştır²¹⁶."* şeklinde rapor içeriği ifade edilir.

Arşiv belgeleri incelendiğinde 17 Kasım 1950 tarihinden itibaren periyodik aralıklarla raporlandığı, bazı dönemler bir ayı kapsayan günlük istihbarat raporlarına ulaşırken bazı dönemlerde ise aylarca istihbarat raporlarına ulaşamıyoruz. İlk istihbarat arşiv belgesi 17 Kasım 1950 tarihli dosya içerisinde 13 sayfa rapor olarak yayınlanmıştır. İncelediğimiz tarih aralığında bulunan son istihbarat arşiv belgesi dosyası ise 1 Aralık 1953 tarihli 85 sayfalık rapordan oluşan aralık ayı devresine ait periyodik haber alma raporlarıdır. Arşiv belgelerinin dosya sayısı ve sayfa sayıları yıllara göre değişiklikler göstermiştir.

Kore Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından hazırlanan bazı istihbarat raporları diğer istihbarat raporları gibi teknik ve içerik olarak "Cari Tanımlayıcı İstihbarat Raporları", "Temel Tanımsal İstihbarat Raporları" ve "Spekülatif Değerlendirmeci İstihbarat Raporları" olarak üç başlık altında incelenebilir. Fakat arşivde bulunan raporların sayıca fazla olması, teknik olarak akademik araştırmaların kısıtlı olması ve uzman bilgisinin yeterli olmaması tasnifini zorlaştırmaktadır. Biz bu rapor tiplerini kısaca açıklayıp,

²¹⁶ ATASE Arşivi, KHK, K: 6, G: 3, B: 1.

içerik olarak tanımı ile örtüşebilecek olan raporları bir ya da birkaç örnek ile açıklamaya çalışacağız.

3.3.1. Kore TSK Cari Tanımlayıcı İstihbarat Raporları

Cari tanımlayıcı istihbaratın, üzerinde çalışılan konu ile ilgili son gelişmelerle ilgili bilgi topladığını, gelişmelerin öncesini ve anlık olarak neler olduğunu, genellikle bir veya iki kaynaktan beslendiğini, doğrulanmasına ve kapsamlı değerlendirilmesine zaman olmadığını yukarıda ifade etmiştik.

Kore Türk Tugayı'nın 26 Kasım-13 Aralık 1950 tarihleri arasını kapsayan faaliyetlerini konu alan raporlar içerisinde hem Kore Savaşı hem de Türk Tugayı için önemli olan 26-30 Kasım 1950 tarihleri arasında Kunuri Muhaberele başlaması, muharebe süreci, öncesi ve sonrası hakkında önemli bilgiler vermektedir. Bu istihbarat raporları cari tanımlayıcı istihbarat raporlarının önemli örneklerindendir.

“...25 Piyade Tümen Komutanlığı 17.11.1950 gün saat 23.30 ve 16 nolu ve yine aynı makamın 18.11.1950 gün saat 22.00 ve 17 nolu hareket talimatları gereğince tarama bölgelerine dağılmış olan alay muharebe grubu ve tavırlar CHOTAN, Kaesong, Kumchon bölgelerine yaklaştırılmış ve kuzeye hareket hazırlıkları başlamış idi.

19 Kasım 1950 gün ve 111 ş 302 33 sayıyla intikal emri ek 2'de gösterilen Amerikan vasıtaları Amerikan makamlarınca sağlanamadığından tam olarak tatbik edilemedi.

20 Kasım 1950 günü saat 06.00'da komuta karargâhı ve ön heyet 19 Kasım 1950 111. Ş. 30231 sayılı emre göre Kunuri bölgesine hareket etti.

20.11-1950 saat 20.30'da Pusandan gelen 75 Dodge birliklere tevzi edildi.

21.11.1950 günü Kaesong 'da Amerikalılardan temin edilen 32 GMC kamyonu ile birinci piyade taburu Kunuri sevk edildi.

22.11.1950 günü yeniden temin edilen 5 GMC ile ve kendi araçları ile hava bölüğü 1. Taburun geri kalanı, Tugay karargahının bakiyesi, Ordu bölüğü Kunuri 'ye sevk edildi.

23.11.1950 günü temin edilen 8 GMC ile Chotan 'da bulunan birlikler Kaesong'a getirildi ve 11. tabur 5 bölüm aynı vasıtalarla konduğu diye sevk edildi.

Plana göre bugün bütün Türk Tugayı Kunuri bölgesine toplanmış ve harekata

hazırlanmış bulunması icap etmekteydi²¹⁷.”

Rapor incelendiğinde Kunuri muharebelerinin başlamasından önce 17-23 Kasım 1950 tarihlerini kapsayan son gelişmeler ele alınmaktadır. Bahse konu rapor da muharebe başlamadan önce birliklerin son durumları hakkında gün gün bilgi paylaşmıştır. Bu raporlar arşiv kaynaklarında durum raporları olarak geçmektedir ²¹⁸. Aynı muharebenin istihbarat raporlarında ise şu ifadeler yer almaktaydı:

“17 Kasım 1950- 18 Kasım 1950 gününe kadar:

1.Devre sonunda düşman durumu:

ÖZET:

a. Sinso-Nyon (CT 3528) bölgesi ve civarında gerilla kuvvetlerinin yolları mayınladığı ve bu yüzden 24. Alaya ait bir vasıtayı tarif edildiği bildirilmiştir.

b. Pogae-San (CT 3820) bölgesinde 40 kişilik bir düşman grubunun bulunduğu tespit edilmiştir.

c. 17 Kasım 1950 günü Soktong-ni (CT 1330)’ ye ulaşan ikinci tabur bölgesinde hiçbir düşman faaliyeti görülmemiştir. Yalnız gece yarısı 24. Alayın bir taburu üzerine atış açılmıştır. 2. Taburdan bir keşif kolu irtibat sağlamak üzere gönderilmiş ve hiçbir malumat anlamamıştır. 2. Taburun sağındaki komşu birliklerle hiçbir irtibat sağlayamamıştır.

d. Dün gece Tosan-Myon (CT 0939) bölgesine ulaşan 3. Taburun çıkardığı bir keşif kolu üç komünist yaklaşmış ve bunlardan biri şunları söylemiştir. “12 komünist Subay Tosan-Myon civarında komünistleri toplayıp silahlandırmakta olduğu ve bunlardan 200 kadarının teslim ve teşkil edildiğini ve bu işlere devam edileceğini söylemiştir.

e. 3. Tabur halen 27. Alayla irtibat temin edememiştir.

Cari İstihbarat raporlarında dikkat etmemiz gereken önemli unsurlardan, üzerinde çalışılan son konular hakkında bilgiler ve hızlı bir şekilde yakın gelecekte meydana gelebilecek durumlar hakkında özetler olduğu görülür. Raporun bu kısmında maddeler halinde 17 Kasım 1950 tarihinde yaşanan gelişmeler, önceki günlerde elde edilen istihbari mahiyetteki bilgilerin değerlendirmesi yapılmış ve bir sonraki güne atıfta bulunarak rapor devam etmiştir.

²¹⁷ ATASE Arşivi, KHK, K: 5, G: 3, B: 3.

²¹⁸ ATASE Arşivi, KHK, K: 5, G: 3, B: 2.

18 Kasım 1950'den 19 Kasım 1950 gününe kadar:

1. Devre sonunda düşman durumu:

ÖZET:

a. Sanam Myon'da bulunan 2. Tabur 5. Bölükten bir subay komutasında iki takımlık bir kuvvet arazi ve yol köprülerinin muhtelif kısımlarından geçitlerin durumunu tespit etmek ve aynı zamanda batıdaki 3. Tabur ile irtibat sağlamak üzere SOKTUN Nİ (CT 1331) ve MAEGOK TONG istikametine gönderilmiştir.

b. Keşif kıtası bu yol boyunca ilerlediği istikametlerdeki köylerde soruşturma yapmış ve SUİN DONG (CT 25-354) bölgesine kadar ilerlemiş İMJİN nehrinin Kuzey kıyısındaki tepelerden üçerli NK komünist grupların Kuzeybatı istikametinde tepelere doğru gitmekte olduklarını görmüştür. Koreli tercüman vasıtasıyla bu şahıslara dur ihtarı yapılmış ve akabinde bu grupların kıtamıza ateşle mukabele edilmiştir. Bu mukabil keşif kollarımız makineli tüfek ateşiyle 4 kişi öldürmüş bir kişi de yaralı olarak nehrin Kuzey sahilinde görülmüştür.

c. İMJİN-SANG nehri üzerinde ki beton köprü üç gün evvel komünist gerillacılar tarafından tahrip edilmiştir köprü ne vasıtaların ne de yürüyüş kullarının geçişine katıyen müsait değildir

d. KUVARI sivil emniyet müdürü tarafından bildirildiğine göre Kaan tank demiyorum CT 0522 Bölgesi Batı bölgesinde 30 kadar komünist gerillacının mevcut olduğunu ve birkaç gün evvel civarındaki köylere baskınlar yaptıklarını bildirmiştir

e. 3. Taburdan yakalanan bir NK komünist AMYONG-YONG'un bir konu batısında 380 kadar komünist gerillacıların mevcut olduğunu ve bunların 200 kadarının silahlı bir iki dağ topu ile bir ağır makineli ve bir taş topu olduğunu ve sık sık Kuzey istikametinde yer değiştirdiklerini ifade etmiştir...

Bahse konu raporun devamında 18 Kasım 1950 tarihinde yaşanan gelişmeler aktarılmıştır. Keşif kıtasının yol boyunca köylerde soruşturma yaptığı, komünist bir grup ile yaşanan çatışmada ölü ve yaralı olduğuna dair bilgi paylaşılmıştır. Bu kısımda daha detaylı bilgilere yer verilerek güzergâhta dikkat edilmesi gereken unsurlardan bahsedip düşman durumu hakkında bölge, grup bilgisi paylaşarak istihbari bilgiler kıymetlendirilmeye çalışılmıştır.

22 Kasım 1950'de 23 Kasım 1950'ye kadar:

1. Devre sonunda düşman durumu: Kroki gönderilmemiştir

2. Devre içinde düşman harekâtı

ÖZET:

a. Dost keşif unsurları düşmanın tutmakta bulunduğu arazide düşmana temas etmeden 6000 yerden kadar ilerlemişlerdir.

b. 35. Alay savaş grubu keşif unsurları (YE 3515, YE 31014, YE 3315) bölgeleri ve civarına keşfetmiş, düşmana rastlayamamıştır. Keşif unsurları (YE 3315) bölgesi ve civarında evvelce yaralanmış Çin esirlerini toplamışlardır.

c. 24. Alay savaş grubundan bir keşif kolu 183 rakımda tepeye gönderilmiş hiçbir düşmana tesadüf etmemiştir. DOLVİN savaş grubundan gönderilen keşif kolu düşmanla temas ettiğine dair hiçbir malumat vermemiştir.

3. Diğer haber alma faktörleri:

a. Düşmanın kayıpları zayiatı: Pek fazla

Bugünkü harp esiri 17

16 Kasım'dan 20 Kasım 1950'ye kadar alınan harp eserlerini miktarı: 186

Evvelki raporun toplamı: 17.398

Bugünkü genel toplam: 17.601

Hava durumu: Yarın sabah hava açık ve soğuk.

b. Diğer özel membalardan alınan haber alma faktörleri:

Aşağıdaki haberleri 23 Kasım 1950 günü 35. Alay savaş grubunun yakaladığı Çin esirlerden elde edilmiştir:

23 Kasım 1950 günü saat 13.00'te (YE 3315) bölgesi ve civarında top atışından yararlanmış bir harp eseri yakalanmıştır. Birliği 50. Kor'un 120. Tüneline bağlı müstakil keşif birliği. Kuvveti: 114 mevcutlu bir makineli tüfekli bu keşif kolunu ellerinin mütebaki kısmı piyade tüfeği ile teçhiz edilmiştir. Mevki 120. Piyade Tümeni 20 Kasım 1950 günü UNSAN civarında bulunmaktadır. Takriben 3.000 kişilik bir kuvvetin, tümenin büyük kısmının gerisindeki sahada olduğu...

19 Kasım 1950 tarihinden 22 Kasım 1950 tarihi arasında rapor içeriğinde bulunmamaktadır. 22 ve 23 Kasım 1950 tarihlerinde yaşanan keşif kolu faaliyetleri, toplam esir sayısı ve konum, saat belirtilerek düşmanın son durum hakkında gelişmeler aktarılmıştır.

23 Kasım 1950'den 24 Kasım 1950 tarihine kadar:

3. Devre sonunda düşman durumu:

ÖZET:

a. Dost kıtalar bugünkü taarruz esnasında düşmana tesadüf etmeden 6.000'den 10.000 yarıya kadar ilerlemişlerdir 35. Alay Savaş grubu (YE 335174) bölgesi ve civarında 24. Alay Savaş grubu (YE 5318) bölgesi civarına ilerlemişlerdir. Düşman yok mukavemetine maruz kalmadan DOLVIN grubu (YE 4323) bölgesi ve civarına kadar ilerlemiş yalnız (YE 438218) ve (YE 419219) bölgesinde hafif silah ateşine maruz kalmıştır. Devre sonuna kadar hiç düşman mukavemetine tesadüf edilmemiştir.

4. Diğer haber alma faktörleri

....c. Diğer özel kaynaklardan alınan haber alma faktörleri: 6. ROK Tümeninin 7. Alay 1. Taburundan esir alınmış, bir yüzbaşı 1. Süvari Tümeni birlikleri yardımı ile kaçarak birliğine iltihak etmiş ve aşağıdaki şu malumatı vermiştir.

a. Tahminen iki komünist için alayının ONJONG' dan FUCKHON'a giden yolun kuzey ve kuzeybatısındaki keza ONJONG' dan PHADONG'a akan nehrin civarında ordugâha geçtikleri ve hazırlanmış gözetleme mevzileri bulunmadığını ifade etmiştir.

b. İki komünist için alayına CHONGHON nehrinin batısından CHONSU-DONG'a kadar olan sahada TEAPYONG' un 2-4 kilometre kuzeyindeki asıl mukavemet hattında toplamakta olduğu 10 Kasım 1950 günü TEAPYONG da ki sivillerden işitilmiştir. Düşmanla aramızdaki sahada bulunan halktan birçoğu bütün siper kazma malzemeleri ile birlikte Çin komünist kıtalarına iltihak etmeyi arzu ettikleri sivil kaynaklardan alınan raporlardan öğrenilmiştir.

c. 15 Kasım 1950'de yapılan gözetlemede düşmanın tahminen bir tabur kadar kuvvetinin PYONGDONG' un kuzeyindeki dağın eteklerine tahkimat yaptığı ve bunu İPSOK batısına kadar uzattığı öğrenilmiştir²¹⁹."

Raporun son kısmında 23-24 Kasım 1950 tarihinde sivil kaynaklardan alınan bilgiler keşif unsurları tarafından raporlanmıştır. Halkın bir bölümü keşif unsurları yardım etmekte iken diğer çatışma bölgeleri arasında kalanlar ise siper kazma malzemeleri ile birlikte Çin komünist kıtalarına katılmayı arzu ettikleri şeklinde bilgiler bulunur.

Bahse konu raporu genel olarak değerlendirecek olursak, bu rapor teknik olarak cari istihbarat raporuna örnek teşkil edebilir. Raporda 18-24 Kasım 1950 tarihleri arasında yaşanan gelişmeler, keşif faaliyetleri, sivil kaynaklar ve tutsaklardan elde

²¹⁹ ATASE Arşivi KHK, K: 6, G: 3, B: 3, SS.1-11.

edinilen bilgiler Kunuri muharebesinin başlamadan önce Kore TSK kuvvetlerinin elini güçlendirmiş ve yapacağı hamleleri daha kararlı ve doğru atmasına yardımcı olmuştur. Aynı zamanda yukarda bahsetmiş olduğumuz durum değerlendirme raporlarına da kaynak teşkil etmiştir.

3.3.2. Kore TSK Temel Tanımsal İstihbarat Raporları

İkinci bölümde temel tanımsal istihbaratın amacının nispeten istikrarlı veri ve bilgi toplamak olduğunu, günlük değişkenleri anlamlandırdığını ve istihbaratın kalbi olduğunu belirtmiştik. Kore savaşı boyunca ortaya konulmuş olan TSK istihbarat raporlarında ki keşif faaliyetleri, yaşanan olaylar sonunda ki günlük değişkenler, düşman hakkında ki ölü sayısı, yaralı sayısı, imha olan araç teçhizat bilgileri vb. düşman hakkındaki malumatların bulunduğu raporlar ise temel tanımsal istihbarat raporları çatısı altında değerlendirilebilir. Kore TSK istihbarat raporlarından örnek verecek olursak:

“1 Ekim 1952'ye kadar S-2 Çalışması

1. Düşman hakkında alınan bilgiler:

25. Tümen karşısında düşmanın 1. Tümen, 15. Tümeni vardır. 1. Tümenin 17. Piyade Alayı ve 15. Tümenin 48. ve 50. Alayları cepheededir. Diğer alaylar A. Muharebe hattının 2 km kadar gerisindedir.

2. Düşman topçusu:

1 Tümen cepheye gelmeden evvel düşman top adedi şöyle idi,

49 adet 76 mm 15. Tümen topçusu

14 adet 76 mm Dağ Topu

16 adet 76 mm Alay kuruluşuna dahil top.

44 adet 122 mm Obüs

Toplam 123

76 mm'lik toplar 14.850 Yd, 122 mm toplar 22.400 Yd 122 mm obüsler 9872 Yd'ye kadar atabilmektedir. Bugünkü durumda cepheye 2. Tümeninde girdiğine göre bu top adetinin iki misline çıkmış olması icap eder.

Halen 39 düşman top mevzii bellidir ve bunlar genel olarak düşman A.Mu. hattından 3 ila 5 km kadar geride bulunmaktadır. Bu toplardan en ziyade faaliyette bulunan 76 mm toplar olup sığınakları tahribe kâfi kudrette değildir.

3. Düşman Havanları:

25. Tümen cephesinde 12 Eylül 1952 tarihinde 132 adet 82 mm ve 93 adet 120 mm havan mevcut olduğu bilinmektedir. Bu miktara 2. Tümen kıtalarının tavanları dahil değildir. Düşmanın kuruluşundaki hava miktarı şöyledir:

Havan tipi 82 mm P. Taburunda 12 P. Alayında 36 P. Tümeninde 108

Cephede iki Kuzey Kore Tümeni mevcut olduğuna göre 204 adet 82 mm ve 48 adet 120 mm havan mevcut olması gerekmektedir. Düşmanı Türk topçu taburu tesir sahasında yerleri belli olan havan mevzii 60 adet olup, her mevzii de 1:12 havan vardır. Tespit edilen tek havan mevzi 300 adet ise de hakikatte kuruluştaki bu kadar havan yoktur. Çünkü: Tabur Ateş sahası 27. P. Alayı tepesidir ki burada düşmanın e kadar kuvvetli ve onun gerisinde ihtiyat ikinci bir piyade alayı daha vardır bunların kuruluşunda 80 havan olması icap eder. Hava ve yer gözetleyicileri tarafından 300 adet Havan mevzii keşfedilmiş olması düşmanın ne kadar değişik mevzilerden ateş ettiğini gösteren adeti bir ispattır.

Düşmanı 82 mm'lik havan mevzileri takriben düşman A.Mu.H dan başlayıp 3 Km derinliğe kadar gitmektedir.

4. Düşman Mermileri:

İhtiraklı top mermisi yoktur. Buna mukabil 80 mm ihtiraklı propaganda mermileri mevcut olup tapalarında 16 saniye kadar taksimat vardır. Bu mermilerin içine infilak maddesi konularak kullanılabileceği teknik haber alma unsurları beyan etmişlerse de şimdiye kadar havada tahrip tanesine tesadüf edilmemiştir...

Raporun bu kısmında düşman hakkındaki imha olan araç teçhizat bilgileri paylaşılmış devam eden kısımlarda da düşmanın konumu ve özel durumları hakkında istihbari bilgiler paylaşılmıştır. Temel tanımsal istihbarat raporlarında genel olarak günlük değişkenlerden bahsedilmekte, bahse konu raporda ise günlük değişkenler, düşman hakkında ki ölü sayısı, yaralı sayısı verilmektedir. Bu durumda raporu temel tanımsal istihbarat raporu olarak değerlendirmemize sebep olmuştur.

...Genel Durum: 5 Ekim 1952 günü 45. US Tümeni bölgesinde gelişen Kuzey Kore taarruzu saat 19'dan 3244-3444 hattına vasıl olmuştur.

25. Tümen ihtiyatı olan Türk Tugayına 5 Ekim 1952 günü hareket için hazırlık emri verilmiş ve X. Kolordu ihtiyatı olan 8.K. Tümeni 45. Tümen bölgesine hareket etmiş bulunmaktadır.

Özel Durum: Saat 22:30 da Top.Tb.K. Tugay K. nından telefonla şu emri almıştır.

(1. 45. Tümen bölgesindeki düşman girmesi 25. Tümen doğu kanadını tehdit ettiğinden 1. Piyade Tb. bu gece STRETCH planına göre DT 2740 ile 2736 arasındaki mevzie intikal edecektir.

(2. Top. Tb. undan 1 BT yarın (6 Ekim 1952) saat 06.00 da 2336 karesine hareket ederek 1. Piyade Tb. unu desteklemek üzere saat 08.00 de atış hazırlıklarını bitirmiş olacaktır.)

Top.TB.K., A Bt K. nını çağırarak durumu izah etmiş ve 6 Ekim 1952 günü saat 07.00 de 1931 karesinden hazırlık mevziinde bulunmak üzere hareket etmiştir. Saat 09.00 de ilk atımı atacak şekilde ateş mevziinde hazırlıklarını tamamlanmasını emretmiştir²²⁰.

Bahsi geçen temel tanımsal istihbarat raporumuzu genel olarak değerlendirecek olursak, düşmanın envanterinde bulunan mühimmat hakkında bilgi verilmiş ayrıca düşman hakkında ne zaman taarruzda bulunacağı, konumu ve ilerleyen günlerde nerelere intikal edebileceğine dair malumatlar derlenmiştir. Raporun sonlarına doğru genel durum, özel durum, başlıkları altında günlük değişkenlere anlam kazandırılmış ve son durum hakkında bilgi verilmiştir.

3.3.3. Kore TSK Spekülatif Değerlendirmeci İstihbarat Raporları

Spekülatif değerlendirme istihbarat raporları, gelecek ile ilgili öngörülerde bulunarak belirli değişkenler, doğa yasalarından esinlenerek, birbirleriyle etkileşime girdiklerinde ortaya çıkacak sonuçlardan yola çıkarak ilkeler geliştirmeye çalışır. Yukarıda bahsettiğimiz gibi bu rapor tipinin öngörüler, genellikle değişik zamanlarda tekrarlayan olayların incelemesine dayanır. Kore TSK' nin 1 Aralık 1951 tarihli istihbarat raporunda, yaşanabilecek bir sabotaja karşı Tugay komutanı üst yazısı ile istihbarat ajanlarına uyarıda bulunulmuştur. Bahse konu rapor şu şekildedir:

“Karşı Haber Alma Hk.

1- 25 Tümen CTC tarafından sabotaj ve espiyonaj hakkındaki Emir sureti aşağıya çıkarılmıştır gizliliğe önem verilmesini ve her an bu gibi kötü niyetli kimselerle karşılaşmak ihtimali göz önünde bulundurularak bölgemizde görülecek her yabancıyı yakalanarak Tugay g-2 amirine gönderilmesini ve bu hususta her arkadaşın uyanık

²²⁰ ATASE Arşivi, KHK, K: 86, G: 101, B: 101(1:3), SS.1-3.

bulunmasını;

2- *Birliklerde bulunan Korelilerden müseccel olmayanlar varsa derhal birlikten uzaklaştırılacak ve 6 Aralık 1951 gününe kadar müseccel olmayan Korelinin bulunmadığı tugaya bildirilecektir. Emre aykırı hareket eden hakkında Kanuni işlem yapılacaktır gereğini rica ederim*

3- *A ve B planına göre yayınlanmıştır...*

Raporun bu kısmında rapor içeriğine geçmeden önce muhataplarına karşı bir uyarı yapılmış ve uyulmaması halinde bir müeyyide ile karşı karşıya kalabileceği belirtilmiştir.

Bütün Ajanların Dikkatine

SABOTAJ: KMAG, ROKA CIC' nin verdiği göre, takriben doksan (90) kadar genç yaşta çocuklardan mürekkep bir grup, ekim ayının başından beri askeri tesislerin imhası ve zehirleme metotları üzerine eğitim görmektedir. Bu eğitimin ocak ayının ilk günlerinde sona ereceği pek kuvvetli bir ihtimal dahilindedir. Bunlar Güney Kore harp yetimi olarak kaydırılacaklardır. Bütün birliklerin buna göre uyanık durması ve bunların meydana çıkarmaya çalışması arzu edilmektedir.

ESPIYONAJ: 704. CIC birliği ajanlarından haber verdiği göre, Kuzey Kore'deki KIM IL SUNG okulu birçok mezuna casusluk ve adam öldürmek gibi vazifeler vererek onların Güney Kore'ye göndermiştir. Mezunların dilenci veya mülteci olarak tabdil oldukları haber verilmektedir.²²¹''

Yukarıda değerlendirmiş olduğumuz farklı türdeki istihbarat raporları gibi bu spekülatif değerlendirmeci istihbarat raporu da istihbarata karşı koyma faaliyetleri kapsamında ajanlardan alınan kesin olmayan bilgiler dahilinde, gelişebilecek olaylar hakkında uyarılarda bulunulmuştur. Spekülatif değerlendirmeci istihbarat raporlarının en önemli özelliğinin geleceğe yönelik öngörülerde bulunması ifade etmiştik bahse konu rapor ise bunu açık bir şekilde ortaya koyarak yaşanabilecek olumsuz olayların önüne geçmek için tedbirler sunmaktır.

Kore Savaşı'nda Türk Silahlı Kuvvetlerinin bazı istihbarat raporlarını üç başlık altında inceleyip örnekler verdik. Bir sonra ki başlığımızda Kore Türk Silahlı Kuvvetlerinin 1950-1953 yılları arasında ki istihbarat raporlarını kronolojik olarak ele alıp önemli başlıklardan detaylar vermeye çalışacağız.

²²¹ ATASE Arşivi, KHK, K: 47, G: 5, B: 5 (1:4), SS.1-4.

3.4. KORE TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ İSTİHBARAT RAPORLARI

Kore Savaşı'nda Türk Tugayı, Kunuri Muharebeleri (26-30 Kasım 1950), Kumyangjangni Muharebesi (25- 27 Ocak 1951), 431-109 Rakımlı Tepe Muharebesi (28 Ocak-5 Şubat 1951), Taarruz Muharebeleri (7 Şubat-7 Mart 1951), Çekilme ve İlerleme Muharebeleri (1 Mayıs -16 Kasım 1951), Mevzi Muharebeleri (16 Kasım 1951-20 Ağustos 1952) ve İleri Karakol Muharebeleri (15 Mayıs-7 Temmuz 1953)'ne muharebelerinde aktif olarak vazife almıştır. Bahse konu muharebeler sonucunda BM Ordusu, 38. Paralel' in güneyine hâkim olmayı başarmıştır. Dolayısıyla BM Ordusu, Kore Savaşı'ndaki hedefine ulaşmış ve Kuzey Kore Kuvvetlerinin (Kuzey Kore, Çin ve Sovyet Rusya'dan müteşekkil) ateşkes çağrısına olumlu yanıt vermiştir. Ateşkes görüşmeleri, 8 Temmuz'da başlamış ve 27 Temmuz 1953'te son bulmuştur. Böylece Kore Yarımadası'nda üç yıllık kanlı savaş sona ermiştir²²².

Kore Savaşı'nda Türk Tugayı'nın katılmış olduğu bazı muharebeler başlamadan önce veya bittikten sonra ki süreçte birçok istihbarat raporu mevcuttur. Bazı muharebelerinde ne öncesinde ne de sonrasında erişime açılan raporlar içerisinde herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bu durumdan dolayı, kronolojik olarak ele alacağımız raporları 1950-1953 yılları arasında görev yapan Türk tugayları dönemlerine göre inceleyeceğiz.

3.4.1. Birinci Türk Tugayı İstihbarat Raporları

Kore' ye asker gönderme kararının ardından ortaya çıkan ittifakın adı “BM Türk Silahlı Kuvvetleri Komutanlığı” oldu. Fakat daha sonra iletişim kolaylığı sağlamak amacıyla birimin adı “Kore-Türkiye Komutanlığı” olarak değiştirildi²²³. Kore Savaşı'nda görevlendirilecek subaylar tam olanaklı askeri hastanelerde muayene edildiler ve sağlam raporu alanlar Kore Tugayı'na atandılar. Asker olarak er sınıfı atamaları kadroların %10 fazlası ile yapılmıştı²²⁴.

Ankara'daki 2. Zırhlı Tugay Komutanı Tuğgeneral Tahsin Yazıcı, 10 Ağustos 1950 tarihinde Genelkurmay Başkanlığına çağrılarak Orgeneral Nuri Yamut tarafından görev teklif edilmiş, yazışmalardan ve gerekli izinlerin alınmasından ardından, Süvari Tuğgeneral Tahsin Yazıcı, 1. Kore Tugayının Komutanlığına 18 Ağustos 1950

²²² *Kore'de Türk Muharebeleri*, ss.61-197.

²²³ ATASE Arşivi, KHK, K: 3, G: 97, B: 97-1.

²²⁴ Bahtiyar Yalta, *Kunuri Muharebeleri ve Geri Çekilmeler*, Kıvılcım Matbaası, s. 11, Ankara 2005, s.43.

tarihinden itibaren atandı. Yazıcı, 1912 yılında Harp Okulu'ndan süvari teğmen rütbesiyle mezun olmuş tecrübeli bir askerdir. Piyade Albay Celal Dora, 17 Ağustos 1950'de Çankırı Piyade Okulu Meclisi tarafından 241. Piyade Alayı komutanlığına seçildi. Albay Celal Dora, 1 Mart 1920'de Harp Okulu'ndan Teğmen rütbesiyle mezun olmuş, 16 Mart 1920'de Mudanya üzerinden Kuvayi Milliye katılarak milli mücadeleye başlayan değerli bir askerdir.²²⁵.

15 Eylül 1950'de dört yük treni ve askerlerin bulunduğu trenler, 19-20 Eylül tarihlerinde Ankara'dan yola çıkarak İskenderun'a ulaşmıştı²²⁶. 24 Eylül 1950'de tugayın gücü 4.810 kişiydi. İlerleyen zamanlarda atama emri geç ulaşan veya uzak coğrafyalardan gelen subay ve astsubaylarla; Ankara'daki Amerikan yardım biriminde çalışan birkaç Amerikalı subayın da eklenmesiyle tugayın gücü 5.082'ye çıktı²²⁷.

1. Türk Tugayı'nın askerleri ile eşya araç ve gereçlerini Kore'ye nakil eden beş gemi Süveyş Kanalı- Kızıldeniz- Mendep Boğazı- Seylan Adasının merkezi noktasında bulunan Colombo- Singapur- Filipinler ve Formosa Adası deniz yolunu takip ederek, aralarındaki uzaklık ve sıralarını muhafaza ederek yirmi bir günde Kore'nin güneydoğusunda yer alan Pusan Limanına birer gün ara ile 18, 19 ve 20 Ekim 1950 günlerinde düzen içinde ve sessizce varmışlardır²²⁸.

Transfer sırasında gemide eğitim faaliyetlerine devam edildi. Deniz yolculuğunun ilk günlerde verdiği rahatsızlıkların aşılmasının ardından alarm ve topçu eğitimleri, toplantılar ve taktik tatbikatlar yoğun bir şekilde devam etti²²⁹. Birinci Türk Tugayı tamamen Kore yarımadasına intikal ettikten sonra, gerekli eğitimleri ve teçhizat desteği sağlandı ve ardından Taegu şehrine alınarak Japonlardan kalma bir kışlaya yerleştirildi²³⁰. Bunun ardından istihbarat ve keşif faaliyetlerine derhal başlamıştır.

Bu tarihlerde yazılmış olan istihbarat raporlarının bizim için diğer bir önemi ise yukarıda da bahsetmiş olduğumuz gibi Kunuri muhaberelelerinden önceki keşif faaliyetlerini bulunduruyor olmasıdır.

Türk Tugayının 1950 yılının son aylarında girmiş olduğu en çetin

²²⁵ ATASE Arşivi, KHK, K: 1, G: 41, B: 041-80

²²⁶ İsmail Gökçen kabilelerinin Ankara'dan ayrılış tarihini 12 Eylül 1950 günlerden Salı, Seyfi Erkmen ise 18 Eylül 1950 Pazartesi günü olarak bildirmektedirler.

²²⁷ Yazıcı, *a.g.e.*, s. 80.

²²⁸ Gnkur. Harp Tarihi Başkanlığı, *a.g.e.*, s. 77; ATASE Arşivi, KHK, K: 4, G: 4, B: 004-33.

²²⁹ ATASE Arşivi, KHK, K: 4, G: 4, B: 004-27.

²³⁰ Mehmet Sedat ERKAN, "Kore Savaşı ve Kore'de Türk Tugayı (25 Haziran 1950-6 Temmuz 1953)", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, Sayı 203, Ankara, 2013, s.7.

muharebelerden biri olan Kunuri Muharebesi'ndeki başarısı, ABD 8. Kolordusunun yıkımdan kurtarılmasını sağladı. Bu anlamda BM ordusuna büyük katkı sağlayan, savaş sırasında şehit olan 1. Türk Tugayı mensuplarının naaşları ülkeye ulaştığında halk, savaşın vahim sonuçlarıyla karşı karşıya kaldı²³¹.

Birinci Türk Tugayının ATASE arşivinde ulaşabildiğimiz ilk istihbarat raporları, periyodik olarak hazırlanmış 17-18-19-22-23-24 Kasım 1950 tarihli raporlardır²³². Bu raporlarda genel olarak Güney Kore sınırları yani 38. Paralelin güneyinde bulunan bölgeler (Sinso-Myon, Munsan, Soktong-ni, Tosan-Myon), Kuzey Kore sınırları ve sınırlarda meydana gelen olaylar, icraatlar, düşman durumu, mayın saldırıları, tahribat ve zaiyat bilgisi paylaşımı, keşif sonuçları ile düşman gruplarının durumu hakkında bilgi verilir. Birinci Türk Tugayının ulaştığımız olduğumuz istihbarat raporlarını kronolojik olarak sıralamamız gerekirse;

Kutu:9, Gömlek:1, Belge:1(1-93) yer bilgisine sahip ve 06/01/1951 tarihli periyodik istihbarat raporları, 6 Ocak 1951 tarihi ile 31 Ocak 1951 tarihleri arasında kapsayan toplam 26 rapor, 93 sayfadan ibarettir. Raporların içeriğinde, Yirmi Beşinci Amerikan Piyade Tümen Karargahı'nın hazırladığı düşman durum ve faaliyetleri, ile çeşitli istihbarat konuları yer alır²³³.

Kutu:17, Gömlek:8, Belge:8(1-40) yer bilgisine sahip ve 01/04/1951 tarihli periyodik istihbarat raporları, 1 Nisan 1951 tarihi ile 30 Nisan 1951 tarihleri arasında kapsayan toplam 32 rapor, 40 sayfadan ibarettir. Raporların içeriğinde, Kore Türk Kuvvetleri İstihbarat Şubesi'nin, ABD istihbarat birimlerinden elden etmiş olduğu, Birinci Amerika Birleşik Devletleri Kolordusu Yirmi Beşinci Tümen cephe mıntıkasındaki dost ve düşman birliklerinin durumunu onlara karşı alınabilecek önlemleri ve önerileri içerisinde bulundurulur. Ayrıca bu raporlar içerisinde yazılmış olan önceki raporlar hakkında gerekli düzenlemelerin yapılmasına dair resmi yazışmalarda bulunmaktadır²³⁴.

Kutu:25, Gömlek:115, Belge:115(1-4) yer bilgisine sahip ve 11/06/1951 tarihli istihbarat raporu, iki sayfadan oluşan tek rapordur. Bu raporun içeriğinde bizim için önemli olan husus ise 11 Haziran 1951 tarihine ait cephe durumunu ve Üçüncü Tabur

²³¹ "Kore Şehitleri İçin Mevlit", **Milliyet**, 23 Aralık 1950, s.1.

²³² ATASE Arşivi, *KHK*, K: 6, G:3, B: 3(1-11).

²³³ ATASE Arşivi, *KHK*, K: 8, G:1, B: 1(1-93).

²³⁴ ATASE Arşivi, *KHK*, K: 17, G:8, B: 8(1-31).

cephe durumu overleyini içeriğinde bulunduruyor olmasıdır²³⁵.

Kutu:28, Gömlek:87, Belge:87(1-50) yer bilgisine sahip ve 01/07/1951 tarihli periyodik istihbarat raporları, 01 Temmuz 1951 tarihi ile 31 Temmuz 1951 tarihleri arasını kapsayan toplam 31 rapor, 50 sayfadan ibarettir. Raporların içeriğinde, Kore Türk Kuvvetleri 241. Piyade Alayı Keşif Kolları'nın elde ettiği istihbarat bilgilerinin Tugay İstihbarat Şubesi'nce değerlendirilmesi ve bu değerlendirmeler sonucunda elde edilen kararlar paylaşılmıştır. Raporlar genel olarak günlük haber alma şeklinde istihbari mahiyette ele alınmıştır. Bu tarz raporlar Kore Savaşı boyunca çoğu yerde karşımıza çıkmaktadır²³⁶.

Türk Tugayı tarih fark etmeksizin savaş dönemi boyunca ortak tarihler içerisinde farklı taburlar, bölükler vasıtasıyla istihbarat raporları hazırlamıştır. Bu duruma örnek olarak, Kore Türk Kuvvetleri Topçu Taburu Komutanlığı'nın elde etmiş olduğu istihbarat raporları verilebilir.

Kutu:28, Gömlek:86, Belge:86(1-13) yer bilgisine sahip ve 20/07/1951 tarihli periyodik istihbarat raporları, 20 Temmuz 1951 tarihi ile 30 Temmuz 1951 tarihleri arasını kapsayan toplam 10 rapor, 13 sayfadan ibarettir. Raporların içeriğinde, Kore Türk Kuvvetleri Topçu Taburu Komutanlığı'nın elde etmiş olduğu istihbarat ve cephe haberleri ile oluşturduğu günlük haber alma çalışmaları, 1. 2. ve 3. Piyade taburlarının vazifeleri, keşif sonuçları ile düşman gruplarının durumu hakkında bilgi paylaşılmıştır²³⁷.

Kutu:29, Gömlek:142, Belge:142(1-182) yer bilgisine sahip ve 20/07/1951 tarihli periyodik istihbarat raporları, 1951 Temmuz ayı içerisinde ki yukarıda bahsetmiş olduğumuz tugay genelindeki bütün raporları kapsayacak şekilde hazırlanmıştır. Arşiv belgesi 182 sayfa, 100' den fazla rapor ve eklerinden oluşur²³⁸.

Kutu:38, Gömlek:71, Belge:71(1-241) yer bilgisine sahip ve 02/09/1951 tarihli periyodik istihbarat raporları, 1 Eylül 1951 tarihi ile 30 Eylül 1951 tarihleri arasını kapsayan ekleri ile birlikte toplam 30 rapor, 241 sayfadan ibarettir. Raporların içeriğinde, Kore Türk Kuvvetleri Komutanlığı İstihbarat Şube Müdürlüğü'nün, 25. Amerikan Piyade Tümeni, 241. Piyade Alayı ve Topçu Tabur İstihbarat Şubelerinden

²³⁵ ATASE Arşivi, KHK, K: 25, G:115, B: 115(1-4).

²³⁶ ATASE Arşivi, KHK, K: 28, G:87, B: 87(1-50).

²³⁷ ATASE Arşivi, KHK, K: 28, G:86, B: 86(1-13).

²³⁸ ATASE Arşivi, KHK, K: 29, G:142, B: 142(1-182).

gelen haberlerle elde etmiş olduğu Eylül ayı içerisinde ki günlük haber alma faaliyetleri, keşif sonuçları ile düşman gruplarının durumu hakkında bilgi paylaşılmıştır²³⁹.

241. Piyade Alay Komutanı olarak Kore Savaşı'na katılan Dora alay dağıtıldıktan sonra tugay komutan yardımcısı olduğunu yukarıda belirtmiştik²⁴⁰. Üç piyade taburundan oluşan 241. Piyade Alayı, Türk Tugayı'nın hem fiziki güç olarak hem de keşif faaliyetleri olarak en önemli bölümünü oluşturunuyordu.

241. Piyade alayının hazırlamış olduğu ve tugay için önemli keşif faaliyetlerini içerisinde bulunduran aynı zamanda 1. Türk Tugayı'nın Kore de yapmış olduğu faaliyetlerinde özetini oluşturan arşiv belgeleri, *“Kore Türk Kuvvetleri 241. Piyade Alayı keşif kollarının icra ettiği keşif görevi sonucunda elde edilen istihbaratların yer aldığı haber alma özetleri.”* başlığı altında Kutu:45, Gömlek:91, Belge:91(1-91) yer bilgisiyle tasnif edilmiştir.

1. Türk Tugayının istihbarat raporları genel olarak, günlük istihbarat raporları şeklinde hazırlanmıştır. Günlük istihbarat raporlarının en önemli özelliği, en güncel bilgileri içeriğinde bulundurması ve bu bilgiler öngörüşel, araştırma raporlarına kaynak teşkil etmesidir.

Kore Savaşı sırasında yaralandıktan sonra evlerine dönen ilk grup 8 Ocak 1951'de geldi. Savaşta yara alanlar ve sonrasında Tokyo'da tedavi altına alınan askerlerin bir kısmı Ankara Gülhane Hastanesi'nde, diğer kısmı da İstanbul'da bulunan Kasımpaşa Deniz Hastanesi'ne getirilmiştir. Havayolu ile İstanbul'a gelen yaralılar, birçok bakan ve bazı milletvekillerinin yanı sıra askeri ve sivil yetkililer tarafından Yeşilköy Havalimanı'nda tertiplenen törenle karşılandı. Törene erken saatlerde havalimanına toplanan vatandaşlar da katıldı²⁴¹.

Savaşın en şiddetli dönemlerinde görev alan 1. Türk Tugayı esir sayısı diğer görev alan tugaylardan fazladır. Esir düşen askerler, esir düştükleri süre zarfında psikolojik ve fiziksel zorluklar yaşadıklarını aktarmışlardır.

Tugayın esir düşen bir asker iki arkadaşı esir düştükten sonra 9 gün boyunca Çinlilerin kendilerini cephe taşıyarak çalıştırdıklarını ifade etmektedirler. Komünistler, 10. günde mahkumları kuzeye intikal ettirmeye başlayınca askerler, dik bir yolda yürürken uçurumdan atlayarak kurtulduklarını, daha sonra kendi birliklerine

²³⁹ ATASE Arşivi, KHK, K: 38, G:71, B: 71(1-241).

²⁴⁰ Denizli, a.g.e., s. 77.

²⁴¹ **Ulus**, 9 Ocak 1951, s.1; **Zafer**, 9 Ocak 1951, s.1; **Hürriyet**, 9 Ocak 1951, s.1.

teslim olduklarını söylemişlerdir²⁴². Tarihi kaynaklara bakıldığında bu muharebelerde 94 Türk askerinin Çinlilere esir düştüğü anlaşılmaktadır²⁴³.

1. Türk Tugayından sonra görev alan birlikler kademeli olarak değiştirildi ve savaşa katılanların evlerine dönmelerine izin verildi. 1. Türk Tugayı'nın ilk konvoyu İstanbul'da karşılandı. Kore'den geri dönen askerleri karşılamak için 14 Ağustos 1951'de İstanbul Galata İskelesi'nde daha büyük bir tören düzenlendi²⁴⁴. Türkiye'ye geri dönecek son birlikleri getirmek üzere 1 Aralık 1951 tarihinde Inchon Limanına gelmiş olan General W. C. Langfitt gemisi ise aynı gün 1344 er, 73 astsubay ve 61 subay personeli alarak Türkiye ye geri dönmek üzere hareket etmiştir²⁴⁵.

1950 yılının sonralarına doğru başlayan savaş 1951-52-53 yılları arasında devam etmiş zaman zaman durağan geçse de istihbarat ve keşif faaliyetleri olarak sürekliliğini korumuştur. 1951 tarihindeki istihbarat raporları hem 1. hem de 2. Türk Tugayının raporlarını içermektedir.

3.4.2. İkinci Türk Tugayı İstihbarat Raporları

16 Kasım 1951'de Kore 1. Türk Silahlı Kuvvetleri Komutanı Tümgeneral Tahsin Yazıcı, tugayın komutasını Tuğgeneral Namık Argüç' e devretti. Argüç ise 27 Ekim 1951 tarihli kararla Kore Türk Silahlı Kuvvetleri Komutanlığına atandı²⁴⁶. 2. Kore Türk Silahlı Kuvvetleri son kfile ile birlikte (110 subay, 57 astsubay ve 1654 er mevcuduyla) 19 Kasım'da Kore'de göreve gelmiştir²⁴⁷.

2. Türk Tugayının görevi devraldığı günler, 8 Ekim 1951'de sona eren ateşkes görüşmelerine, dolayısıyla savaşın devam etmediği döneme denk geldi. Tugayın savaş alanına gelişinin ilk günleri olan 6 Kasım'dan 22 Kasım'a kadar yoğun istihbarat faaliyetleri gerçekleştirildi.

Türk tugayının düşman saflarında ki durumu tespit etmek ve birliğe yeni kan akması nedeniyle düşmanın tükenmesini en üst düzeye çıkarmak amacıyla gerçekleştirdiği istihbarat ve istihbarat faaliyetleri de bazı kayıplarla sonuçlandı. Bu faaliyetlerde 7 ölü ve 31 yaralı verilirken Komünist ordudan 14 esir, 201 ölü tespit

²⁴² Fikret ERTAŞ vd., *Samsun'da Yaşayan Kore Gazilerimiz*, İlkadım, T.C. İlkadım Kaymakamlığı Kültür Yayını, 2011, s.25.

²⁴³ Yücel, *a.g.e.*, s.42.

²⁴⁴ *Yeni Asır*, 15 Ağustos 1951, s.1.

²⁴⁵ ATASE Arşivi, *KHK*, K: 44, G:25, B: 25-8.

²⁴⁶ ATASE Arşivi, *KHK*, K: 44, G:2, B: 2 (1-12).

²⁴⁷ ATASE Arşivi, *KHK*, K: 44, G:24, B: 24-4.

edilmiştir²⁴⁸. Genelkurmay Başkanlığı'ndan açıklanan verilere göre, Kore Savaşı'nın durgun olduğu dönemde görev yapan 2. Türk Tugayı'nda esir alınan herhangi bir askerin bulunmadığı açık. Bu dönemde Türk askerlerinin esir alındığına dair Amerikan kaynaklarında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır²⁴⁹.

20 Aralık 1951'e kadar Kuzey Kore kuvvetlerinin küçük birliklerle ana mevkiye veya ileri muhafız mevzilerine keşif amacıyla baskın yapması veya esir alması nedeniyle geceleri sürekli silah altında durmak ve çatışan küçük birliklere ve hatta topçu ve ağır havan toplarına sahip keşif birimlerine destek sağlamak gerekiyordu²⁵⁰.

BM güçleri, askerleri savaş karakolları adı verilen ileri pozisyonlara yerleştirerek sürpriz saldırıları ilk anda püskürtmeye çalıştı. Kuzey Kore ve Çin kuvvetleri bazı zamanlar güçlendirilmiş bölük veya taburları kullanarak muharebe mevzilerine ve kilit savunma mevzilerine önemli gece saldırıları düzenledi. Bu taarruzlar mevzideki bütün silahların özellikle topçunun ateşleriyle her defasında püskürtülmüştür. BM güçleri hem karşı tarafı yok etmek hem de savaş alanını aydınlatmak için topçu birliklerini kullandı. Gece operasyonları sırasında topçu ve havacılık, savaş alanını sürekli olarak aydınlatma mühimmatıyla aydınlatmıştır

Muharebeler sırasında savaşın iki tarafı da esir almıştır. Savaş ilerledikçe savaş esirleri hem itibar hem de istihbarat fırsatı olarak görülmeye başlandı.

BM karargâhı mahkumların yakalanması emrini verdi. Emirde, Türk tugayının kolordu cephesinde uzun süre esir ele geçirilemeyeceği fakat mutlaka ele geçirilmesi gerektiği belirtilerek, bu konuda birçok başarıyla adından söz ettiren Türk tugayından 25. Tümen komutanının görevlendirileceği belirtildi²⁵¹. Türk Tugayı 14/15 Aralık 1951 gecesi Çin Alayına karşı yapmış olduğu taarruz sonucunda, Çinliler 3 er ve 1 subayı teslim etmek zorunda kaldı ve 200'den fazla kişi öldürüldü. Türk birliğinde ise 3 ölü, 3 yaralı vardır²⁵².

Mevzi muharebeleri geniş çaplı saldırıları gerçekleştiremese de yakın hedeflere saldırılarak ve en yakın düşmanı savaştan uzaklaştırarak, birliklerin güvenliğinin sağlanması için çaba gösterildi. 1052 rakımlı tepedeki siperin aniden ele geçirilmesi de

²⁴⁸ ATASE Arşivi, KHK, K: 44, G:1, B: 1-6.

²⁴⁹ Burçin ERLEVENT, *1950-1953 Kore Savaşında Esir Kamplarındaki Türkler*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, 20014, s.72.

²⁵⁰ "Kore'de Kış Başladı", *Milliyet*, 3 Kasım 1951, s.1.

²⁵¹ ATASE Arşivi, KHK, K: 48, G:72, B: 72-2.

²⁵² ATASE Arşivi, KHK, K: 48, G:50, B: 50-10.

böyle bir baskınla gerçekleşmiştir.

17 Nisan gecesini 18 Nisan sabahına bağlayan gece bir piyade grubunun desteklediği küçük bir grup sessizce yaklaşarak komünist mevzilerin önündeki sipere girdi. Burada bulunan dört Çinli öldürülmüştür. Bunun ardından ana siperlere yaklaşarak el bombaları ve süngü yardımıyla bu hendeğe girmeyi başardılar. Harekâta 7 kişi yaralandı. Bölüğün gerçekleştirdiği bu harekât, mevzideki Türk tugayı tarafından da tüm imkanlarla desteklendi. Bu yüzden 1052 rakımlı tepeye ateş eden silahların yan ateşi altına alınması zorunlu bir durum haline gelmiştir. Böylece birkaç saat içinde büyük miktarda mühimmat tüketildi. 2 kişinin öldüğü, 19 kişinin de yaralandığı bu saldırıda karşı tarafın da 30-40 civarındaki kayıp vermesinin yanı sıra bir makineli tüfek ve bir piyade tüfeği ele geçirildi²⁵³.

Bu saldırıya katılanlar o dönemde zırhlı gömlek olarak adlandırılan koruyucu yelekler giyiyorlardı. Plastik esaslı bir malzemeden yapılan bu yelekler, cesedi kurşun parçalarından korudu ve hafif yaralanmalı askerlerin kurşun ve şarapnellerden kaçınmasına olanak sağladı. Yakın mesafeden birden fazla silahla vurulan saldırganları bu yeleklerle korumak, birim kayıplarını azaltmıştır²⁵⁴.

Kasım 1951 tarihinde Tugay da görev değişimi yaşanmış 1. Türk Tugayı komuta kademesi ile birlikte yerini 2. Türk Tugayı'na devretmiştir. 2. Türk Tugayı'nın başına göreve gelen Tuğgeneral Namık Argüç nin 1 Aralık 1951 tarihli istihbarat raporunda, yaşanabilecek bir sabotaja karşı Tugay komutanı üst yazısı ile istihbarat ajanlarına uyarıda bulunmuştur. Bu raporda düşmanın sabotaj ve haber alma faaliyetlerine karşı gerekli tedbirlerin alınması ve 25. Tümen bölgesinde görülecek her yabancının yakalanarak Tugay İstihbarat Şubesi'ne gönderilmesi hakkında emir yayınlanmıştır. Spekülatif değerlendirmeci istihbarat raporları, başlığımızda bahsettiğimiz bahse konu rapor²⁵⁵, savaşın ateşkes görüşmelerine denk geldiği bu dönemde keşif faaliyetlerinin önemini daha arttığını göstermektedir.

2. Türk Tugayı istihbarat raporlarına kronolojik olarak devam edeceğiz. Kutu:58, Gömlek:26, Belge:26(1-382) yer bilgisine sahip ve 01/03/1952 tarihli periyodik istihbarat raporları, 01 Mart 1952 tarihi ile 31 Mart 1952 tarihleri arasında kapsayan toplam ekleri ile birlikte 31 rapor, 182 sayfadan ibarettir. Raporların

²⁵³ ATASE Arşivi, KHK, K: 64, G:107, B: 107-2.

²⁵⁴ ATASE Arşivi, KHK, K: 72, G:107, B: 107-1.

²⁵⁵ ATASE Arşivi, KHK, K: 47, G: 5, B: 5 (1:4), SS.1-4.

içeriğinde, Kore Türk Kuvvetleri Komutanlığı'nın elde etmiş olduğu istihbarat ve cephe haberleri ile oluşturduğu günlük haber alma çalışmaları, 1952 yılı mart ayına ait düşmanın son durumu hakkında bilgi paylaşılmıştır²⁵⁶.

Kutu:65, Gömlek:1, Belge:1(1-215) yer bilgisine sahip ve 01/05/1952 tarihli periyodik istihbarat raporları, 01 Mayıs 1952 tarihi ile 31 Mayıs 1952 tarihleri arasında kapsayan toplam ekleri ile birlikte 31 rapor, 215 sayfadan ibarettir. Raporların içeriğinde, Kore Türk Kuvvetleri Komutanlığı'nın elde etmiş olduğu düşman faaliyeti, harekâtı, zayıatı ve kabiliyetine dair istihbari bilgiler ve cephe haberleri ile oluşturduğu günlük haber alma çalışmaları, 1952 yılı mayıs ayına ait düşmanın son durumu hakkında bilgi paylaşılmıştır²⁵⁷.

Kutu:71, Gömlek:25, Belge:25(1-46) yer bilgisine sahip ve 07/06/1952 tarihli istihbarat raporları, 07 Haziran 1952 tarihi ile 30 Haziran 1952 tarihleri arasında kapsayan toplam ekleri ile birlikte 23 rapor, 46 sayfadan ibarettir. Raporların içeriğinde, Kore Türk Kuvvetleri birliklerinin keşif faaliyetleri sonucunda elde etmiş olduğu malumatlar bulunur. Bu malumatlar Kore Türk Tugayı İstihbarat Şubesi'ne sunulmuştur²⁵⁸.

Kutu:74, Gömlek:10, Belge:10(1-288) yer bilgisine sahip ve 01/07/1952 tarihli periyodik istihbarat raporları, 01 Temmuz 1952 tarihi ile 31 Temmuz 1952 tarihleri arasında kapsayan toplam ekleri ile birlikte 31 rapor, 288 sayfadan ibarettir. Raporların içeriğinde, Kore Türk Kuvvetleri Komutanlığı'nın elde etmiş olduğu düşman faaliyeti, harekâtı, zayıatı ve kabiliyetine dair istihbari bilgiler ve cephe haberleri ile oluşturduğu günlük haber alma çalışmaları, 1952 yılı temmuz ayına ait düşmanın son durumu hakkında bilgi paylaşılmıştır²⁵⁹.

İkinci Türk Tugayı faaliyetlerini ve istihbarat raporlarını incelediğimizde, genel olarak Kore Savaşı'nın, siper savaşları ve ateşkes görüşmelerine denk gelen dönemde Kore'de bulunmuş, savaş sahasında geçirdiği zamanın büyük bir kısmını siperde gözetleme yaparak geçirmiştir.

İkinci Tugay, Türkiye'den birliklerin gelmesiyle birlikte savaş alanından bölümler halinde çekildi ve evlerine gönderildi. Kore'deki mevcut Türk Tugayı'nın 3. Taburunun yerini alacak olan 3. Yedek Tugay taburunu temsil eden ilk yedek kafilesi, 9

²⁵⁶ ATASE Arşivi, KHK, K: 58, G:26, B: 26(1-138).

²⁵⁷ ATASE Arşivi, KHK, K: 65, G:1, B: 1(1-215).

²⁵⁸ ATASE Arşivi, KHK, K: 75, G:25, B: 25(1-46).

²⁵⁹ ATASE Arşivi, KHK, K: 74, G:10, B: 10(1-288).

Haziran 1952’de Türkiye’den ayrıldı. 90 subay, 101 astsubay, 1283 erden oluşan bu birlik, 6 Temmuz’da General Leroy Eltinge gemisinden Pusan’ a çıkmıştır. Gemide Türkler ve Amerikalı Yarbay’ın yanı sıra, Ankara’da görev yapan Amerikalı Yarbay Ralph L. Norling’ in de eşlik ettiği Yunan, Hollandalı, Habeş (Etiyopyalı) ve Siyam (Taylandlı) personel de bulunuyordu. Türkiye’ye dönecek olan 1. Tabur’un oluşturduğu kabile, aynı gün Japonya’dan hasta ve yaralıları almak üzere aynı gemiyle yola çıktı; 110 subay, 111 astsubay ve 3 subay, 1 astsubay ve 38 hasta ve yaralı olmak üzere 1.522 er ile 13 Temmuz’da Japonya’nın Yokohama kentinden Türkiye’ye doğru yola çıkmıştır²⁶⁰.

24 Ağustos 1952’de 5.092 kişiden oluşan Türk tugayının toplam gücü 287 subay, 310 astsubay ve 4.495 erden oluşuyordu. Bugüne kadarki kayıpları 515 ölü, 430 çatışma ve 85 çatışma dışı, 1.590 yaralı, 1.174 çatışma ve 416 çatışma dışı, 169 kayıp, 234 esir olmak üzere toplam 2.508 kişidir²⁶¹.

Türkiye’ye dönen ikinci grup, 16 Ağustos’ta kamyonla Chunchon’a, üçüncü grup ise 23 Ağustos’ta trenle Inchon limanına gönderildi. İkinci kabile 47 subay, 68 astsubay, 1961 er haziran ile Langfitt gemisiyle 17 Ağustos’ta, üçüncü kabile 114 subay, 71 astsubay, 1061 er halihazır ile Woodford gemisiyle 24 Ağustos’ta Türkiye’ye doğru hareket etmiştir. Kore’ye gelen ikinci kabile 189 subay, 208 astsubay, 8 askerî memur, 1 sivil memur, 3232 erle 21 Ağustos’ta General Nelson M. Walker gemisinden Pusan Limanı’na geçmiştir. Bu kabilede 3. Kore Türk Tugayı Komutanı Albay Sırrı Acar da bulunmaktadır²⁶².

Güney Kore Cumhurbaşkanı Syngman Rhee tarafından 17 Eylül 1950 tarihinde gerçekleştirilen törende Türk Tugayının 25-27 Ocak 1951 günleri Kumyangjangni ile 185 ve 156 rakımlı tepelerde ki mücadelelerde elde ettiği başarılarından ötürü “Cumhurbaşkanlığı Birlik Nişanı” Tugay Komutanı Tuğgeneral Sırrı Acar’a takılmış ve kendisine madalya beratı takdim edilmiştir²⁶³.

²⁶⁰ “Kore Değişirme Birliğimiz Yarın Gidiyor”, *Milliyet*, 8 Haziran 1952, s.1., ATASE Arşivi, *KHK*, K: 72,76, G:68,94, B: 68-7,94-1.

²⁶¹ *MSB Arşivi*, Kore Koleksiyonu, Defter no:7-8.

²⁶² ATASE Arşivi, *KHK*, K: 79, G:35, B: 35-18., K: 79, G:102, B: 102-5., K: 81, G:12, B: 12-8.

*Zayıatın ne kadarının muharebe dışı zayıat olduğu yönünde bilgiye rastlanmamıştır.

²⁶³ ATASE Arşivi, *KHK*, K: 82, G:34, B: 34-1, K: 82, G:91, B: 91-2.

3.4.3. Üçüncü Türk Tugayı İstihbarat Raporları

Türkiye Cumhuriyeti'nin Kore'deki askeri birliklerini değiştirme periyodu yaklaşık bir yıldır. 2. Tugayın birliklerinin Kore'den hareketi 24 Ağustos 1952'ye kadar devam etmiş ve bu tarihten sonra cephe hattını savunma sorumluluğu 3. Değiştirme Tugayına devredilmiştir.

Üçüncü Türk Tugayı 30 Ekim'e kadar cephenin civarında 25. Tümenin yedekliğinde bulunarak, diğer savunma siperlerinin güçlendirmesinin bitirilmesi, bu siperleri koruma tatbikatını yaparak, çatışma alanları²⁶⁴, bazı birliklerin Amerikan birliklerine eğitim için gönderilmesi, Amerikalı uzmanların ve eğitim merkezlerinin kullanılması gibi eğitim ve güçlendirme faaliyetlerinde bulundu. Topçu Taburu 25. Tümeğe genel destek olarak hizmet vermeye devam etmiştir²⁶⁵.

Arşiv belgelerini incelediğimizde, Kore Savaşı'nda Türk Tugayı'nın istihbarat faaliyetlerini üç piyade taburu, bir topçu taburu ve tugay istihbarat şubesinin gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu durum 3. Türk Tugayı'nın istihbarat belgelerinde de karşımıza çıkar. Aynı zaman aralığını kapsayan 1. 2. 3. Piyade taburu ve topçu taburunun periyodik ve muhtelif istihbarat raporları vardır. Çalışmamızın bu bölümünde 3. Türk Tugayı'nın istihbarat raporları ve keşif faaliyetleri kronolojik olarak ele alacağız.

24 Ağustos 1952 tarihi itibarıyla görevi devralan 3. Türk Tugayının istihbarat raporları Eylül 1952 tarihi itibarıyla başlar. Kutu:80, Gömlek:7, Belge:7(1-178) yer bilgisine sahip ve 01/09/1952 tarihli periyodik istihbarat raporları, 01 Eylül 1952 tarihi ile 30 Eylül 1952 tarihleri arasında kapsayan toplam ekleri ile birlikte 30 rapor, 178 sayfadan ibarettir. Raporların içeriğinde, Kore Türk Kuvvetleri Komutanlığı'nın elde etmiş olduğu düşman faaliyeti, harekâtı, zayıatı ve kabiliyetine dair istihbari bilgiler ve cephe haberleri ile oluşturduğu günlük haber alma çalışmaları, 1952 yılı eylül ayına ait düşmanın son durumu hakkında bilgi paylaşılmıştır²⁶⁶.

Kutu:80, Gömlek:8, Belge:8(1-36) yer bilgisine sahip ve 01/09/1952 tarihli istihbarat raporları, 14 Ağustos 1952 tarihi ile 30 Eylül 1952 tarihleri arasında muhtelif zamanları kapsayan, Kore Türk Kuvvetleri Topçu Taburu Komutanlığı'nın düşman topçusu ile muharebede yaşanan olaylardan elde ettikleri istihbari bilgilerinin yer

²⁶⁴ ATASE Arşivi, KHK, K: 82, G:91, B: 91-1.

²⁶⁵ ATASE Arşivi, KHK, K: 85, G:43, B: 43-2.

²⁶⁶ ATASE Arşivi, KHK, K: 80, G:7, B: 7(1-172).

aldığı toplam ekleri ile birlikte 30 rapor, 36 sayfadan ibarettir. Raporların içeriğinde, Topçu Taburu Komutanlığı'nın düşman topçusunun kaybı, top atışları sırasındaki teknik bilgiler ile düşmanın son durumu hakkında bilgi paylaşılmıştır²⁶⁷.

Kutu:88, Gömlek:10, Belge:10(1-135) yer bilgisine sahip ve 01/11/1952 tarihli periyodik istihbarat raporları, 01 Kasım 1952 tarihi ile 30 Kasım 1952 tarihleri arasında kapsayan toplam ekleri ile birlikte 30 rapor, 135 sayfadan ibarettir. Raporların içeriğinde, Kore Türk Silahlı Kuvvetleri Komutanlığı'nın elde etmiş olduğu düşman faaliyeti, harekâtı, zayıatı ve kabiliyetine dair istihbari bilgiler ve cephe haberleri ile oluşturduğu günlük haber alma çalışmaları, 1952 yılı kasım ayına ait düşmanın son durumu hakkında bilgi paylaşılmıştır²⁶⁸.

Kutu:89, Gömlek:62, Belge:62(1-33) yer bilgisine sahip ve 06/11/1952 tarihli istihbarat raporları, Ekim ve Kasım 1952 tarihlerinin muhtelif zamanları kapsayan, Kore Türk Kuvvetleri İstihbarat Şubesi'nin keşif faaliyetleri sonucunda elde etmiş olduğu, Kuzey Kore ve Komünist Çin'in Piyade Tümenleri, Topçu Taburları, hakkında istihbari bilgiler, güneş, ay doğuş ve batış çizelgeleri ile düşman kuvvetlerinin kuruluşu ve kıyafetleriyle ilgili bilgi paylaşılmıştır²⁶⁹.

Yine 1952 yılı Kasım ayına ait olan, Kutu:88, Gömlek:10, Belge:10(1-135) yer bilgisine sahip ve 11/11/1952 tarihli istihbarat raporları, Kore Türk Silahlı Kuvvetleri Topçu Taburu Komutanlığı'nca hazırlanmış, içeriğinde kasım ayı topçu taburu faaliyetlerini ve düşman topçu taburu faaliyetlerinin istihbari bilgileri bulunur.

Kutu:88, Gömlek:11, Belge:11(1-29) yer bilgisine sahip ve 14/11/1952 tarihli, Kore Türk Silahlı Kuvvetleri 2. Tabur Komutanlığı'nca hazırlanan periyodik istihbarat raporları, 01 Kasım 1952 tarihi ile 30 Kasım 1952 tarihleri arasında kapsayan toplam ekleri ile birlikte 29 rapor, 29 sayfadan ibarettir²⁷⁰.

Ayrıca yine aynı tarihleri kapsayan farklı keşif faaliyetlerinden elde edilmiş, içerik ve teknik olarak aynı özelliklere sahip olan, Kutu:88, Gömlek:12, Belge:12(1-28) yer bilgisine sahip ve 15/11/1952 tarihli, Kore Türk Silahlı Kuvvetleri 3. Tabur Komutanlığı'nca hazırlanan, kasım ayının muhtelif zamanlarını barındıran periyodik istihbarat raporları bulunur. Her iki taburun raporlarının içeriğinde, keşif faaliyetleri

²⁶⁷ ATASE Arşivi, KHK, K: 80, G:8, B: 8(1-36).

²⁶⁸ ATASE Arşivi, KHK, K: 88, G:10, B: 10(1-135).

²⁶⁹ ATASE Arşivi, KHK, K: 89, G:62, B: 62(1-33).

²⁷⁰ ATASE Arşivi, KHK, K: 88, G:11, B: 11(1-29).

sonucu elde etmiş olduğu düşman faaliyeti, harekâtı, zayıatı ve kabiliyetine dair istihbari bilgiler ve cephe haberleri ile oluşturduğu günlük haber alma çalışmaları hakkında bilgi paylaşılmıştır²⁷¹.

Kutu:93, Gömlek:23, Belge:23(1-123) yer bilgisine sahip ve 01/12/1952 tarihli, Kore Türk Silahlı Kuvvetleri İstihbarat Şubesi'nce günlük olarak hazırlanan günlük istihbarat raporları, Kutu:93, Gömlek:25, Belge:25(1-18) yer bilgisine sahip ve 01/12/1952 tarihli 2. Tabur Komutanlığı'nca hazırlanan periyodik istihbarat raporlarını ve Kutu:93, Gömlek:26, Belge:26(1-29) yer bilgisine sahip ve 02/12/1952 tarihli 3. Tabur Komutanlığı'nca hazırlanan periyodik istihbarat raporlarını da içerisinde bulundurulur. Tugay istihbarat şubesinin raporları, 01 Kasım 1952 tarihi ile 30 Kasım 1952 tarihleri arasını kapsayan toplam ekleri ile birlikte 30 rapor, 123 sayfadan ibarettir. Raporlarının içeriğinde, keşif faaliyetleri sonucu elde edilmiş düşman faaliyeti, harekâtı, zayıatı ve kabiliyetine dair istihbari bilgiler ve cephe haberleri ile oluşturduğu günlük haber alma çalışmaları hakkında bilgi paylaşılmıştır²⁷².

Kutu:97, Gömlek:11, Belge:11(1-131) yer bilgisine sahip ve 01/01/1953 tarihli, Kore Türk Silahlı Kuvvetleri Komutanlığı'nca hazırlanan periyodik istihbarat raporları, 01 Ocak 1953 tarihi ile 31 Ocak 1953 tarihleri arasını kapsayan toplam ekleri ile birlikte 31 rapor, 131 sayfadan ibarettir. Raporlarının içeriğinde, keşif faaliyetleri sonucu elde edilmiş düşman faaliyeti, harekâtı, zayıatı ve kabiliyetine dair istihbari bilgiler ve cephe haberleri ile oluşturduğu günlük haber alma çalışmaları hakkında bilgi paylaşılmıştır²⁷³.

Çalışmamızın merkezinde Türk Tugayı istihbarat raporları bulunmaktadır. Fakat bu noktada istihbarat raporlarının temelli oluşturan keşif faaliyetlerine değinmemiz gerekmektedir. 3. Türk Tugayına ait istihbarat raporları, arşiv belgelerinde ki kaynaklardan ulaşabildiğimiz kadarıyla Ocak 1953 tarihiyle son bulur. Muhtemeldir ki paylaşımına açılmamış olabilir ya da keşif faaliyetleri, keşif raporları olarak devam etmiştir. Bu noktadan sonra paylaşacağımız arşiv belgeleri istihbarat faaliyetlerini içerisinde bulunduran keşif raporları şeklindedir.

Keşif faaliyetlerin daha dikkatli ve itina ile yapılması için bütün tugay komutanları tarafından emir yayınlanmıştır. Bahse konu emirlere bir örnek verecek

²⁷¹ ATASE Arşivi, KHK, K: 88, G:12, B: 12(1-28).

²⁷² ATASE Arşivi, KHK, K: 93, G:23, B: 23(1-123).

²⁷³ ATASE Arşivi, KHK, K: 97, G:11, B: 11(1-131).

olursak²⁷⁴;

“7 Aralık 1952

Öz: Keşifler üzerine.

1. Havaaların soğuması dolayısı ile bundan böyle keşifler aşağıdaki şekilde tertip edilecektir;

a) Her taburdan yalnız geceleri iki keşif kolu çıkacak, bunlardan birini pusu diğerine temas ve keşif görevi verilecektir.

b) Bu keşif kolları çıkış ve dönüş saatleri arasındaki zaman zarfında evvelden hazırlanan diğer keşif kolları ile değiştirilecektir. Bu değiştirme hedefte yapılacak ve değiştirecek olan keşif kolu görevi alınca ilk çıkan dönecektir.

c) Bu bakımdan haddizatında iki kademe halinde bir keşif kolu tertiplenmiş olacak ve iki kademeli kuvveti ve terkibi aynı yapılacaktır.

d) Bir yanlışlık ve kazaya meydan verilmemesi için değiştirme kademesi olan keşif koluna çıkışı ve kontrol noktalarındaki geçişi görevde bulunan birinci kademe keşif kollarına zamanında telefon veya telsizle bildirilecektir. Bu değiştirme gizliliğe ve bilhassa sessizliğe son derece itina edilecektir.

e) Düşmanla temas ve keşif görevi alarak uzak mesafelere giden keşif kollar görevini yapar yapmaz döneceklerinden bunlar için değiştirmek kademesi tertiplenmeyecek ve dönüş zamanı tahdit edilmeyecektir.

f) Keşif kollarının (pusu) değişmesinden muharebe ileri karakolları ve mevziideki nöbetçiler haberdar edilmeli hatta bunları çıkış, dönüş, saat ve yerleri ve hedefleri taburlar dahilinden çıkacak diğer keşif kollarına ve komşu birliklerini bildirilmelidir...

Yapılacak keşif bir diğer ifade ile istihbarat faaliyetlerine uyulacak esaslar maddeler halinde belirtilmiştir. Bu maddeler içerisinde keşif yapacak olan grupların kullanacağı güzergâh dahil giyineceği kıyafetlere kadar detaylı emir yazısı paylaşılmıştır.

...2. Gündüz keşifleri ancak lüzumu halinde ya tabularca teklif edilmek veya tugayca emir vermek suretiyle tertip edilecektir.

3. Keşif kolu planları taburlardan çıkarılan iki keşif kolu için (bir pusu, bir temas veya keşif) yapılacak değiştirme kademesi aynı planda destek vermesi destek

²⁷⁴ ATASE Arşivi, KHK, K: 94, G:47, B: 43-2. Ss.4.

kuvveti olarak gösterilecektir.

4. Değiştirme kademesinin sızması muhtemel düşmanla hedefe varmadan evvel teması göz önünde bulundurularak gerekli destek ateşleri planlaştırılacaktır.

5. Keşfe çıkılmadan 24 saat önce her iki kademe aynı görev için arazide çalıştırılacaktır.

6. Birbirlerini değiştiren keşif kolu kademelerinin keşif süresi içinde elde edilecek bilgi ve olaylar zamanında hareket odasına bildirilecek, keşif dönüş planları birbirini değiştiren keşif kademelerini her ikisinin de hareket tarzını ve bilgilerini ihtiva edecek şekilde düzenlenecektir.

7. İkinci ve üçüncü taburlardan çıkacak keşif kollarına 1. Tb. ve Dp.Tb.dan birer erbaş veya erin katılması usul ittihaz edilecek ve birinci taburdan katılacakların 3. Tb. da Dp.Tb.dan katılacakların da 2. taburda keşiften 24 saat evvel bulundurulmaları ve katılacakları keşif kolları ile birlikte arazide çalıştırılmaları hususu taburlarca sağlanacaktır.

9. Keşif kolu personelinin donmasına mâni olmak için mutlak surette yün don yün ve filt pantolon, lastik bot, payl ve fit ceket, çelik yelek giymeleri sağlanacak ve bu husus birlik komutanlarınca keşfe çıkılmadan en az 1 saat önce kontrol edilecektir. Ayrıca karlı havalarda kar elbiseleri giydirilmesi unutulmamalı ve alınan cep fenerleri lüzum hasıl olmadan kullanılmamalıdır.

10. Keşif kollarının düşmanla çatışmasında ateş üstünlüğü sağlamaları bakımından evvelce verilen emir gereğince otomatik silahla teçhiz edilmesi ve bol miktarda mermi verilmesi daima göz önünde tutulacaktır.

Gereğini rica ederim.

..... *Türk Silahlı Kuvvetleri Komutanı Tuğgeneral Sırrı ACAR*”

Keşifler sonucunda elde edilen malumatlar rapor şeklinde Tugay Komutanlığı’na iletilmiştir. Raporların içeriği istihbarat raporlarına benzese de teknik olarak farklılıklar göstermiştir. Keşif raporları hazırlanırken; keşif kolunun birliği ve numarası, hedefi, görevi, çıkış ve dönüş saatleri, düşman hakkında elde edilen bilgiler, arazi hakkında elde edilen bilgiler, harita tahdidatı ve son olarak ta eğer düşman ile temas varsa düşman temasının neticeleri şeklinde başlıklardan oluşmaktadır²⁷⁵.

Bahse konu Kore Türk Silahlı Kuvvetleri keşif raporları Temmuz 1953 tarihine

²⁷⁵ ATASE Arşivi, KHK, K: 95, G:100, B: 100 (1-4), K: 112, G:20, B: 20 (1-29).

kadar devam ettirmiştir. Bu tarih itibari ile; Birinci, İkinci ve Üçüncü Türk Tugaylarından 34'ü subay, 1'i memur, 24'ü astsubay ve 647'si er olmak üzere toplam ölü sayısı 706'dır. 81'i subay, 66 astsubay ve 1.964 er olmak üzere toplam 2.111 kişi yaralandı. 22 Haziran 1953 tarihli raporda verilen rakama çatışma dışında ölen ve yaralananların sayısı da dahildir. * Kayıp 4 subay, 1 astsubay ve 163 er olmak üzere toplam 168 kişi hayatını kaybetti. Yaklaşık 48 saat süren savaşta Türk tugayı 2 532 767 piyade tüfeği mermisi, 62 970 muhtelif havan mermisi, 79 795 muhtelif el bombası, Türk topçu taburu 27 170, Amerikan topçusu ise 112 bin mermi kullanılmıştır²⁷⁶.

2. Türk Tugayı'nın esir vermeden kapattığı devreden sonra görev alan 3. Türk Tugayı, savaşın tekrar hareketlenmesinden sonra az sayıda da olsa esir vermiştir. Yayımlanan son resmi verilere göre 3. Türk Tugayı'nın esir askerlerinin sayısı 10 kişidir²⁷⁷.

Mayıs 1953'te kendilerine verilen karakol görevleri dışında en sakin gecelerde bile 3. Türk Tugayı'na bağlı bir veya iki askerın öldüğü iddia edildi. Resmî belgelerde özellikle 15 Mayıs'ta şiddetli çatışmaların, hatta süngü saldırılarının yaşandığı belirtiliyor; Vegas, Doğu ve Batı Berlin gibi savaşlarda kayıplar ve yaralanmalar yaşansa da esir alınan askerlerden bahsedilmektedir²⁷⁸. Öte yandan, Ütğm. Rüştü Erer'in 16 Çinli askeri etkisiz hale getirdikten sonra bulunduğu sipere ağır yaralanarak esir düştüğü ve sorgusu sırasında konuşmadığı için Çinliler tarafından şehit edildiği belirtilmektedir²⁷⁹.

7 Temmuz 1953'te 3. Türk Tugayı cephe sorumluluğunu devrederek Türkiye'ye dönüş hazırlıklarına başladı. Geri kalmış bölgelerde eğitimin sağlanması için çeşitli planlar yapıldı. Türkiye'den gruplar halinde gelmesi beklenen 4'üncü Tugayı karşılamak üzere Pusan limanına bir grup daha gönderilmiştir²⁸⁰. 116 subay, 3 askeri memur, 121 astsubay ve 1.812 erden oluşan 4. Tugay, 12 Haziran 1953'te USS Blatchford' la İzmir'den yola çıktı. 4. Kore Değişirme Birliği olarak adlandırılan Tugayın 1. grubu, 6 Temmuz 1953 tarihinde Pusan' a geldi ve Tugaya katılmak üzere 7 Temmuz'da trenle Uijongbu bölgesindeki bir kampa gönderilmiştir. Türkiye'den gelen bu kafilenin yerine, 3 Ağustos'ta 3. Tugay'ın değişirme birliklerinde bulunan 98 subay, 94 astsubay ve

²⁷⁶ ATASE Arşivi, KHK, K: 117, G:61, B: 61-1, K: 123, G:47, B: 47-91.

²⁷⁷ ERLEVENT, a.g.e. s.72.

²⁷⁸ ERKİLET, a.g.e., s.150.

²⁷⁹ Ali Denizli, *Kore Savaşı Belgeler ve Harp Fotoğrafları Albümü*, Ankara, 72 Tasarım, 2010, s.58.

²⁸⁰ ATASE Arşivi, KHK, K: 116, G:1, B: 1-2, K: 122, G:40, B: 40-1 (3).

1290 erden oluşan birinci kafilesi Inchon Limanından Türkiye'ye nakledilmiştir²⁸¹.

4. Türk Tugayının 1.702 kişiden oluşan 2. kafilesi, 2 Temmuz'da Amerikan gemisi Muir ile İzmir'den yola çıktı, bir kısmı 26 Temmuz 1953'te Pusan' a çıktı ve 31 Temmuz'da tugayın bir parçası oldu²⁸². 3. Tugay'ın 2. kafilesi, 90 subay, 99 astsubay, bir sivil aşçı ve 1.401 er ile 1 Ağustos'ta Pusan-Yokohama üzerinden Türkiye'ye doğru yola çıkmış ve bu kafilede 7 hasta ile esaretten dönen 12 kişi de gönderilmiştir²⁸³.

3. Tugay'ın 78 subay, 101 astsubay ve 1.459 erden oluşan Türkiye'ye dönüş yapan son kafilesi, 9 Ağustos'ta demir yolu ile Inchon' a nakledildi ve 10 Ağustos'ta Inchon limanından ayrıldı²⁸⁴.

4. Türk Tugayı savaşa girmemiş sadece siperlerde bulunmuştur. Ateşkes görüşmelerine denk gelen bir tarihte Kore'de bulunan tugay aktif görev almadığı için kaybı azda olsa muharebe dışı kaybı olmuştur²⁸⁵.

3.5. KORE TSK PERİYODİK İSTİHBARAT RAPORLARI ÇERÇEVESİNDE KORE SAVAŞI DEĞERLENDİRMESİ

Kore Savaşı 25 Haziran 1950'de başlayıp 27 Temmuz 1953'te ateşkesle sona eren bir savaştır. Yalta Konferansında paylaşılamayan Kore yarımadası iki bölgeye ayrılmış, ABD ve SSCB'nin güç mücadelesine sahne olmuştur. Bu ideolojik çatışma ve Korelilerin yarımadanın tamamına sahip olma arzusu savaşın bir başka nedeni haline geldi. Kore Savaşı, Kore yarımadasının başından geçmiş en kanlı dönemdir.

Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en önemli demokratik adımlarından biri olan çok partili devirde seçilen ilk iktidar partisi Demokrat Parti olmuştur. Demokrat Parti'nin Amerikan etkisi altındaki politikaları, tarımın öncelik kazanmasına ve endüstriyel kalkınmanın geri planda kalmasına neden oldu. Buradan da Kore Savaşı'na asker gönderme kararının Amerika'nın etkisi altında alındığı anlaşıyor.

Celal Bayar, Kore'ye asker göndermenin ve NATO'ya katılmanın aynı politikanın değişkenleri olduğu yönündeki söylemleri kabul etmese de DP, NATO üyeliğini iç ve dış politika açısından gerekli görüyordu. Nitekim Türkiye'nin NATO'ya

²⁸¹ ATASE Arşivi, KHK, K: 125, G:31, B: 31-1, K: 125, G:50, B: 50-3, K: 125, G:72, B: 72-1

²⁸² ATASE Arşivi, KHK, K: 116, G:1, B: 1-2, K: 122, G:42, B: 42-5 (129), K: 123, G:90, B: 90-10.

²⁸³ ATASE Arşivi, KHK, K: 123, G:90, B: 90-10, K: 125, G:31, B: 31-1, K: 125, G:50, B: 50-3.

²⁸⁴ ATASE Arşivi, KHK, K: 125, G:31, B: 31-1, K: 125, G:50, B: 50-4.

²⁸⁵ Mehmet Savcı, *Kore Savaşına Katılan Türk Birlikleri*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, 2018, s.190.

girmesini Türklerin Kore'deki çatışmalarda büyük başarı göstermesi, kolaylaştırdığı yadsınamaz bir gerçektir²⁸⁶.

Amerika ve İngiltere'den sonra üçüncü büyük askeri destek Türkiye Cumhuriyeti'nin göndermiş olduğu destektir. Destek mevcudunun 5091 olması ve bu sayının kayıplar sonucunda bir an önce desteklenmesi de savaşa Türkiye'nin verdiği önemin bir başka göstergesidir.

Savaşa asker gönderme kararının Türk toplumu tarafından memnuniyetle karşılanıp desteklenmesini sağlamak amacıyla başta uluslararası basın olmak üzere birden fazla propaganda yöntemi kullanıldı. Bunlar içerisinde en önemlisi yukarıda da belirttiğimiz gibi savaşa dahil olmanın Türkiye Cumhuriyeti'nin güvenliğine karşı bir eylem olduğu düşüncesidir. Ayrıca halkı ikna etmek için insanların dini duygularını yoğun bir şekilde kullanmaya çalıştılar. Komünist ideoloji din karşıtı, bu ideolojiyi kabul eden ülkeler ise dinsiz olarak gösterilmeye çalışıldı. Bu fikirlere dayanarak Kore Savaşı'na katılmanın dini bir gereklilik olduğu gösterilmiştir²⁸⁷.

Kore Savaşı'nda Türk toplumunu en çok etkileyen konu savaşa gönderilen insanların akıbetidir. Ateşkes anlaşması imzalanmadan önce Kore Savaşı'nda tugay düzeyinde 4 Türk Tugayı askeri personel görev yapmıştır. 4. Türk Tugayı çok sınırlı birkaç muharebeye katılmıştır. 3. Türk Tugayı ise siper saldırısı yapılan dönemde birçok muharebede rol almıştır. 3. Türk Tugayı'ndan 4 subay, 8 astsubay, 178 er ölmüş; 15 subay, 11 astsubay, 478 er yaralanmış fakat bu birlikten kaybolan bulunmazken 2 subay ve 7 er esir düşmüştür²⁸⁸.

Savaşa giden toplam 19.934 kişiden 721'i savaşta öldü. 175 kişi kayboldu, esir değişiminden sonra bile haber alınamadı. 234 esirin 9'u hariç tamamı 1. Türk Tugayı'ndandı. Bu esirler üç yıllık esir hayatından sonra serbest bırakıldı. Savaşta yaralananlardan sakat kalanlar yanı sıra savaşın psikolojik etkilerinden ötürü ruhsal sorunlar yaşayanlar da olmuştur²⁸⁹.

15 Haziran 1960'da 258 askerden oluşan bir bölük Kore'ye gönderildi. Türk askerleri, her yıl asker değişiklikleri yapılarak 10 Temmuz 1966'ya kadar bölük düzeyinde Kore'deki varlığını sürdürdü. 26 Haziran 1966 ile 30 Haziran 1971 tarihine

²⁸⁶ Yusuf Sarınoy, *Türkiye'nin Batı İttifakına Yönelişi ve NATO'ya Girişi*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988, s. 88.

²⁸⁷ Savcı, *a.g.e.*, s.210.

²⁸⁸ *A.g.e.*, s.213.

²⁸⁹ *A.g.e.*, s.212.

arasında Kore'deki Türk askeri varlığı 11 mevcutlu Şeref Kıtası'ndan oluşuyordu. Böylelikle Kore'de 1950'de başlayan Türk askeri nüfuzu yaklaşık 21 yıl sonra 1971'de şeref kıtasının geri dönmesiyle sona erdi²⁹⁰.

Kore Savaşı, 2. Dünya Savaşı'nda kullanılan muharebe yöntem ve ilkelerinin yanı sıra gece manevraları, sert soğuk ve dağ harekâtı, müstahkem ve iyi kamufle edilmiş mevzilere ve güçlü noktalara saldırı, kontrgerilla savaşı gibi çeşitli özelliklere sahiptir. Kore Savaşı'nda ise istihbarat faaliyetlerini, Kore Türk Silahlı Kuvvetleri İstihbarat Şube Müdürlüğü ve Kore Türk Silahlı Kuvvetleri 1. 2. 3. Piyade Tabur Komutanlıkları ve Topçu Taburu Komutanlığı gerçekleştirmiştir.

Arşiv belgelerinden edinmiş olduğumuz bilgiler neticesinde Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kore de göstermiş oldukları başarıların arkasında, çok iyi koordine edilmiş bir istihbarat ağının olduğu, keşif ve istihbarat faaliyetlerinin ne kadar önemli olduğu görülmektedir.

Kore Savaşı'nda askeri istihbarat kullanılmış, askeri manevraların, operasyonların planlanması ve geliştirilmesi amacıyla düşman birlikleri, hava ve yer koşulları hakkında bilgi toplama faaliyetleri raporlar vasıtasıyla derlenmiştir. Keşif unsurları ve istihbarat faaliyetleri ile askeri istihbaratın alt unsurları olan muharebe gözetleme istihbaratı, keşif, harekât bölgesinin askerî açıdan değerlendirilmesi, muharebe kuruluş istihbaratı ve istihbarat durum muhakemesi yapılmıştır. Savaşta gerçekleştirilen bir diğer önemli istihbari faaliyet ise stratejik istihbarattır. Bu çerçevede Kore Türk Silahlı Kuvvetlerin gelişmesi, silah üretmesi, eğitimi, doktrinini geliştirmesi için istihbari faaliyetlerde bulunulmuştur. İstihbaratın en önemli unsuru olan istihbarata karşı koyma ise yukarı da derlemiş olduğumuz istihbarat raporları çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Kore Savaşı'nda gerçekleştirilen istihbarat faaliyetlerinin en büyük kazanımı rakip kabiliyetleri ve niyetlerinin değerlendirilmesi, düşmanın askeri gücü üzerinde istihbarat üstünlüğünün sağlanmasıdır. Bunların sonucunda, stratejik bir baskın/sürpriz ile karşı karşıya kalınması engellenmeye çalışılmış, bir perspektif ve öngörü kazanılmıştır.

Kore Savaşı'na sonuç olarak bakacak olursak, ABD ve SSCB başka ülkeler eliyle de olsa ilk silahlı karşılaşmaları ortaya çıkmıştır. Yaşanılan sıcak çatışmayla

²⁹⁰ ATASE Arşivi, KSK, K: 152, G: 81, B: 081-28.

birbirlerine üstünlük sağlayamayacaklarını anlamış ve Kore Savaşından elle tutulur bir sonuç elde edemeyen iki taraf, yine dünyayı farklı kutuplara ayıracak olan soğuk savaş dönemini devam ettirmiş, Vietnam savaşı, Arap-İsrail savaşları gibi savaşların sebebi ve tarafı olmaya devam etmiştir.

SONUÇ

Tezin araştırma sorularına uygun olarak 1950-1953 Kore Savaşı'nda Türk Silahlı Kuvvetlerinin savaşa katılma süreci, savaşta katılmış olduğu muharebeler, arşiv kaynaklarından elde edilen istihbarat raporlarına yönelik değerlendirmeler ve çıkarımlar yapılmıştır.

Tezde ilk olarak Kore'nin jeopolitik konumu, tarihi, savaş öncesindeki siyasi ve askeri gelişmeleri, savaşın sebepleri ele alınmış, Türkiye Cumhuriyeti'nin savaşa neden katıldığına dair sorulan sorulara yanıt aranmıştır.

Millî Mücadele'den bu yana herhangi bir savaşa girmemiş Türk Ordusu'nun, 28 yıl sonra, deniz aşırı bir bölgede, vatanından çok uzakta, insanlığın amaçları için yaptığı bu üstün mücadele, ortaya koyduğu savaşıma azmi ve duruşu tüm dünyanın beğenisini toplamıştır. Özellikle Türk Tugayının Kore'deki mücadelelerini hayranlıkla izleyen ve takdir eden yabancı generallerin, kısa bir süre önce İkinci Dünya Savaşı'na katılmış olmaları ve sıcak savaş tecrübelerine sahip olmaları bu takdir edilmenin ne kadar anlamlı olduğunun bir göstergesidir.

Çünkü İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesi ile birlikte yeni bir dünya düzeni ortaya çıkmıştır. Dünyanın siyasal güç dengesi değişmiştir. İki kutuplu bir dünya ortaya çıktı. Bir yanda Sovyetler Birliği liderliğindeki Doğu Bloku, diğer yanda ABD ve İngiltere liderliğindeki Batı İttifakı. Soğuk Savaş Dönemi'nde hem ABD hem de Sovyetler Birliği yeni bir istihbarat yapılanmasına yöneldi.

Bu dönemde Türkiye Cumhuriyeti Batı İttifakı'nda yer aldı. Sovyetler Birliği'nin tehdidine yanıt olarak ABD'nin müttefiki oldu. Türkiye, ABD ve Batı ittifakı için hayati öneme sahipti. Bundan dolayı ABD, Türkiye'ye hem askeri hem de ekonomik alanda yardım sağlanması talimatını verdi. Sovyetler Birliği tehdidi nedeniyle Türkiye de ilişkilerini geliştirdi. Türkiye'nin Kore Savaşı'na katılması ise bu ilişkileri pekiştirmiş ve süreç sonunda NATO üyesi olmuştur.

Kore Savaşı'na daha geniş bir bağlamda baktığımızda, gönderildiği bu birlik sayesinde Türkiye'nin, ülke içindeki muhalefete rağmen, savaşa katıldığı ülkelerle uyum içinde çalışabildiği tüm dünyaya gösterilmiştir. Kore Savaşı sırasında Türkiye uluslararası alanda aktif rol alarak NATO'ya katılım sürecini hızlandırmış, askeri ve ekonomik yapısının yanı sıra demokratik yapısını da güçlendirmiştir.

Tezin ikinci bölümünde, istihbarat ve Türk istihbaratı hakkında geniş bir şekilde bilgi verilmiş, istihbarat toplama teknikleri, türleri, istihbarat raporlama teknikleri

hakkında derleme yapılarak tezimizin ana konusunu oluşturan üçüncü bölüme geçiş yapılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde, Alman istihbarat faaliyetlerini Birinci Dünya Savaşı'nda yöneten, Polonya asıllı General Oberts Walter Nikolai eliyle eğitilen ve çeşitli Avrupa ülkelerinde eğitimlerini başarıyla bitiren istihbarat ajanlarının Türkiye'ye geri gelmesinden sonra, Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak'ın çabalarıyla 1927'de Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk istihbarat ve istihbarata karşı koyma teşkilatı olan Milli Amele Hizmetleri (MAH) adlı örgüt ortaya çıktı.

Türk-ABD ilişkilerinin gelişmesinin sonucunda Türkiye'nin istihbarat anlayışını da etkilemiştir. ABD'nin de desteğiyle istihbarat teşkilatı MAH'ın yapısında değişiklikler yapılmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın bitimine kadar ki süreçte MAH, espionaj, Kontr Espionaj ve teknik destek olarak üç ana üniteden oluşmaktaydı. Kore Savaşı'ndan bir yıl sonra, 1954'te iki temel ünite daha eklendi bunlar komünizm ile mücadele amacıyla kurulan Kontr-Komünizm ve Güvenlik üniteleridir.

Geçmişi, Atatürk'ün de üyesi olduğu Teşkilat-ı Mahsusa' ya kadar uzanan MAH, zamanla ortaya çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitli değişikliklere uğramış ve 1965 yılına kadar Türkiye'nin istihbarat faaliyetlerini yürütmüştür. MİT 1965 yılında kurulduğundan 1980'li yıllara kadar MİT'in bir kolu olarak varlığını sürdürmüştür. Modern anlam da Türk istihbaratının kurumsallaşması MİT'in kuruluşundan sonra ortaya çıkar.

Soğuk Savaş sürecinde Vietnam, Kore ve Arap-İsrail Savaşları gibi birçok çatışmada/savaşta asıl görünen taraflardan ziyade onları destekleyen blokları oluşturan liderlerdir. Birinci dünya savaşından sonra ki süreçte küresel çapta yaşanan çatışma/savaşın perde arkasında Rusya/SSCB ve ABD'nin olduğunu açık bir şekilde görüyoruz. Bu ülkelerin yapmış olduğu istihbari faaliyet ağlarında etkileri kadar geniş ve gelişmiş düzeyde olduğu bilinmektedir. Taktik stratejik ve bilimsel bütün verileri kullanan bu devletler güç unsuru olarak bulunduğu her yerde yapmış oldukları istihbarat çalışmalarıyla bunu sağlamışlardır.

Bu dönemde insan istihbaratı (HUMINT) daha çok istihbarata karşı koyma faaliyetleri için kullanılmıştır. Bahsetmiş olduğumuz keşif ve istihbarat faaliyetleri de bunun en önemli kanıtlarındandır. Farklı bir coğrafya, farklı bir kültür, farklı bir dil ile karşı karşıya kalan Kore Türk Silahlı Kuvvetleri, bu dönemde değişen farklı istihbarat anlayışına da uyum sağlamak zorunda kalmıştır.

Tez çalışmasının üçüncü ve son bölümünde, Kore Savaşı'nda ABD ordusu bünyesinde bulunan, Kore Türk Silahlı Kuvvetlerini ATASE Arşivi, Kore Savaşı Koleksiyonu (KSK), belgelerinde bulunan istihbarat raporları çerçevesinde incelemeye çalıştık.

Arşiv belgelerinde Türk Tugayı istihbarat raporlarının farklı işleyiş ve içeriklere sahip olduğunu görülür. Raporlarda Türk Tugayı'nın savaş bölgesinde gerçekleştirmiş olduğu icraatlar, düşmanın durumu, mayın saldırıları, tahribat ve zaiyat bilgisi paylaşımı, mevki konum belirtip keşif sonuçları ile düşman gruplarının durumu hakkında bilgi verilir. Her bir bilgi paylaşımı maddeler halinde açık net bir şekilde ifade edilir. Raporlar da son olarak hangi plana göre yayınlandığı yazılarak son verilir

Bu bölümde, Kore Savaşı'nda Türk istihbaratı, istihbarat rapor tipleri ve bu rapor tiplerine uygun olan istihbarat raporlarının kronolojik olarak tasnifi yapılmaya çalışılmıştır. Kore Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından hazırlanan bazı istihbarat raporları diğer istihbarat raporları gibi teknik ve içerik olarak “Cari Tanımlayıcı İstihbarat Raporları”, “Temel Tanımsal İstihbarat Raporları” ve “Spekülatif Değerlendirmeci İstihbarat Raporları” olarak üç başlık altında incelenmiştir. Fakat arşivde bulunan raporların sayıca fazla olması, teknik olarak akademik araştırmaların kısıtlı olması ve uzman bilgisinin yeterli olmaması tasnifini zorlaştırmıştır.

Sonuç olarak değerlendirecek olursak; Kore Savaşı, 19. yüzyılda I. Dünya Savaşı ile II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünyada meydana gelen en büyük savaştı. Bu savaş, ölçeği, şiddeti ve kapsamı bakımından Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarıyla karşılaştırılabilecek düzeydeydi. Savaşta insan kayıpları ve maddi hasar büyük yıkımlara neden oldu.

Türkiye Cumhuriyeti sınırlarından kilometrelerce uzakta olan okyanus aşırı bu savaşa dahil olmuş, bu savaşın yıkıcı sonuçlarından payını alarak yüzlerce kaybı binlerce yaralı askeri olmuştur. Bu çalışma da savaş sırasında hazırlanan ulaşabildiğimiz arşiv belgeleri ile istihbarat raporlarını inceleyip Kore Savaşı'na farklı bir bakış açısı kazandırılmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

1. Arşiv Belgeleri

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri

Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı (Gnkur. ATASE) Arşivi

Millî Savunma Bakanlığı (MSB) Arşivi

2. Tez, Kitap ve Makaleler

AHMAD Feroz, *Modern Türkiye'nin Oluşumu*, (Çeviren: Yavuz Alogan), İstanbul, 1999.

ALBAYRAK Mustafa, *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)*, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2004.

ALEMDAR Korkmaz, *İletişim ve Tarih*, Ümit Yayıncılık, Ankara, 2001.

ANDREW, Christopher. *The secret world: a history of intelligence*. Yale University Press, 2018.

ARIKLI, Ercan, *Başlangıçtan Günümüze Dünya Casusluk Tarihi*, (Redaksiyon Hilmi Yavuz) c. I, İstanbul, 1974.

ARMAOĞLU Fahir, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1980)*. 5. baskı, Türkiye İş Bankası yay., Ankara.1988.

ARTUÇ, İbrahim, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, Kastaş Yayınları, İstanbul 1990,

ATAÖV, Türkkaya, *Amerika, NATO ve Türkiye*, Ankara, İleri Yay, 2006.

AVCI, Ahmet, *Kore Savaşı'nda Türk Ordusu*, Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.

AYSAL. Necdet, “Çöküşten Mütarekeye Osmanlı'da Haberalma”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı 40, Kasım, 2007.

BAĞCI, Hüseyin, *Demokrat Parti Dönemi Dış Politikası*, İmge Kitabevi, Ankara, 1990.

BAKTAEEGYUM, “6.25 Jeonjaeng Balbarui Wonine Daehan Jaegochal [6.25 Savaşı'nın Patlak Vermesinin Nedenlerinin Yeniden Değerlendirilmesi]”. Ordu Askeri Araştırm Enstitüsü, 2010.

BALTACI, Selami, *Sosyal Medya Üzerinden Elde Edilen İstihbaratın Güvenlik Maksatlı Kullanılması*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul, 2017.

BEST, R., Cumming, A. *Open Source Intelligence (OSINT): Issues For Congress*,

- Washington D.C.: Congressional Research Service, Library Of Congress, (2007)
- BOSTANOĞLU, Burcu, *Türkiye – ABD ilişkilerinin Politikası*, Ankara: İmge Kitabevi, 1999.
- BRESLİN, Shaun, *Mao*, New York: Longman, 1998.
- BYRNES, Mark S., *The Truman Years, 1945 – 1953*, Pearson Education, 2000.
- ÇAĞLAK, Aykut, *Millî Mücadele’de Matbuat ve İstihbarat Müdüriyet-i Umumiyesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Tarih Bilimler Enstitüsü, 2004.
- ÇAŞIN, Mesut Hakkı, “Askeri istihbaratın Politik ve Stratejik Yapısındaki Boyutsal Değişim”, *Strateji Dergisi*, 1996/1.
- ÇINAR, Bekir, *Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör*, Sam Yayınları, Ankara, 1997.
- ÇINAR, Şenol, *Kamu Düzeninin Sağlanmasında İç Güvenlik İstihbaratının Önemi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2014.
- ÇINAR, Yusuf, "Modernleşme ve Bağımlılık Teorisi Ekseninde Marshall Yardımı ve Türkiye," *MCBÜ Sosyal Bilimler C.16, N. 2*, 2018.
- DAĞDEVİREN, Işık, *İstihbarat ve Türkiye’de Terörizmle Mücadelede İstihbaratın Önemi*, Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- DAVIES, Barry, *The Spycraft Manual: The Insider 'w Guide To Espionage Techniques*. Londra: Carlton Books, 2005.
- DAYSAL, Mehmet, “Askeri İstihbaratın Temeli: İyi İstihbarat Bir Komutanın Elindeki En İyi Silahtır.” *İstihbarat Çalışmaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2022.
- DEMİR Sertif, Suat Akgül, Sema Demirtaş, İbrahim Çağlar, *Kore’de Türk Muharebeleri*, Ankara, ATASE Yay., Genelkurmay Basımevi, 2015.
- DEMİRCİ, Özlem. *Türkiye’nin Kore Savaşı’na Katılma Kararının Analizi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). 1990.
- DEMİREL, Emin, *Teşkilat-ı Mahsusa’dan Günümüze Gizli Servisler*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayınları. 2002.
- DENİZLİ, Ali, *Kore Harbinde Türk Tugayları*. Ankara: Genelkurmay Yay. 1994.
- DENİZLİ, Ali, *Kore Savaşı Belgeler ve Harp Fotoğrafları Albümü*, Ankara, 2010.
- DİNÇER, Mustafa, *Kore: Soğuk savaşın mirası bölünmüşlük ne zaman bitecek?. İnat*, K., Duran, B., Ataman M. (Ed), *Dünya çatışma bölgeleri*. İstanbul: Nobel Yayın

- Dağıtım. 2002.
- DORA, Celal, *Kore Savaşı'nda Türkler (1950- 1951)*. İstanbul: Akgün yay., 1963.
- DOWELL, Don Mc, *Strategic Intelligence: A Handbook for Practitioners*. Australia: Managers and Users, 1998.
- ELMAS, Ahmet, *Kore Savaşı'nda Türk Ordusu. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 2004.
- EMBEL, Ersin, *Hegemonya ve Meşrutiyet Kavramları Çerçevesinde Amerikan Müdahaleciliği: Kore ve Kosova Örnekler. Ankar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*. Ankara, 2004.
- ERGÜNGÖR, Tutan, *Kore'de Birinci Türk Tugayı*. Ankara, Karınca Matbaası, 1954.
- ERKAN, Mehmet Sedat, *Türkiye Cumhuriyeti Tarihinde Kore Savaşı, Önemi, Öncesi Ve Sonrası İle İlgili Değerlendirme*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.
- ERKAN, Mehmet Sedat, “Kore Savaşı ve Kore’de Türk Tugayı (25 Haziran 1950-6 Temmuz 1953)”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, Sayı 203, Ankara, 2013.
- ERKİLET, H. Emir. *Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri*, 1950-1953. Gnkur Basımevi, 1975.
- ERLEVENT, Burçin. *1950-1953 Kore Savaşında Esir Kamplarındaki Türkler*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, 2014.
- EROĞLU, Haldun, *Klasik Dönemde Osmanlı Devleti’nin İstihbarat Stratejileri . Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, 22(34), 2003.
- ERTAŞ, Fikret. vd., *Samsun’da Yaşayan Kore Gazilerimiz*, İlkadım, T.C. İlkadım Kaymakamlığı Kültür Yayını, 2011.
- ERTEM, Barış, *Türkiye-ABD İlişkilerinde Truman Doktrini ve Marshall Planı. ”, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C.12, S.21, , 2009.*
- GEHLEN, Reinhard, *Hitler’in Sığınağından Pentagon’a-Anılar*. İstanbul: İleri Yayınları, 2005.
- GİMCHEOLBEOM. (1990). *Hanguk Jeonjaeng Eul Boneun Sigak* [Kore Savaşı’na Bir Bakış. Seul.
- GÖMEÇ, Sadettin, *Kök Türk Tarihi*,. Ankara: Akçağ Yayınları, 1999.
- GUDGIN, Peter, *Military Intelligence*. İngiltere: A History, 1999.

- GÜRÜN, Kamuran, Dış İlişkiler ve Türk Politikası. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi*. Ankara, 1983.
- GÜVEN, Erdem, Kore Yarımadasında Propaganda Savaşları: İki Kore Arasında Radyo Yayınları. *TRT Akademi C: 5, S: 9*, 2020.
- HERMNA, Michael, Conter-Terrorism, Information Teknology and İntelligence Change. *Intelligence and National Security Wall*(18), 2003.
- HUDOĞLU, Müberra, Stratejik İstihbarat Analizini Anlamak: Bilimsel Araştırma ile Benzerlikleri ve Farkları. *İstihbarat Çalışmaları ve Araştırmaları Dergisi, Cilt: 2, Sayı 1*, 2023.
- HWANGBYEONGMU, *Tejeonjaenggwa Pyeonghwaui İhaete [Savaş ve Barışı Anlamak*. seul: Orım, 2001.
- İLTER, Erdal, *Millî İstihbarat Teşkilâtı Tarihçesi*. Ankara: Millî İstihbarat Teşkilâtı Müsteşarlığı, 2002.
- İYİAT, Bora, *Türk İstihbarat Tarihi*. Ankara: Platin Yayınları, 2006.
- JACOBSON, Mark, Minds Then Hearts: U.S. Political and Psychological Warfare During The Korean War . *Graduate School of The Ohio State University*, 2005.
- JEONGİRYEONG, *Tehangukjeonjaengui Gukjebeopjeong Seonggyeokte [Kore Savaşı'nın Uluslararası Hukuki Niteliği*. Modern Tarih, 1980.
- JOHNSEN, WILLIAM T., & vd. The Principles of War In The 21st Century: Strategic Considerations. *US Army War College Strategic Studies Institute*, 1995.
- KAHN, Dawid, İstihbaratın Tarihsel Teorisi. *Avrasya Dosyası Dergisi c.8 s.2.*, 2002.
- KARABULUT, Andaç, Dünya Tarihinde İstihbaratın Önemi. *İstihbarat Bilimi. Ankara, Kripto Yayınları*, 2015.
- KİM, Gye Dong, Who Initiated the Korean War”, James Cotton, Ian Neary (ed). *he Korean War in The History, Manchester University Press*, 1998.
- KISSINGER, Henry, *Diplomasi*, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür yay., 2004.
- Kore'de Türk Muharebeleri*, Genelkurmay ATASE Başkanlığı, 2015.
- KÖYMEN, Mehmet Altay, (Dü.) *Nizamülmülk, Siyasetname* . Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları,1990.
- KURT, İbrahim, *Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda İstihbarat Teşkilatlarının Haber Toplama Yetkileri*, Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2023.
- MARRIN, Stephen. *Improving intelligence analysis: Bridging the gap between*

- scholarship and practice*. Routledge, 2012.
- MCCUNE, Shannon. *Korea's Heritage A Regional and Social Geograh*y. Rutland: Vermont: Charles E. Tuttle Company, 1956.
- ORTAYLI, İlber, *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*. İstanbul, 2001.
- ORKUN, Hüseyin Namık. *Eski Türk Yazıtları*. Ankara: TTK Yayınları, 1986.
- ÖKE, Mim Kemal. *Unutulan Savaşın Kronolojisi Türkler ve Kore 1950-1953*. İstanbul: T.C. Kültür Bakanlığı yay, 2000.
- ÖZÇELİK, Necmettin, *Mehmetçik Kore'de Kore Savaşı'nda Türk Ordusu*. İstanbul: Yeditepe yay., 2017.
- ÖZDAĞ, Ümit, *İstihbarat Teorisi*. Ankara: Kripto Yayınları, 2008.
- ÖZKAN, Tuncay, *MİT'in gizli tarihi*. İstanbul, Alfa Yayınları, 2003.
- SANDER, Oral, *Siyasi Tarih 1918-1994*. Ankara: İmge Kitapevi, 1996.
- SAVCI, Mehmet, *Kore Savaşına Katılan Türk Birlikleri*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, 2018.
- SCHAURER, Florian ve Stöger Jan, “*The Evolution Of Open Source Intelligence*,” Journal Of U.S.Intelligence, 19(3), 2013.
- SEBÜKCEBE, Muzaffer, *Kore Savaşları. Korsavaş s:20*, 1977.
- SEBÜKCEBE, Muzaffer, *Kore'de Birinci Türk Tugayı. Korsavaş*, 2023.
- SENG, A. MASINT, *The Intelligence Of The Future*. *Delta Horizons*, 2007.
- SUNALP, Turgut, *Kore Harbi*. İstanbul, Harp Akademileri yay., 1954.
- ŞENEL, Muazzez, & ŞENEL, Turhan, *Stratejik İstihbarat*, Emniyet Genel Müdürlüğü, 1970.
- ŞİMŞEK, Erdal, *Türkiye'de İstihbaratçılık ve MİT*. İstanbul: Kum Saati Yayıncılık, 2004.
- TBMM Tutanak Dergisi, Kırk beşinci Birleşim, 19.II.1951 Pazartesi.
- TEVFİK, Mehmet, *II. Abdülhamid, Meşrutiyet ve Mütareke Devri Hatıraları*., İstanbul, 1992.
- TEZSEVER, Serhat, *Milli Güvenliğimiz İçinde İstihbarat*. İstanbul, İ.Ü. Basım, 1999.
- TUNÇ, İrfan, *Kore Savaşı'nda Kumuri Muharebelerinin Askerî Harekât Prensipleri Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Milli Savunma Üniversitesi Alparslan Savunma Bilimleri Enstitüsü, 2019.
- TZU, Sun, *Savaş Sanatı*. İstanbul, Anahtar Kitaplar, 2006.
- YAKIN, Aziz, *İstihbarat, Casusluk ve Casuslukla Mücadele*. Ankara: Dışişleri

Akademisi Yayınları, 1969.

YALTA, Bahtiyar, *Kunuri Muharebeleri ve Geri Çekilmeler*. Ankara, Kıvılcım Matbaası, 2005.

YAMAN Ahmet Emin, “Kore Savaşı’nın Türk Kamuoyuna Yansıması”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 2005.

YAZICI, Tahsin, *Kore I. Türk Tugayında Hatıralarım*. İstanbul, Ülkü Basımevi, 1963.

YILMAZ, Veli, *Yakın Dünya Harp Tarihi Özetleri*. İstanbul: Harp Akademileri yay.,1993.

YÜCEL, Erhan, *Kore Harbi Türk Tugayı ve BM Askerlerinden Alınan Dersler*. Ankara: EDOK yay., 2001.

3. Süreli Yayınlar

Ulus Gazetesi

Hürriyet Gazetesi

Milliyet Gazetesi

Yeni Asır Gazetesi

Zafer Gazetesi

4. Çevrimiçi

<https://www.natohcoe.org>

<https://www.resmigazete.gov.tr>

<http://www.istihbarat.pol.tr>

<http://www.kokpit.aero>

EKLER

Örnek İstinbarat Raporları

EK-1. 17-18 Kasım 1950 Tarihli Periyodik İstihbarat Raporu (KHK, K: 116, G:1, B: 61)

G İ Z L İ

Türk Silâhlı K. K.
Apo.963-2 Chotan-Kore
171800 Kasım 950 den 181800
Kasım 950 güne kadar

G İ Z L İ
Periyodik rapor No : 1-10/130
Haritalar : Kore -1/250,000

1. Devre sonunda düşman durumu :

OZET :

a. Sinso-Myon (CT 3528) bölgesi ve civarında Gerilla kuvvetlerinin yolları mainlediği ve bu yüzden 24. Alaya ait bir vasitanın tahrir edildiği bildirilmiştir.

b. Pogao-San (CT 3820) bölgesinde 40 kişilik bir düşman grubunun bulunduğu tesbit edilmiştir.

c. 17-Kasım-950 günü Sektong-ni (CT 1330) ye ulaşan II.Tb. bölgesinde hiç bir düşman faaliyeti görülmemiştir. Yalnız gece yarısı 24. Alayın bir Taburu üzerine ateş açılmıştır. II.Tb. den bir keşif kolu irtibat sağlamak üzere gönderilmiş ve hiç bir malumet alınamamıştır. II.Tb. sağdaki komşu Birliklerle hiç bir irtibat sağlayamamıştır.

d. Dün gece Tosan-Myon (CT 0939) bölgesine ulaşan III.Tb. un çıkardığı bir keşif kolu üç komünist yakalamış ve bunlardan biri şunları söylemiştir. " 12 komünist Subay Tosan-Myon civarında komünistleri toplayıp silâhlandırmakta olduğu ve bunlardan 200 kadarının Teslih ve teşkil edildiğini ve bu işlere devam edildiğini söylemiştir.

e. III.Tb. halen 27. Alayla irtibat temin edememiştir.

2. (A) Planına göre yayınlanmıştır.

Kore Türk K. Kur. Bşk.
Kur. Yb.
(Selâhattin Tokay)

Aslı gibidir.
Kur. Yzb.
İ. Hakkı İncüoğlu
II. Şube Md.

ATASE: 5040-474-10 / ATASE AGN
GİZLİLİK DERECESESİ
GİZLİLİK DEREGESİNDEN DERECESENE İNDİRİLMİŞTİR
Tosay Dili.

2,3 kg.
19 2000 721

III. F. Md.

G İ Z L İ

Türk Silâhlı K.K.
Apo.963-2 Çetân - Kore
181800 Kasım 950 den 191800
Kasım 950 gününe kadar

G İ Z L İ

Periodik Rapor No : 2-10/161
Haritalar : Kore -1/250,000,1/50,000

1.Devre sonunda düşman durumu :

ÖZET :

a. SANAM MYON da bulunan II.Tb.5.Bl.den Bir Sb.komutasında iki Takımlık bir kuvvet arazi ve yol ve köprülerin muhtelif kısımlarından geçitlerin durumunu tesbit etmek ve aynı zamanda batıdaki III.Tb.ile irtibat sağlamak üzere SOKTUN Nİ (CT1331) VE MAEGOK FONG istikametine gönderilmiştir.

b. Keşif kat'ası bu yol boyunca ilerlediği istikametlerdeki köylerde so-
rusturma yapmış ve SUIN DONG (CT 125-354) bölgesine kadar ilerlemiş
İMJİN nehrinin kuzey kıyısındaki tepelerden Üçerli NK komünist grup-
larının Kuzey Batı istikametindeki tepelere doğru gitmekte oldukları
görülmüştür.Kore'li Tercüman vasıtasıyla bu şahıslara dur ihtarı yapılmış
ve akabinde bu guruplardan kit'amıza ateşle mukabele edilmiştir.
Bu mukabil keşif kolumuz makineli Tüfek ateşiyle 4 kişi öldürmüş,bir
kişi de yaralı olarak nehrin kuzey sahilinde görülmüştür.

c. İMJİN-SANG nehri üzerinde(1/50,000 Kore 65281 CT 140-355) deki Beton
köprü üç gün evvel komünist Gerillacılar tarafından tahrip edilmiştir.
Köprü ne vasıtaların ve nede yürüyüş kollarının geçişine kat'iyen mü-
sait değildir.

d. KUVARI sivil emniyet müdürü tarafından bildirildiğine göre :
KANSANG MYON (CT0522) Batı bölgesinde 30 kadar komünist Gerillacının
mevcut olduğunu ve bir kaç gün evvel o civardaki köylere baskınlar
yaptıklarını bildirmiştir.

e. III.Tb.den yakalanan bir NK komünist AMYONG-YONG,un bir Km.batısında
380 kadar komünist Gerillacıların mevcut olduğunu ve bunların 200 ka-
darının silâhlı ve iki dağ Topu ile bir Ağ.Mt.ve bir Tas.Topu olduğunu
ve sık sık kuzey istikametinde yer değiştirdiklerini ifade etmiştir.

2, (A) Plânına göre yayınlanmıştır.

Gizlidir.
İ.Hakkı İnceoğlu

Kore Türk K. K.
Tuğg.
(Tahsin Yazıcı)

G-2

18-19 Kasım 1950
T. n. G. b. X.

A. H. 51060-434-10 / A. H. 51060-434-10

GİZLİLİK DERECE
GİZLİLİK DERECESİNDEN DERECE İNDİRİLMİŞTİR

B. n. G. b. X.

A	6-13
D	72
F	1-71

B.M.
Türk Silahlı Kuv.

Top.Tb.
Ks II

Sayı: 2

Yurur
20 Tem.-951

TASNİF DIŞI

Tugay Komutanlığına

Ek: 20p

Üssü: Günlük haberalım Üssü.

1- Top.Tb.

- 18-Tem-951 günü tabur bölgesinde yakalanan koreli sivil gurubu ile tugaya sevk edilen bir ihtiyar koreli bu gün tekrar hemen civarımızdaki evine dönmüştür. Konisi, istegi üzerine bırakıldığını ifade etmiştir ve buraya yayan olarak gelmiştir. Hakkında yapılacak işlemin bildirilmesini,
- İleri keşif kollarının destekleme görevi ile çıkarılan 2.Bt., yanına gelen tank Bl.K. telsizi vasıtası ile A ve B kolları ile devamlı irtibatla bulunmaktadır. Bu kolların düşman teması bütün gün boyunca negatif olarak bildirilmiştir.

2- I.P.Tb.

- A. keşif kolu 201015 te 41-39 dan geçti temas yoktur.
- B. keşif kolu 201015 te 38377 den geçti temas yoktur.
- A. Kolu 201630 da 411400 da bulunuyordu temas yoktur. aynı saatte B 380379 da kaldı (Küpeli- her iki kolda 1800 kadar yukarıdaki yerlerinde kaldılar.

3- II.P.Tb.

- Küçük a ve b kolları hedeflerine temasız olarak vadediler 1420 da bu kollar geriye döndüler ve a kolu cinlioldugu samılan bir sivil getirdi.

4- III.P.Tb.

- Küçük b ve d kolları saat 1050 de çıktılar. 1430 da hedeflerinde gözetlemeye devam ediyorlar temas yoktu.

5-

No.3 irtibat subayından 1030 da alınan bir habere göre, 24.PA ileri keşif Üssü 200400 da maktarı bilinmeyen cinli kuvvetler tarafından kuşatılmış, cinliler bir esir almışlar ve çarpışma sabaha kadar devam etmiştir. Aynı habere göre, 20/21 gecesi sağdaki 3 Tım. bölgesinde bir çin taarruzu olmuş ve def edilmiştir. Bu haberleri teyit edecek ikinci bir haber alınamamıştır, arz ederim.

Top.Tb.K.

Yb.

Tahsin Kurtay

B.M.
Türk . Sl. Kv.
Top.Tb.
Ks. II
Sayı: 4

Çağ. por.
22/Tem/51

2909
81.3
28.2
2-28.2

Ek: 203

TASNİF DIŞI

Tuğay Komutanlığına

Özü: Günlük haberalma üs.

1- Top.Tb.

a. Sabah 0800 da II.Bt. Keşif kolları ni desteklemek maksatıyla 425-431 civarında mevziye girmiştir. Bt. yanın yanında keşif bir tank telsizi vasıtasıyla A. koluyla devamlı muhabere yapılmıştır. Saat 1700 da 425-433 bölgesinde bir düşman gözetleme yerine ateş isteğinde bulunmuştur. Yapılan kısa süreli sonucunda hedefe 3. Guruplar-cemmi 1. atımlık-tesir ateşi yapılmıştır. A. Gurubundan kolundan atışın tesirli oldu bu bildirilmiş fakat hedef üzerindeki kat'i sonucu bildirilmemiştir. Bt. Bütün gün boyunca başka bir ateş görevi almamıştır.

2- I.Tb.

a. Saat 1305 de büyük B.kolu 413-381 de negatif. A. dan haber yok .C. den haber yok.

b. Saat 1700 da A. 425-433 bölgesinde 30 kadar düşmanla temas etti başka haber alınmadı aynı saatte C. kolu 365-366 bölgesinde 5 atımlık topçu ateşi yemiştir. Bu anda topçu Tb. u ateş etmiyordu. I. Bt. Düşman gözetleme yerine tank gözetleri Bt. yanın atesini kontrol etmekteydi ve Bt. yanın a hedefi ile ateş yenen yer arasında yanca 14 Tam mesafece 6. Kilometre fark vardır .Yanımızdaki Amerikalı irtibat Sb. vasıtası ile yapılan incelemede ,keşif kolunun ateş yediği bölgeye hiç bir komşu topçunun ateş etmediği tesbit edilmiştir.

3- II.Tb.

a. d kolu 1035 de 415-373 Negatif başka haber alınmamıştır.

3- III.Tb.

a. Ba Tb. run keşif kollarından hiç bir haber alınmamıştır.

b. 3 İrtibat subayı tarafından saat 2212 de bildirildiğine göre; 9. BL. K. takriben 13 Km. mesafede 6380 istikamet açısından kuvvetli yamp sönen bir ışık görmüştür. Bu muntakaya uçak geldikten sonra ışık kaybolmuş ve bir daha görünmemiştir.

4- Komşu birliklerden bir haber alınmadığını arz ederim.

A	6-13
D	72
F	1-109

Top. Tb. II.
Yb.
Tahsin K...

A	6-13
D	72
F	1-110

B.M.
Türk Sl.Kv.
Top.Tb.
Ks.II
Sayı: 5

Gang-Pori
23-Tem.-1951

TASIN OİŞİ

EK: 204

Tugay Komutanlığına

Özü: Haberalım Uz.

1- Top.Tb.

- Langa kuvvetinde bir lokal keşif kolu vasıtası ile Top. Tb. muharebe idare yeri batısındaki dağlık ve ormanlık arazi biri gece ve diğeri gündüz olmak üzere 24 saat içinde iki defa taramıştır. Bu taramada hiç bir şahı rastlanmamıştır. Aranması yapılan arazide sığınak şeklinde çukurlar görülmüş, bunların içerisinde yanık buğdaylar tespit edilmiş ve taze bir ise rastlanmamıştır.
- Topçu ileri elemanları - İrt.Sb.ları ve İ.S.G.ler- piyade alayının keşif pilamından tam olarak haberdar edilememeklerinden, keşif kollarını takipte ve bunlara ait haberleşme bu karargaha bildirmekte müşküllata uğramaktadırlar. Kolların hareketleri esnasında da bu elemanlar hareketten tam olarak haberdar edilmemektedirler. Hareketten yalnız keşif hareketlerinden ibaret olduğu kuşanarak anlaşılabilirlik tam olarak hissedilmeyebilir. Fakat hareket bütün birliklerin iştiraki ile tam bir savaş halini aldığı zaman, yukarıda arz edilen eksiklik giderilebilir.

2- I-P.Tb.

- A'dan alınan ilk haber 394384 1230 dereden geçmedi. A, 392 384 te Saat 1350 negatif. A, 389 393 te Saat 1530 da mükteri bilinmeyen durumla sınırsız etti, mahiyetini anlayamadığımız harekette iki panocu kayıp bir yaralı var. Başka bir haber alınamadı.

3- II.P.Tb.

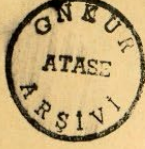
- Saat 11,5 te 365-366 da da B üzerinde 8 topçu mermisi. Top.Tb. Ateş etmiyor, komşu topçulara ve G-2 ye bildirildi. 25 Tm.Top, sunun ateş ettiği anlaşıldı ateş kesildi. B, saat 1200 da hedefinde negatif. 1235 B hedefte negatif. Başka bir haber alınamadı.

4- III.P.Tb.

- Saat 1650 da C hedefte Negatif. Başka bir haber alınamadı.

5- Komşu birliklerden bir haber alınamadığını arz ederim.

Top.Tb.K.
Tb.
Tahsin Kartay

241 . B . M .
P . A . III . Tb .
Komutanlığı
Kısım ; III
Sayı : 2356

TASNİF DIŞI

Sung-gal
22- Eylül-944

TABUR EMRI
(Harekat ve eğitim için)

1- Harekat ve eğitim bakımından:

a- Tuttuğumuz mevzi esas mevzidir. yukarı makamdan emir almadıkça çekilmeden savunacağız. mevzi savaşlarının ihtisakları meyanında manotun hayat kıt, anın muharebe kutretini sarsar. Meskenet, dedikodu, lakaydıyı doğurur. Bunun için Bl. ve Tk. K. ları misait günlerde erati morali bakımından ayakta tutabilmek için (tarifi, ahiaki ve milli) mevzular ve bilhassa kahramanlık menkıbelerini ihtiva eden konuşmalar yapacaklardır.

b- Keşfe memur edilen Tk. lar keşif esnasında tertiplenirken (emniyet, taarruz, destek) guruplarına ayrılarak bölgeden bölgeye intikalini sağlayacak. Zayıf düşman kuvvetleri karşısında Bl. ve A. larını mevzi, e sö-karak Tk. mına kuşatıcı taarruz tertibini aldiracak, devamlı gözetlemede bi-lhassa yan ve gerilerini koruyarak hareket edecek. uçaklara kendini tanı-tmak için pano sermeyi unutmayacak. ve Tk. K. ları daima ilerde bulunacaklardır. Tk. K. ları taarruzda ön ayak savunmada sebatın ruhudur. muhtelif muharebe du-rumlarında veevki kendi kit, alarımızın eseri olarak ateşlerine maruz kalan birliğin tehevüre kapılmadan soguk kanıllıkla tehlikeyi atlatmak için en makul tetbirlere baş vurmaı lazımdır. lazumsuz ba gırışmalar ve tehevürler topluluk içersinde panigin yegane amilidir. Bu mahsurların önlenmesini bi-lhassa Bl. ve Tk. K. larından beklerim.

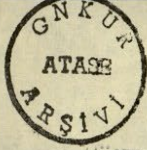
c- Yukarı makamdan gelen emirleri yanlış tefsir ederek yanlış karar vermek sevki idareyi teşevvüğe oğratır. Bu bakımda emri alan her şah-sın emrin mahiyetine vakıf olamsı ve ondan sonra içrahata geçmesi şarttır. Yukarı makamın cephe de umumi hareketin seyrini takip ederek komşu birlikler bölgesindeki faaliyetin alt kademelere bildirilmesi, inkışaf eden durumun fa-ide ve mahzurlarını belirterek ikaz ve tenvir etmesi fideden hali degildir. Fakat bu hiç bir zaman nikbin ve betbin olamıza sayık olmamalıdır. Su uyur düşman uyumaz kabilinden daima tetbirli bulunmamızı içep ettirmelidir.

d- Hazırlık ateşini mütehakip düşman vadileri takip ederek taar-ruz eder. ve muhtemelen mevzi, i girmeler yapabilir yapabilir. Bu gibi durum-lar karşısında metaneti muharaza ederek cüz'i miktarda giren düşmanın derin-likte imhasını sağlar. aksi taktirde cephenin insicamını bozacak panik yara-tır. Bu bakımdan Bl. ve Tk. K. ları emir almadıkça çekilmemenin zaruri olduğun-u erlere tekin edeceklerdir.

e- Tb. savunma bölgesinde maleser sıkı kontrolo tetbirleri alın-mamıştır. Emniyet Nö. leri gelen ve geçen hüvviyetlerini araştırmamaktadır. Sızan düşmanın her an baskın yaparak lazumsuz zaiyata sebebiyet vermesi mu-temeldir. bu bakımdan cephe hattında ihtiyatta olan Bl. ler Kh. Mu. Id. yerleri-nde saat 19 dan 6 ya kadar gidiş ve gelişler sıkı kontrolo edilecek. Paralo söylemeyenler yakalanacaktır.

f- Telefonla lazumsuz konuşmalar icraatı baltalar. verilen emir-leri derhal tatbik etmek lazumsuz konuşma ve yazışmalara meydan bırakmamak sorumlu bulunduğu birliğin sevk ve idaresi için pılan ve talimatlar hazır-layarak kısa emirlerle ve natta işaretle tatbik etmek başının en büyük sırrını teşkil eder. Bundan maksat her muhtemel durum karşısında kıt, ayı çabuk harekete geçirmektir.

g- Tb. savunma bölgesindeki tahkimat, tesisler, maniler, çadırlar layıkiyle gizlenmemiş ve ayak izleri giderilmemiştir. Kısa zamanda gideri-lecek noksanlar tamamlanacaktır. Kış mevsimi yaklaşımıştır bulunduğumuz mev-zilerde kışlayabilmek için derhal zeminlik yapılacaktır. Zeminlikler imkan nispetinde Bl. lerin savunma tertiplerine uygun, avcu yuvalarının gerisinde olacaktır.

(2)

TASNİF DIŞI

h- Bihassa erlerin üstlerini selamlamadıklarına şahit oldum. Görmemek mazeret teşkil etmez. Bu meyanda disiplin birliktelerinde tesisi için fırsat buldukça yanaşık düzende önem verilecektir.

2- Haber hizmeti

a- Haberler iyi kıymetlendirilecektir. Kısa, açık, doyurucu olmalıdır. İrfat ve teftiritten kaçınmak lazımdır. Düşman kum gibi kaynıyor şeklinde mübalağa edilmemelidir.

b- Haberler vaktinde ayıt olduğu makama yetiştirilmelidir.

c- Keşif görevi emredilen saatte başlayabilmesi için bir gün evvelinden organize edilmelidir. Her defasında keşif görevi alan takımlara ikişer telsiz verilecektir.

d- Keşif sonunda S-2 keşif sonucu hakkında ve bihassa önemli düşman faaliyetinin özeti tabur makamına izah edecektir.

3- Karargah hizmeti

a- Karargaha mensup herkez Tap 7-2 talimnamesinin 7..26 sayılı maddelerindeki görevlerini iyice öğrenerek tatbik edecekler, talimnamede yazılı iş bölümü üzerindeki sorumluluğu benimseyeceklerdir.

b- Muh.id.yeri ile kademenin henüz tertip ve düzeni, çevre savunması için tahkimat ve gizlemesi iç ve dış emniyeti bizleri tatmin etmekten çok uzaktır. Karargah B1.K.ile S-1 ve İkmal Sb. bu hususlardaki noksanları gidermek için bihassa düşman taarruzları ve baskınları karşısında karargaha mensup bütün personelin hareket tarzını tesbit için kısa zamanda plân ve talimat hazırlayacaklar ve bana göstereceklerdir.

c- Muh.Id.yeri ile kademenin bulunduğu yerde 12.B1.gün yaptığı şekilde miktarı kafi sınıklar yaparak personel korunacak araçlar 50 metre aralık mesafe ile serpilerek gömme korunaklarda bulunacaklardır.

d- Muh.Id.yeri ile kademe nöbet hizmetine dahil olan Sb.ve As.Sb lar gayri muayyen saatlarda nöbetçileri kontrol edecekler, uyuyanları tespit ederek teziyeleri için Tb.ra bildireceklerdir.

e- Kademenin mutbak bölgesi çok pistir, laşe maddeleri yerli yerinde değildir. çok karışık tertip edilmiştir. ilgililer düzeninde ve yerli yerinde laşe maddeleri bulundurulması için tetbir alacaklardır.

4- İkmal Hizmeti

a- Muharebede, düşman karşısında her an taarruz beklediğimizi ve her an muharebe görevi alacağımızı düşünerek silah, teçhizat, malzeme ve cephaneye noksanlarını gidermek, onarımı, bakımı sağlamak berinci derecede B1.K.larının görevleridir.

b- İkmal hususunda B1.ler Tb.makamına müracaat etmeden doğrudan doğruya İkmal Sb.yından ihtiyaçlarını temin edeceklerdir.

c- İkmal Sb.da B1.ler üzerinde mevcut silah, cephaneye, teçhizat ve malzeme durumunu göz önüne getirerek hazırlıklı bulunacak, B1.lerin ihtiyaçları için vaki olan müracaatları derhal yerine getirilecek. imkansızlıklar karşısında Tb.makamına müracaat edilecektir.

d- İkmal Sb. ilginca toplu, B1.lerce ayrı olmak üzere birer harbiye malzemesine ait defter tutulacaktır.

5- Muhabere Hizmeti

a- Tb.yeni muharebe görevlerine karşı tertiplenmesi karşısında B1.lerle komşularla, emrimizdeki birliklerle ve yukarı makamlarla irtibat derhal tesis edilecektir.

b- Telsiz ve telsiz muharebe araçlarının devamlı faaliyetini sağlamak için meskûr muhabere vasıtaları devamlı gözden geçirilecek ve kullanmaya hazır bir durumda bulundurulacaktır.

c- Takattan düşmüş pil ve bataryalar derhal değiştirilecektir.

d- Bu.personeli bihassa hareket ve haber hizmetlerinde çok hassas hareket ederek lüzumsuz konuşmalara meydan vererek muhabereyi baltalamı-

yacaktır. bilhassa santral nöbetçilerinin devamlı kontrolü ile uyumlarına meydan verilmeyecektir.

f- Mu.Tk.K.nı alaydan gelen kotları vakit geçirmeden teksir ederek ilgililere verecektir.

6- Personel Hizmeti:

a- S.İ Görevi bakımından hayatı önemi hayızdır, bütün personelin morali ile ilgilidir. personelin resmi ve hususi hareketi hakkındaki dosyaları tutarak muhafaza edecektir.

b- Tb.da Topçu, Bl.lerde ayrı olmak üzere Sb.As.Sb. ve erata ait birer künye defteri tutulacaktır.

c- Sb.As.Sb.ve eratin mektupları, emanetleri zamanında sahiplerine verilerek zayi edilmemesi için tetbir alınacaktır.

d- Alayla irtibat tesis edilerek sinama günler için gün ve saatlar ayarlanacaktır. fırsat bulundukça Bl.Ve Tb.Muh.Id.yerinde eğlence tertip-lenecektir.

f- Malumatın olmadan kimse görevi başından ayrılmayacaktır.

7- Shh.ve Hizmeti:

a- Muh.idare yerindeki kütçe sargı yeri iyi gizlenmemiştir.

b- Tb.peesonelinin Shh.korunmalarını sağlamak için sıtmaya karşı kinin sarı hastalıklar içinde aşı tatbik edilecektir.

c- Acil vak'alara müdahale edebilmek için (Anbülans)daima harekete hazır bulunacak ve vaki olan yaralılara ve ağır hastalara derhal müdahale edebilmek ve ilk yardımı sağlayabilmek için tetbir alınacaktır.

d- Personelin Sh.durumu sıkıca kontrol edilerek mutasavvur tetbir Tb.makamına teklif edilecektir.

e- Tb.savunma bölgesindeki Birlikler, Tb.Muh.Id.yeri ve kademedeki personel devamlı olarak göz altında bulundurularak zuhur etmesi mutemel sarinhastalıklar için tetbir alınacaktır.

8- Tb.topçu irtibat Sb.

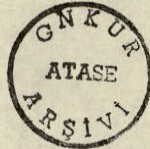
a- İleri sürülmüş gözetleyicilerden vaki olan ateş istekleri zamanında topçu ateş idare merkezine intikal ettirilerek zamanında topçu ateşi sağlanacaktır.

b- Tb.rum alacağı her muharebe görevinde topçunun istihdamı ve nitelekleri bakımından Tb.makamına teklifte bulunacak.

c- İleri sürülmüş gözetleyicilerin ateş istekleri karşısında düşman kuvvetinin miktarı bahsedilmeden topçu ateşi istenen bölgeye toplanacaktır.

9- Geçidiğim günden beri Tb.savunma bölgesindeki müşahedelerime nazaran gördüğüm noksanlar yukarıya çıkarılmıştır. arkadaşların kayıtsız şartsız emrin muhtevisiyatını iyice okuyarak tatbik etmelerini ve kısa zamanda noksanların giderilmesini önemle rica ederim.

10- Birliklere ve kısımlara topçu irtibat Sb.ına yazılı olarak verilmiştir.

III. Tb. K.
Bnb.
Yekta Kozan

TASNİF DIŞI

Chotan'dan hareket, 26/Kasım/950 - 30/Kasım/1950 Harekâtı ve geriye intikal.

25.P.Tüm.K.lığı 17-11-1950 gün saat 23,30 ve 16 nolu ve yine aynı makamın 18-11-1950 gün saat 22,00 ve 17 No.lu harekât talimatları gereğince, tarama bölgelerine dağılmış olan Alay muharebe gurubu ve taburlar ~~CHOTAN~~ CHOTAN, Kaesong, Kumchon bölgelerine yaklaştırılmış ve kuzeye hareket hazırlıklarına başlanmış idi.

20/Kasım/950 günü saat 06,00 da Komuta karargahı ve ön hey'et 19-Kasım-1950 lll.Ş.30231 sayılı emre göre Kunuri bölgesine hareket etti.

19-Kasım-1950 gün ve lll.Ş.30233 sayılı intikal emri Ek 2 de gösterilen Amerikan vasıtaları, Amerikan Makamlarınca sağlanamadığından tam olarak tatbik edilemedi.

20-11-1950 saat 20,30 da Pusandan gelen 75 Dodge birliklere tevzi edildi.

21-11-1950 günü Kaesong'da Amerikalılardan temin edilen 32 G M C Kamyonu ile I.P.Tb.Kunuri'ye sevk edildi.

22-11-1950 günü yeniden temin edilen 5 G M C ile ve kendi araçları ile hava bölüğü, I.Tb.un geri kalanı, Tug.Kh.ının bakiyesi, Ord.Bl.Kunuri'ye sevk edildi.

23-11-1950 günü temin edilen 8 G M C ile Chotan'da bulunan birlikler Kaesong'a getirildi ve 11.Tb. 5.Bl.ü ay nı vasıtalarla Kunuri'ye sevk edildi.

Plâna göre bu gün bütün Türk Tugayı Kunuri bölgesinde toplanmış ve harekete hazırlanmış bulunması icap etmekte idi.

24-11-1950 günü Kunuri'den muhtelif vazife istikametlerine karşı keşifler yaptırıldı, ve 23-11-1950 gün I.Ş. 10711 sayılı emir gereğince Kh. ileri ve geri olmak üzere iki kademeye ayrıldı. Daha evvel IX.Kor Top.K.lığı emrine verilmiş olan Top.Tb. bu makam emrinde çalışmaya devam etti.

Aynı gün Kunuri'de boşalan Tugaya ait vasıtalar bekletilmeksizin geriye gönderilerek 25-11-1950 akşamı birlik kunuri bölgesinde toplandı. (konuş ve emniyet tertibatı 25-11-1950 gün lll.Ş. 30238 sayılı emir ve krokide.)

26-11-950 günü saat 16,30 da IX.Kor.K.lığından 10 No.lu harekât emri şifahen ve yazılı olarak tebellüğ edildi ve aynı gün lll.Ş.30240 sayılı Tugay emrine göre saat 17,20 de harekete başlandı.

Saat 21,00 de muharebe gurubu Choyang-Myon bölgesine vararak boğazi kapar şeklinde tertibat alıp geceyi bu bölgede geçirdi.

27-11-1950 günü Saat 06,00 da lll.Ş.30241 sayılı muharebe gurubu emrine göre harekete başlandı.

Sol yürüyüş kolu, yolun ve arazinin hareket imkânsızlıkları dolayısıyla ana yola alındı.

Saat 14,30 da Kor.dan iki saat gecikmiş olarak, müşavir gurubuna tebliğ edilen bir emirle, (Dün vasıtalarından inilen yerin 10 mil doğusuna geri dönülmesi, yolların doğuya karşı kapanması ve Kor.un yanının korunması) bildirildi.

Emredilen saha tek vasıtanın dahi pek müşkülâtla hareket edebildiği bir tek yolu havi, mıntıkanın en sarp dağlık ve ormanlık boğazi olduğundan hiç bir muharebe düzeni alınamayacağı, ayrıca vazife bakımından da bir kıymet taşıyamıyacağı mülâzazası ile Tugay, gerek boğazi, gerek tarafeyninden gelen dağ yollarının batı istikametine karşı kapayacak şekilde Choyang-Myon bölgesine alındı.

Artçı olarak bırakılan birlik ve boğaz ağzındaki ileri karakol bölüğü gece yarısından hemen sonra üstün düşman taarruzlarına maruz kalmış, yol üzerinde arızalanarak kalan Kor.Telsiz aracının yolu kapaması dolayısıyla hareket imkânını kaybetmiş olan artçı (Takviyeli Kş.Tk dağılmış, bir kısım birliğe katılmış, Büyük bir kısmının akıbeti meçhul kalmıştır. 28-11-1950 günü gece yarısından itibaren başlayan çarpışma

TASNİF DIŞI

2

fasılasız olarak devam etmiş, aynı gün sabahı saat 11,00 de muharebe gurubu ile yapılan mukabil taarruz ve süngü hücumları ile ağır zayıyat verdirilen düşman doğu istikametinde boğaza doğru 4 Klm. geri atılmış ve insiyatif ele alınmıştır.

Ancak iki tümenden az olmayan ~~iki~~ cephedeki düşmandan başka, açık olan sağ ve sol kanatlarımız istikametinde cem'an iki çin Ordusunun, 7.Güney Kore Tümeninin inhilalinden faydalanarak IX.Kor ve dolayısıyla 8.Orduyu sür'atle doğudan kuşatmak üzere ilerlemekte olduğu, hava gözlemleri ile tesbit edilmiş ve savunulan mıntıka görüş ve hareket imkânları pek mahdut, Ormanlık, Sarp ve Yüksek dağlarla çevrili çetin bir vadi olduğundan, yan koruma görevini daha müsait bir saha olan Sinnim-ni bölgesinde yapmağa karar verilerek kolorduya bildirilmiş, daha evvel Kor.Kh.Emniyetine tahsis edilen Er Talimgâhından celpedilen bir Bl. ile gündüzden keşif ve emniyeti sağlanan bu bölgeye, topçudan başlamak üzere kademeli olarak gün batar batmaz intikale başlanmıştır.

İntikal ve yerleşme sükûnetle cereyan etmiş, ancak artcının hareketi sırasında çekilmeyi fark eden düşman yeniden taarruza geçerek bir miktar zayıyata ve malzeme kaybına sebep olmuştur.

28-11-1950 günü saat 22,00 den itibaren, çepeçevre emniyet ve savunma tertibi ile yerleşilen Sinnim-ni bölgesi her taraftan birden taarruza uğramış, birliklerden bir kısmı Kaech-on bölgesinde bulunan karargâh üzerine çekilmiş, ve burada bir savunma hattı kurulmuş isede 1.Tb.2. ve 4. Bl.leri ile 11.P.Tb.unun tamamı muhasarada kaldı.

Bu devre içerisinde yukarda zikredilen iki adet kor emrinden gayri üst kademelerden hiç bir emir ve düşman hakkında malumat veya rapor alınamamıştır.

Saat 23,30 da geri gönderilen bir subay vasıtası ile Kunuri'nin 3.Klm.doğusunda Ordugâhta bulunan 2.Tüm.38.P.A.K. ile temas sağlanmış, alay K.ının o anda eline geçen gecikmiş bir kor emrine göre meskûr Alayın 27-11-1950 sabahından itibaren sol yanımıza gerek Kor cephesi ve gerekse tugayımızla irtibat halinde kanat kırmış olarak mevzide bulunması icap etmekte olduğu öğrenilmiş ve durumun tashihi için alay emri rindeki Tank bölüğü ve Askerî bir Tb.un Kaech-on da Tugay emrine verilmesi istenmiştir.

Uzun mesafeli bir çekilme kararı almış olduğu anlaşılan 2.Tüm., Alayca müsbet karşılanan bu teklifi ancak 29-11-1950 günü saat 04,00 de, kuşatma merkezi sıkleti karşısında tamamen elden çıktığı farzolunan Türk Tugayı yerine, kendi yanını kendi Tb.u ile korumak mülâhazası ile kabul etmiş ve hazırlanan Tb. Saat 09,30 da Kaech-on batısına gelmiş, taburla beraber bulunan alay komutanına yapılan teklif hilâfına Kaech-on 2.Klm. batısında kuzeye karşı bir tertiple mevzilenmişti.

Saat 11,30 da bir Bl. ve Tugay emrinde bulunan Tank takımından müteşekkil bir muharebe gurubu ile Sinnim-ni'ye yapılan bir taarruz ile mahsur bulunan kuvvet ve yaralılar geri alındı.

Saat 13,30 da Kaech-on doğusundaki müdafaa hattımıza düşman taarruzu yeniden başladı. Savunma muaffakiyetle devam etti. Bu sırada Sinnim-ni -Yang-Hyon-ni istikametinde sağgerimeize kayan büyük düşman yürüyüş kolları tesbit edilerek topçu ateşi altına alındı. Saat 16,30 da 1.Tb.cephesindeki düşman teslim olma işaretleri vermeye başladı, silâhlarını bırakmaları anlatıldığı zaman tekrar mevziye girdikleri görülen bu düşmanın gayesi, doğudan çevrilmekte olan tugayımızı yerine tesbit olduğu neticesine varılarak, düşman ateşlerimizle itlâf edildi.

Saat 17,00 de düşman tazyiki karşısında Amerikan Tb.unun hiç bir haber vermeksizin mevzilerinden çözülerek mevcut motorlu araçları ile çekilmeye başladığı görüldü. Bu durumda Tugay gerek güney ve doğudan gerekse kuzeyden kuşatılma halinde, açık yanda yalnız bırakılmış oluyordu. Bir artçı himayesinde Kunuri istikametinde çekilme ve düşman tarafından daha evvel tutulmuş olacağı kuvvetle tahmin edilen Kaech-on batısındaki boğazı muharebe ile açarak geçme kararı verildi.

ÖZGEÇMİŞ

